

SEANCE DU MERCREDI 8 JUILLET 1981
VERGADERING VAN WOENSDAG 8 JULIASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 1902.

MESSAGES:

Chambre des représentants, p. 1902.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget du ministère de la Défense nationale de l'année budgétaire 1981.

Projet de loi ajustant le budget du ministère de la Défense nationale de l'année budgétaire 1980.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Maes, Descamps, le comte du Monceau de Bergendal, Wyninckx, Février, Van Wambeke, Lambiotte, Mme Turf-De Munter, MM. Cudell, de Wasseige, Bruart, M. Swaelen, ministre de la Défense nationale, p. 1902.

Projet de loi contenant le budget du ministère de la Défense nationale de l'année budgétaire 1981.

Discussion et vote des articles, p. 1926.

Projet de loi ajustant le budget du ministère de la Défense nationale de l'année budgétaire 1980.

Discussion et vote des articles, p. 1930.

Projet de loi contenant le budget de la Gendarmerie de l'année budgétaire 1981.

Projet de loi ajustant le budget de la Gendarmerie de l'année budgétaire 1980.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Descamps, Wyninckx, Maes, M. Swaelen, ministre de la Défense nationale, p. 1932.

Projet de loi contenant le budget de la Gendarmerie de l'année budgétaire 1981.

Discussion et vote des articles, p. 1936.

Projet de loi ajustant le budget de la Gendarmerie de l'année budgétaire 1980.

Discussion et vote des articles, p. 1937.

PROJET DE LOI (Dépôt):

Page 1938.

Le gouvernement. — Projet de loi insérant de nouvelles dispositions dans la législation relative aux victimes de la guerre.Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1980-1981
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1980-1981

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 1902.

BOODSCHAPPEN:

Kamer van volksvertegenwoordigers, blz. 1902.

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Landsverdediging voor het begrotingsjaar 1981.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Landsverdediging voor het begrotingsjaar 1980.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heren Maes, Descamps, graaf du Monceau de Bergendal, Wyninckx, Février, Van Wambeke, Lambiotte, mevrouw Turf-De Munter, de heren Cudell, de Wasseige, Bruart, de heer Swaelen, minister van Landsverdediging, blz. 1902.

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Landsverdediging voor het begrotingsjaar 1981.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 1926.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Landsverdediging voor het begrotingsjaar 1980.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 1930.

Ontwerp van wet houdende de begroting van de Rijkswacht voor het begrotingsjaar 1981.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van de Rijkswacht voor het begrotingsjaar 1980.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heren Descamps, Wyninckx, Maes, de heer Swaelen, minister van Landsverdediging, blz. 1932.

Ontwerp van wet houdende de begroting van de Rijkswacht voor het begrotingsjaar 1981.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 1936.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van de Rijkswacht voor het begrotingsjaar 1980.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 1937.

ONTWERP VAN WET (Indiening):

Bladzijde 1938.

De regering. — Ontwerp van wet tot inlassing van nieuwe beschikkingen in de wetgeving betreffende de oorlogsslachtoffers.

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

MM. Bogaerts et Mesotten, secrétaires, prennent place au bureau.
De heren Bogaerts en Mesotten, secretarissen, nemen plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 10 m.
De vergadering wordt geopend te 14 u. 10 m.

CONGES — VERLOF

MM. Cooreman, à l'étranger; Delmotte, en mission à l'étranger, demandent un congé.

Vragen verlof: de heren Cooreman, in het buitenland; Delmotte, met opdracht in het buitenland.

— Ces congés sont accordés.

Dit verlof wordt toegestaan.

Mme De Loore-Raeymaekers, pour raison de santé; MM. Dalem, en raison d'autres devoirs; Nutkewitz, en raison de devoirs professionnels; Akkermans et De Seranno, en raison de devoirs administratifs, demandent d'excuser leur absence à la présente séance.

Afwezig met bericht van verhindering: mevrouw De Loore-Raeymaekers, wegens gezondheidsredenen; de heren Dalem, wegen andere plichten; Nutkewitz, wegens beroepsplichten; Akkermans en De Seranno, wegens ambtsplichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

MESSAGES — BOODSCHAPPEN

M. le Président. — Par messages du 7 juillet 1981, la Chambre des représentants transmet au Sénat, tels qu'ils ont été adoptés en sa séance de ce jour, les projets de loi:

1° Contenant le budget du ministère des Communications de l'année budgétaire 1981;

Bij boodschappen van 7 juli 1981, zendt de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat, zoals zij ter vergadering van die dag werden aangenomen, de ontwerpen van wet:

1° Houdende de begroting van het ministerie van Verkeerswezen voor het begrotingsjaar 1981;

2° Ajustant le budget du ministère des Communications de l'année budgétaire 1980;

2° Houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Verkeerswezen voor het begrotingsjaar 1980;

3° Contenant le budget des Dotations aux communautés et aux régions de l'année budgétaire 1981;

3° Houdende de begroting der Dotaties aan de gemeenschappen en aan de gewesten voor het begrotingsjaar 1981;

— Inscrits à l'ordre du jour.

Op de agenda geplaatst.

4° Portant création de l'Institut national des invalides de guerre, anciens combattants et victimes de guerre ainsi que du Conseil supérieur des invalides de guerre, anciens combattants et victimes de guerre;

4° Tot oprichting van het Nationaal Instituut voor oorlogsinvaliden, oud-strijders en oorlogsslachtoffers en van de Hoge Raad voor oorlogsinvaliden, oud-strijders en oorlogsslachtoffers;

— Renvoi à la commission des Affaires sociales.

Verwezen naar de commissie voor de Sociale Aangelegenheden.

5° Complément la loi du 27 décembre 1974 relative aux services de taxis.

5° Tot aanvulling van de wet van 27 december 1974 betreffende de taxidiensten.

— Renvoi à la commission de l'Infrastructure.

Verwezen naar de commissie voor de Infrastructuur.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN LANDSVERDEDIGING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1981

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN LANDSVERDEDIGING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1980

Algemene beraadslaging

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTERE DE LA DEFENSE NATIONALE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1981

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTERE DE LA DEFENSE NATIONALE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1980

Discussion générale

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de begroting van het ministerie van Landsverdediging.

Nous abordons l'examen des projets de loi relatifs au budget du ministère de la Défense nationale.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de heer Maes.

De heer Maes. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, laat mij dadelijk van bij het begin af zeggen dat onze fractie tegen deze begroting zal stemmen en dit nog meer gemotiveerd dan ooit tevoren het geval was.

Jaar na jaar heb ik mij in de bespreking van de begroting van Landsverdediging gemengd om te zeggen dat onze globale defensiepolitiek en de daaruit voortvloeiende begrotingen, als het ware een schoolvoorbeeld waren van halfslachtigheid, van te veel of te weinig, van een politiek van tussen hangen en wurgen.

Men begripe mij daarbij niet verkeerd. Wij beweren zeker niet dat u, mijnheer de minister, daar enige schuld zou aan hebben. Ook uw voorgangers konden aan deze nefaste politiek vermoedelijk niet veel veranderen.

Om het nog maar eens in volle klaarheid te stellen en opdat, wanneer zich ooit een niet denkbeeldige catastrofe voordoet, kan worden uitgemaakt waar de verantwoordelijkheid precies lag, nog maar eens deze vaststelling.

Wij geven jaarlijks ettelijke tientallen miljarden uit voor het in stand houden van onze krijgsmacht en toch is deze allesbehalve in staat haar eventuele opdrachten naar behoren te vervullen. En dit om velerlei redenen waarover ik het onmiddellijk zal hebben. Daarbij komt dat de situatie in de jongste paar jaar nog aanzienlijk verslecht is.

In verband met dit alles ontstaat dan, dit sedert vele jaren — en nu ook weer gedurende weken in de bijzondere defensiecommissie — altijd hetzelfde debat.

Enerzijds probeerden uw voorgangers en nu ook u weer, mijnheer de minister, daarin bijgevalen door de militaire woordvoerders, te bewijzen dat er vanwege het Oostblok een reële bedreiging bestaat en bestond die met de jaren zelfs groter wordt, en dat bijgevolg aan westerse zijde, dit wil zeggen aan onze kant daartegenover ook een grotere inspanning moet worden geleverd, gezien er al een wanverhouding inzake militaire sterkte in ons nadeel bestond en bestaat.

Deze redenering en bewijsvoering wordt dan altijd opnieuw door anderen in twijfel getrokken. Zonder dat men op de man af zegt dat er helemaal geen bedreiging bestaat, worden er toch dienaangaande twijfels gezaaid en wordt er geïnsinuerd dat men bewust aan westerse zijde spoken oproept die lang niet zo verschrikkelijk zijn.

Ook het cijfermateriaal dat aangevoerd wordt om deze bedreiging te illustreren, wordt altijd opnieuw betwist en in twijfel getrokken en men slaat elkaar met buitenlandse gegevens, met vergelijkingen tussen onze inspanningen en die van andere landen enzovoort om de oren.

Reeds jaren hoor ik twisten over de 3 pct. aan werkelijke prijzen inzake de jaarlijkse stijging van de defensie-inspanning en dergelijke dingen meer. Het wordt hoe langer hoe moeilijker om niet te zeggen onmogelijk, er nog de juiste draad in te vinden. Maar het moet mij van het hart, mijnheer de minister, dat op zijn zachtst uitgedrukt, deze betwistingen door officiële commentaren, door bepaalde door uzelf en anderen afgelegde verklaringen in de hand worden gewerkt. Want vergis ik mij, wanneer ik zou beweren dat deze stijging van 3 pct. ook volgens uw eigen verklaringen in de Kamercommissie, slechts als een leidraad, een objectief, maar niet als een verplichting kan worden beschouwd?

Wanneer ik anderzijds in het commissieverslag van de Kamer in de eerste paragraaf lees dat het land eventueel bereid moet zijn om de kosten van een doeltreffende verdediging te dragen, ook al leidt dit tot een verhoging van de begroting, en in de volgende zin dat daarbij duidelijk moet rekening worden gehouden met de economische mogelijkheden van het land, dan is dit volgens mijn bescheiden mening een totale tegenspraak, want het is toch duidelijk dat de huidige financieel-economische toestand zo kan worden geïnterpreteerd dat inderdaad geen enkele bijkomende frank meer voor defensie beschikbaar is, wel integendeel.

Het lijkt mijns inziens dan ook geen twijfel dat onze bevolking, die voordien reeds allergisch was voor defensie-uitgaven, nu minder dan ooit voor een grotere inspanning op dat gebied zal te vinden zijn, zeker nu zij alle dagen hoort spreken over matiging en inleveren om de gaten elders te helpen vullen.

En hier staan wij dus onloochenbaar voor het onoplosbaar probleem, voor de kwadratuur van de cirkel, waarvoor ook uw voorgangers zich al geplaagd zagen, maar dat in de jongste jaren onbegrijpelijk nog nijpender, nog acuter geworden is. Het was al zo dat ook in voorbije jaren de motivering van onze soldaten al niet bijster schitterend was.

Het was eveneens een feit dat de uitrusting, globaal gezien en op tal van diverse terreinen veel te wensen overliet, maar het is ondertussen allemaal nog veel erger geworden.

Zoals wij tijdens de besprekingen in de speciale defensiecommissie, tijdens bezoeken aan de strijdmachten zelf enzovoort, moesten vernemen, is de toestand in de laatste periode zo dramatisch geworden dat bij gebrek aan brandstof het oefenschema in beduidende mate beneden het vereiste minimum is geraakt. Vooral van de mijns inziens dan toch zeer belangrijke oefeningen met grotere eenheden of internationale samenwerking, kwam niet veel meer in huis. Zelfs voor de noodzakelijke schietoefeningen ontstond een tekort aan munitie en ook daar moest men een deel van de programma's dus schrappen. Een massa voertuigen, waaraan nochtans heel wat geld was besteed, bleef gedurende maanden ongebruikt in kazernes of op terreinen staan.

De professionalisering bleef onafgewerkt, dit wil zeggen zoals men het in militaire kringen noemde, in het midden van het wad steken. Weliswaar is de toestand bij alle eenheden ter zake niet even slecht en zijn sommigen tot 90 pct., anderen daarentegen nauwelijks tot 50 pct. geprofessionaliseerd. Maar alle betrokken klagen dienaangaande steen en been en er gaan steeds meer stemmen op om op zijn stappen terug te keren en opnieuw de legerdienst te verlenen. En hoeft het dan te verwonderen dat wanneer de manschappen dit alles eveneens vaststellen, de motivering haast tot het nulpunt zakt?

Wat zou men nu kunnen doen om deze catastrofale toestand te verhelpen? Theoretisch zijn er verschillende oplossingen.

Men zou kunnen overwegen onze krijgsmacht, die men dan toch niet afdoende efficiënt kan of wil maken, waarvan het vaststaat dat zij op het kritieke moment haar opdracht met even weinig kans op succes als in mei 1940 zou kunnen vervullen, gewoonweg op te doeken, of nu men blijkbaar toch zinnens is opnieuw een beroep op de burgers te doen, om te vormen tot een burgerwacht.

Men zou ook kunnen proberen door onderhandelingen in Navo-verband de opdrachten van onze krijgsmacht in te krimpen door bijvoorbeeld de door ons te verdedigen sector in Duitsland en het daarbij horend luchtruim te halveren. De vraag is dan wie de openkomende plaats zal innemen, want het is natuurlijk gemakkelijk te zeggen: «anderen moeten het maar doen», maar wellicht met uitzondering van de Verenigde Staten zijn onze andere bondgenoten ook eerder aan inkrimping dan aan vermeerdering van hun defensie-inspanningen toe.

En eens te meer staan wij dus voor onoplosbare problemen. Ik ga er niet langer bij stilstaan en om te besluiten slechts nog een paar concrete vragen stellen.

Het is mij reeds bij herhaling opgevallen tijdens bezoeken bij onze eenheden dat wat men zou kunnen noemen de slaapgelegenheid te velde, dit wil zeggen de tentjes en bijhorend materiaal, veel te wensen overlaet. De manschappen liggen er vaak de hele tijd door in de nattigheid en het komt mij voor dat zelfs met een vrij geringe uitgave deze toestand zou kunnen worden verholpen. Dit zou er zeker toe bijdragen het moreel in een aantal gevallen te verbeteren.

Een tweede vraag gaat over de domaniale renovatie. Toen men met deze operatie begon, zo'n tiental jaren geleden, werd deze als een nuloperatie voorgesteld. De verkoop van een aantal militaire terreinen en installaties zou namelijk de kosten van een nieuwbouw dekken. Deze verhoopte evolutie deed zich echter niet voor want de nieuwbouw werd weliswaar grotendeels gerealiseerd, maar als ik goed gerekend heb, diende reeds 4,4 miljard uit de begrotingen bijgepast en bovendien nog eens 5,6 miljard door de Schatkist voorgeschoten te worden, terwijl rond de verkopen — ik denk vooral aan bepaalde kazernes te Brussel — er reeds gedurende jaren een touwtrekken ontstond waarbij de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting, de gewestelijke regering en wellicht nog andere instanties, betrokken zijn. Daar dit alles dus voortdurend geld kost, zou er toch spoed moeten kunnen worden gezet achter deze verkopen.

Een derde vraag is hoever het nu staat met een regeling inzake het probleem van de leeftijdsgrens voor de kapitein-commandanten, dat ook reeds enkele jaren aan de orde is.

Dit zijn, mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, onze opmerkingen inzake de thans besproken begroting. Zij zijn, zoals reeds bij het begin van mijn uiteenzetting gezegd, zeer negatief maar ze konden, gezien de gegevens in ons bezit en de persoonlijk gedane vaststellingen, niet anders zijn.

Ik ben trouwens benieuwd of de andere leden van de commissie zouden kunnen tegenspreken waarop ik hier zoeven allemaal heb gewezen. Tenzij men er natuurlijk van uitgaat dat men ons bijvoorbeeld van de kant van de militairen, de zaken bewust slechter heeft voorgesteld dan zij in werkelijkheid zijn. Maar dat kunnen wij toch echt moeilijk geloven.

Hoe het ook zij, wij zullen met de meeste overtuiging tegen deze begroting stemmen. (Applaus op de banken van de Volksunie.)

M. le Président. — La parole est à M. Descamps.

M. Descamps. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, chers collègues, d'abord, mes chers anciens collègues de la commission de la Défense nationale, je vous adresse, du haut de cette tribune, toutes mes amitiés. Nous avons, en effet, collaboré, pendant tant d'années de manière si fructueuse que, bien que devenu membre suppléant de la commission, je me considère toujours comme en étant membre à part entière.

Je voudrais aujourd'hui un peu «survoler» le problème de notre défense nationale.

Monsieur le ministre, je ne critiquerai pas votre budget. J'aurai d'ailleurs mauvaise grâce à le faire puisque, après tout, il a été établi et «raboté» par l'homme remarquable qu'est votre prédécesseur, M. Poswick, membre de mon parti. Il serait donc déplacé de lui adresser des critiques: il a fait ce qu'il a pu.

Quels buts le ministre a-t-il poursuivis par les temps difficiles qui sont les nôtres? Sans doute, avant toute chose, a-t-il voulu faire un maximum avec un minimum de moyens, tout en assurant la mission dévolue aux forces armées de notre pays.

Il faut approcher le problème de la défense nationale de manière nuancée. Les membres de la Haute Assemblée qui n'appartiennent pas à la commission de la Défense nationale entendent parler des engagements de la Belgique envers l'Otan sans toujours savoir au

juste de quoi il s'agit. En quoi consistent-ils réellement? A leur intention, je rappellerai brièvement que l'idée fondamentale est celle d'une défense collective. Or, toute œuvre humaine collective pose avant tout un problème de solidarité.

Lorsque nous avons signé le traité de l'Otan, nous avons déposé dans la corbeille de la mariée certaines promesses relatives, notamment, au nombre de divisions mises à la disposition de la défense commune, et à un certain nombre d'autres choses. Je ne vous en infligerai pas l'énumération complète. Tous ceux qui connaissent un peu les problèmes relatifs aux forces armées les connaissent.

Les engagements pris par les membres de l'Otan forment, en fait, une toile d'araignée où la part de chacun est proportionnelle à son apport et a une importance déterminée. Une opinion très répandue consiste à dire que, puisque nous sommes un petit pays, nos engagements sont limités. Encore faut-il qu'ils soient tenus!

Contrairement à certains, je me réjouis des décisions que le gouvernement précédent et le gouvernement actuel ont prises et que ce dernier semble avoir à cœur de mettre en pratique en ce qui concerne le problème de la participation au programme Awac. Il s'agit d'un programme purement défensif. Pour une dépense, somme toute assez réduite, il donne à la Belgique et aux autres Etats participants la possibilité d'observer les ennemis potentiels — j'espère qu'ils ne seront jamais effectifs — du Pacte de Varsovie et la possibilité de mettre en alerte, en temps et lieux voulus, certaines unités.

Pour revenir à nos problèmes, partant toujours de ce concept de base qui est la solidarité, je dirai qu'en Belgique cette solidarité doit s'établir entre les trois forces.

La commission mixte, que préside avec beaucoup de distinction notre collègue et ami M. Cudell, recommande — et c'est la première conclusion des travaux — que 45 jours soient consacrés aux manœuvres de la force terrestre et 180 heures pour les vols de l'aviation, durée minimum nécessaire à la formation d'un pilote.

Ce ne sont certainement pas mes amis de gauche qui me démentiront. En effet, la première recommandation de M. Hernu, ministre socialiste français du gouvernement Mauroy, c'est que les unités de combat de la force aérienne française volent plus de 180 heures, voire 220 ou 230 heures, comme le recommande l'Otan.

Suivant vos possibilités, monsieur le ministre, je vous demanderai donc de leur donner satisfaction, selon la conclusion de la commission mixte.

Il y a aussi l'armée de mer. Mais qu'est-ce qu'une armée si on ne lui donne pas les moyens de sa politique?

Si je m'en rapporte aux documents que j'ai lus, la commission mixte recommande 83 jours de navigation. Il est important de le noter.

Aux militaires, je dirai qu'il faut sauvegarder l'essentiel, mais aussi, étant donné la crise économique de plus en plus grave que nous connaissons, qu'il faut savoir faire des économies. Je les incite donc, dans toute la mesure du possible, à penser économie tout en réalisant les prestations qu'on leur demande.

Nous en arrivons maintenant à un autre problème relatif aux trois forces.

M. Maes, que j'ai écouté avec beaucoup d'intérêt, a rappelé que de nombreuses visites ont été effectuées. La commission s'est ainsi rapprochée de ces hommes. Nous nous sommes rendus sur place pour nous rendre compte *de visu* des vrais problèmes.

Nous en avons déduit que, dans le fond, les investissements considérables de choix qui ont été réalisés tant pour la force navale que pour la force aérienne, sont remarquables et de première qualité. Le moral de ces équipages est excellent. Leur technicité est d'un très haut niveau et les hommes sont conduits d'une manière remarquable. Ce sont là trois facteurs essentiels.

Comme je le déclarais, il y a un instant, le problème se pose de leur donner les moyens de rester ce qu'elles sont, c'est-à-dire des forces remarquables au sein desquelles œuvrent des Wallons et des Flamands, parlant souvent l'anglais, en vue de réaliser une tâche commune, celle de nous défendre.

J'en viens maintenant à la force terrestre. Je ne voudrais pas que ceux qui m'écoutent, et notamment les représentants de cette force, croient que je veuille leur adresser la moindre critique car je reconnais qu'ils font ce qu'ils peuvent, mais la situation est malheureusement très compliquée.

Si la professionnalisation n'affecte guère les deux premières forces citées, il n'en va pas de même pour la force terrestre. En ce qui concerne l'armée de métier — je sais que M. du Monceau ne partage pas nécessairement mon point de vue, mais il aura l'occasion de développer le sien —, dont l'idée fut présentée, il y a 19 ans, par mon parti, en l'occurrence par M. Hougardy et moi-même, on peut

se demander si, en tant qu'anciens combattants, nous l'avons réalisée de propos délibéré. Certes pas. Pourquoi l'avons-nous précocisée?

Nous avons cru, suite aux différents contacts que nous avons eus avec les différentes couches de la population, que les jeunes gens ne désiraient plus, à l'heure actuelle, effectuer un service militaire de douze ou de quatorze mois. J'ai d'ailleurs, à l'époque, prévenu les parlementaires qu'en acceptant l'armée de métier, ils assumaient une grande responsabilité parce qu'elle serait inévitablement plus onéreuse qu'une armée de miliciens. Cela nous a amenés à réduire de manière sensible la durée du service militaire. Nous nous trouvons, à cet égard, monsieur le ministre, à la croisée des chemins. Il faut, en effet, décider de la professionnalisation ou de la non-professionnalisation de l'armée et cela nous oblige à poser la question de savoir si nous allons rétablir à douze ou à quatorze mois la durée du service militaire.

Si je me réfère aux conversations que nous avons eues, à ce sujet, je crois pouvoir en déduire que la question reste posée.

Qui aura le courage, à l'heure actuelle, de décider de remettre en question la professionnalisation de l'armée et d'en revenir à une armée de milice? Les jeunes sont-ils disposés à rester quatorze mois sous les drapeaux afin de s'habituer aux engins sophistiqués de notre époque? Il en résulterait évidemment une économie certaine, personne ne le nie. Je tiens cependant à vous prévenir, en toute sincérité, qu'on ne change pas si facilement de type d'armée.

Oui, il est vraiment difficile de choisir entre une armée de métier, dont M. Maes vient de parler, qui est insuffisamment équipée, faute de moyens, et un allongement du service militaire. J'aimerais connaître votre sentiment à ce sujet, monsieur le ministre.

J'en viens à la question des TNF. A cet égard, on peut distinguer trois façons de réagir. Il y a tout d'abord les indifférents; on en trouve à propos de toutes les questions; ce sont par exemple les Français qui, après s'être battus pendant des années pour avoir la liberté de s'exprimer, n'en usent pas et ne vont pas aux urnes. Il y a ensuite les opposants; peut-être ont-ils tort, peut-être ont-ils raison. Enfin, il y a les partisans des TNF, et j'en suis, parce que notre armée de terre, qui n'a pas les moyens d'honorer les engagements que nous avons pris en ce qui la concerne, constituerait un faible barrage en cas d'invasion du Nord.

Pendant la guerre, je me suis occupé de réseaux de renseignements; j'ai vu aussi ce qui s'est passé sur les plages de Normandie aujourd'hui si riantes; enfin, lorsque j'étais à la Sûreté de l'Etat, j'ai eu pour mission d'assister à l'ouverture des camps de concentration. Vous ne serez donc pas étonnés d'apprendre que lorsqu'on passe certains films, je préfère ne pas les voir parce qu'ils me rappellent trop d'horreurs. Nous devons œuvrer tous ensemble pour qu'elles ne se reproduisent jamais plus. C'est la seconde raison pour laquelle je suis partisan des TNF.

La vie m'a en effet appris que, pour négocier, il faut avoir des armes. Si j'accepte aujourd'hui les TNF, ce n'est pas pour être un mercenaire des Américains, mais pour m'en servir comme contrepartie dans la négociation. La contrepartie à la liberté du père de famille à Bruxelles a été l'établissement d'écoles flamandes dans la capitale et la possibilité pour les Flamands de s'exprimer dans leur langue. Quand vous discutez de la sidérurgie, Zeebrugge est la contrepartie. Il faut toujours une contrepartie dans toute négociation.

Je terminerai en exprimant ma confiance dans les militaires qui ont la lourde charge de nous défendre avec des moyens trop faibles. Depuis vingt ans, je suis membre de la commission de la Défense nationale; je connais donc bien les militaires. Vous voudrez bien m'excuser de tant parler de moi, contrairement à ma discrétion habituelle. Je les admire beaucoup; je crois en leur honnêteté et en leur abnégation. Je rends aux militaires des armées de terre, de mer ou de l'air, l'hommage qui leur revient.

Enfin, je tiens à vous dire, monsieur le ministre, toute ma confiance. Je vous ai fréquenté à la commission du Pacte scolaire et j'y ai appris à vous connaître. Je n'ai d'ailleurs jamais compris comment vous n'avez pas été ministre dix ans plus tôt.

Je sais que vous réussirez dans la tâche délicate qui vous incombe et qui, le président l'a souligné, consiste, pour le conciliateur que vous êtes, à prendre la décision la plus opportune et à distribuer les crédits de la manière la plus juste pour nous permettre de conserver le noyau essentiel et l'esprit de cette armée à laquelle nous rendons hommage. (*Applaudissements sur de nombreux bancs.*)

M. le Président. — La parole est au comte du Monceau de Bergendal.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, chers collègues, j'ai quelque scrupule à prendre la parole après notre collègue et ami Pierre Descamps, qui fut, durant tant d'années, président de notre commission et qui a permis — je puis en témoigner comme d'autres — un consensus national, qui doit dépasser les partis, sur le problème délicat du budget de la Défense nationale et de ses conséquences sur les finances de l'Etat. Il l'a fait avec une objectivité et un courage auxquels il est bon de rendre hommage.

La discussion du budget de la Défense nationale revêt cette année un caractère particulier car elle intervient au moment où se déroulent les réunions hebdomadaires et suivies de la commission militaire mixte que certains d'entre nous appelaient, depuis quelques années, de tous leurs vœux.

La crise qui sévit nous accule, en effet, par la force des choses, à des économies budgétaires, à des réformes, souvent profondes et, en conséquence, à des choix essentiels dont celui de notre défense et des modalités de celle-ci.

C'est précisément dans ce but qu'appuyé par un large éventail de mes collègues appartenant au PSC et au CVP de cette assemblée, j'avais proposé la constitution de cette commission composée de parlementaires des deux Chambres et de militaires afin que les élus de la nation que nous sommes soient mieux et plus complètement informés et documentés que précédemment sur tous les problèmes qui se posent, d'une manière de plus en plus préoccupante, quant à l'organisation et à la valorisation opérationnelle de notre défense.

Les sénateurs, signataires de cette proposition, ont donc été satisfaits que vous ayez, monsieur le ministre, fait en sorte que le gouvernement, dont vous faisiez partie pour la première fois, reprenne enfin cette initiative parlementaire, pratiquement telle quelle, à son compte.

Nous entendions, en effet, de toute part, des critiques virulentes et répétées émanant non plus cette fois de lycéens et d'étudiants universitaires opposés en 1972-1973 à la réforme du système de sursis qui était proposée, mais bien d'un grand nombre de militaires eux-mêmes la plupart en activité de service, et occupant de hautes fonctions de responsabilité au sein de l'armée.

Nous avons sans doute tous en mémoire les déclarations publiques conjointes ou individuelles des officiers généraux, chefs d'état-major de nos trois forces. La lettre ouverte d'une douzaine de lieutenants généraux de la force terrestre, dénonçant les faiblesses croissantes de notre organisation de défense, sous le double effet de la hausse du prix des carburants qui paralysait pratiquement la mobilité de nos unités, et de la professionnalisation qui coûtait de plus en plus cher, manquait de plus en plus de volontaires et stagnait dangereusement dans le gué depuis plusieurs années, comme l'avait déjà dénoncé feu le général Roman, chef d'état-major des forces terrestres de l'époque.

Bref, la grande muette belge avait des raisons de parler haut !

Face à ces critiques qui dénonçaient notre pays comme le maillon le plus faible de l'Alliance atlantique, nous observions le jugement réservé du haut commandement de l'Otan et les phrases diplomatiques sibyllines de son secrétaire général qui laissait clairement entendre qu'en ce qui concernait l'efficacité de notre participation à l'effort commun de l'indispensable solidarité atlantique face à la menace soviétique grandissante, « tout n'allait pas pour le mieux dans le meilleur des mondes », comme l'eût dit Voltaire !

Il était donc important que nous puissions, enfin, y voir clair car, il faut bien le dire, en Belgique, contrairement aux pays qui nous entourent, la Hollande, la France, la RFA et la Grande-Bretagne, sans parler des Etats-Unis, où se pratique couramment la procédure parlementaire des *hearings* ou, si l'on préfère, des auditions, chez nous, cette procédure est tout à fait inhabituelle et, en conséquence, les membres des commissions parlementaires, qu'ils soient de la Chambre ou du Sénat, n'ont jamais eu un accès facile et direct à l'information complète qu'ils étaient démocratiquement en droit d'avoir, sinon à l'occasion d'une commission parlementaire mixte comme celle qui vient heureusement d'être instituée pour la onzième fois seulement depuis les cent cinquante ans que notre pays existe.

Il aura fallu cette fois près de dix ans de persévérance pour y aboutir et, si les premières réunions ont été marquées d'une grande réserve, peut-être même d'une certaine méfiance du militaire à l'égard du politique, et vice versa, nous avons pu heureusement constater qu'un esprit de plus grande compréhension se faisait jour au fur et à mesure de nos réunions entre les représentants élus de l'opinion publique que nous sommes, et ceux auxquels nous avions confié la défense de la nation et les moyens humains, financiers et matériels qui lui sont affectés.

Bref, si l'armée n'est sans doute pas encore complètement dans la nation comme un poisson dans l'eau, selon le mot de Mao Tsé-toung, les partis politiques, eux, et les parlementaires en particulier, sont invités à se « mouiller » et à exprimer clairement et courageusement leurs vues et leurs options sur l'organisation de nos forces de défense dans le contexte irréversible de crise économique et sociale mondiale qui sévit et des économies qu'elle commande alors même que se précise une période de nouvelle et dangereuse tension internationale dont le monde libre et son approvisionnement sont à nouveau l'enjeu.

C'est, en effet, dans un contexte très inquiet, personne ne le niera, que se situe la nécessité de la poursuite de notre effort de défense. Et, tout d'abord, l'édification continue et croissante du potentiel militaire soviétique, sans égal au plan nucléaire stratégique et tactique comme au plan de ses forces conventionnelles de terre, de l'air et de mer, déséquilibrant, de mois en mois, le rapport des forces entre le Pacte de Varsovie et le Traité de l'Atlantique Nord.

Les tentatives de négociations relativement récentes encore pour assurer la parité nucléaire stratégique, sont susceptibles, si les partenaires européens n'y prennent pas garde, de « sanctuariser » les territoires des deux superpuissances en laissant à la seule Europe le privilège terrifiant du risque de devenir le champ de bataille nucléaire par excellence... à moins d'un effort concret européen qui soit entrepris pour rétablir l'équilibre, au niveau des forces classiques tout au moins.

Enfin, les bruits de bottes et de chenilles de chars soviétiques que les Polonais entendent à nouveau de plus en plus, et précisément au cours de manœuvres opportunément organisées dans leur pays à l'occasion des manifestations d'aspirations à la liberté des organisations de travailleurs, ne peuvent nous laisser indifférents et naïvement confiants sur notre propre avenir.

Nous devons enfin rester très vigilants sur la poursuite ouverte ou sournoise d'une série d'entreprises très significatives qui se déroulent à la périphérie de l'Europe : en Afrique, où les Soviétiques occupent et renforcent, directement ou par Cubains interposés, 1° points stratégiques clés en Ethiopie, au Mozambique, au Congo-Brazzaville et en Angola alors que les conseillers militaires russes et de l'Allemagne de l'Est enserrant le Zaïre par l'Ouganda, la Tanzanie et la Zambie. Parallèlement, des accords d'assistance militaires bilatéraux se sont concrétisés et renforcés entre l'URSS, la République algérienne et la Libye qui a elle-même envahi le Tchad dans les conditions que l'on sait.

Au Proche-Orient où, sans parler de l'issue finale de la révolution sanglante toujours en cours en Iran ni du conflit entre ce pays et l'Irak que soutiennent les Soviétiques, le Sud-Yémen et l'Afghanistan, malgré l'héroïque résistance de ce fier pays, sont déjà sous tutelle russe.

Sans doute, à ce propos, lors de leur récente réunion à Luxembourg, les chefs d'Etat de la Communauté européenne ont-ils pris l'heureuse initiative, inspirée par la diplomatie britannique, de réunir une conférence, à laquelle l'URSS serait invitée, pour traiter des événements politiques et tragiques qui se déroulent en Afghanistan du fait de son invasion par les troupes soviétiques. Ce sont là de très louables intentions, porteuses d'espoir de paix, mais, en attendant, il est tout à fait évident que l'Afghanistan est tombé sous la domination des Russes et fera désormais partie de leur sphère d'influence politique, et pendant longtemps encore hélas ! D'ailleurs, la réponse négative à cette initiative, qui vient d'être annoncée, devrait nous enlever toute illusion à ce sujet.

Au Moyen-Orient, rien non plus n'est réglé entre belligérants, qu'ils soient chrétiens ou musulmans au Liban, feddayins ou Juifs en Israël, ou encore, dans ce pays et ses voisins, entre musulmans et factions opposées, malgré les efforts de paix déployés par le président égyptien, Anouar el Sadate.

En Asie, où derrière les attaques armées du Viêt-nam contre le Cambodge, dont les pauvres exilés qui ont trouvé asile dans notre pays ont été les témoins, c'est encore le profil du même allié soviétique qui se dessine.

En Amérique du Sud, le pouvoir politique au San Salvador, au Nicaragua et dans d'autres pays encore, est l'enjeu de luttes fratricides où l'on retrouve les Soviétiques, une fois de plus, par Cubains castristes interposés.

Et, pour terminer ce tour d'horizon des tensions mondiales croissantes, il nous faut rester extrêmement vigilants aux incidents de frontières qui se multiplient entre les Soviétiques et les Chinois ; nous avons tendance à les édulcorer dans un fallacieux espoir que, sans doute, si ces deux Grands-là en arrivaient à s'affronter militairement, l'Europe resterait à l'écart d'un tel conflit toujours possible.

Force nous est donc de constater qu'en dépit des efforts sincères, généreux et tout simplement humains que nous tentons d'accomplir vers un désarmement progressif, dans le même temps, non seulement la puissance soviétique s'accroît militairement à la cadence très significative et inquiétante de plus de 12 p.c. de son produit national brut, soit en moyenne, et toutes proportions gardées, plus de trois fois l'effort que les nations libres consacrent à leur défense, mais encore que l'URSS étend habilement, et par à-coups successifs, son hégémonie de manière à enserrer progressivement l'Europe en la coupant de ses sources vitales d'approvisionnement énergétique essentiel à sa survie.

C'est donc dans ce contexte, plus inquiétant chaque année, que se situe la nécessaire poursuite de notre effort de défense, en dépit de la crise économique, sociale et financière mondiale sans doute la plus grave que notre pays ait eu à affronter depuis qu'il existe.

Je vous propose donc, à l'occasion de la discussion de ce budget, d'analyser notre politique de défense du triple point de vue des hommes, du matériel et de sa capacité opérationnelle.

La dixième déclaration gouvernementale depuis près de dix ans que je siège dans cette assemblée, précise toujours, envers et contre toute évidence, que la politique de « professionnalisation » de l'armée sera poursuivie. Dès 1976, l'attention du gouvernement et du Parlement était attirée sur l'évident insuccès de cette organisation et l'on nous avertissait que nous étions, à ce sujet, « au milieu du gué » : situation inconfortable et périlleuse par excellence, toute le monde le sait ! Il fallait donc en sortir, soit aller de l'avant en consacrant plus de moyens financiers pour tenter de convaincre davantage de jeunes à s'engager, soit nous convaincre nous-mêmes que le Belge en moyenne et historiquement n'a pas à priori l'esprit à ce point militariste que l'armée puisse le séduire de telle sorte que nous puissions recruter sans difficulté les quelque 30 à 35 000 volontaires de carrière nécessaires pour compléter et valoriser nos unités et les rendre opérationnelles.

Nous n'avons pu faire ni l'un ni l'autre, au point que vous-même, monsieur le ministre, acceptiez que l'interview exclusive que vous donniez à la Revue des forces terrestres *Forum* soit publiée sous votre photo et avec le titre significatif : « La professionnalisation au milieu du gué » ; c'est donc un fait pour vous aussi.

C'est, en conséquence, pour y voir clair que la commission parlementaire mixte, qui a précisément ces jours-ci abordé ce sujet, s'est rendue par deux fois en RFA, notamment la semaine dernière pour s'en rendre compte sur place, rencontrer au cours d'un périple de quelque mille kilomètres en 24 heures, une demi-douzaine d'unités très variées de la force terrestre, leurs miliciens et volontaires hommes et femmes, leurs sous-officiers et officiers stationnés en Allemagne, aux marches du monde libre, aux côtés de nos alliés, et en Belgique.

Pas un des officiers responsables de ces diverses unités ne nous a caché les difficultés, les lacunes, faiblesses et, tout compte fait, l'inefficacité de la professionnalisation telle qu'elle est conçue et appliquée en dépit de la bonne volonté évidente, de l'enthousiasme et de l'idéal qui, malgré tout, animent nos militaires de tout rang de la force terrestre.

Vous le savez, monsieur le ministre, avec quelques autres collègues de cette assemblée, j'ai toujours témoigné à cette tribune d'une très grande réserve à l'égard du succès en Belgique de l'organisation d'une armée de métier à laquelle nous n'aurions plus qu'à laisser le soin de notre défense ; j'ai toujours considéré, et préféré que la défense d'un pays, d'une alliance de pays, est l'affaire de tous ses hommes et de toutes ses femmes, sans doute à des degrés et selon des normes et des modalités diverses. Tous doivent se sentir concernés par la nécessité de l'effort collectif de défense de la société et de la civilisation dans lesquelles nous vivons ; elles ont sans doute leurs graves défauts que nous nous efforçons de corriger tout au long de notre vie, mais elles ont l'avantage à nul autre pareil d'être fondées sur la liberté dont nous jouissons et sur le respect de l'être humain qui se fait de plus en plus rare dans le monde turbulent et dangereux dans lequel nous vivons.

Quelles sont donc les conclusions que nous pouvons tirer des différents exposés qui nous ont été faits à l'occasion de cette visite en RFA ?

Les unités qui sont à 100 p.c. de leurs effectifs professionnels, soit l'exception ; la moyenne se situe à 60 p.c. Le fait que les unités francophones sont plus complètement professionnalisées que les néerlandophones, le recrutement étant plus abondant en Wallonie qu'en Flandre, crée un déséquilibre communautaire qui apparaît de plus en plus marquant. Quand on se rappelle toutes les difficultés, parfois même les injustices, que nous avons endurées pour assurer enfin l'équilibre linguistique à l'armée ! Cela en valait bien la peine !

Heureusement que nous avons affaire, avec le cadre de carrière de l'armée, au corps de la nation sans doute le plus parfaitement bilingue qui soit ; nous avons pu l'apprécier par nous-mêmes au cours de ce contact et nous savons qu'il en va de même à la force navale et à la force aérienne.

Nous avons appris que le recrutement laissait à désirer. La plupart des volontaires, à court terme, n'ayant pas, à priori, la vocation militaire, il en résultait des déceptions et des regrets qui pèsent très lourd sur le comportement du volontaire qui, le plus souvent, ne se réengage pas à la fin des deux premières années. En outre, comme il manque en permanence quelque 6 000 volontaires, on a tendance à ne pas se montrer trop sévère ni moralement ni physiquement, afin de ne pas créer un trop grand écart entre le nombre de volontaires requis pour assurer une défense valable et celui que l'on parvient difficilement à recruter.

Enfin, le système de limitation à 40 heures des prestations sans compensation pour celles qui dépassent cette durée est unanimement critiqué et entraîne une évidente discrimination entre les officiers et les miliciens qui sont amenés à faire 50 et même 60 heures/semaine, sans récupération aucune, et les sous-officiers ou les volontaires de carrière. Qu'en sera-t-il dans la perspective de l'application à l'armée, comme le souhaitent certains, des 38 ou même 36 heures ?

Il faut tout de même que l'on sache que nous sommes les seuls de tous les pays de l'Otan à pratiquer un tel système parfaitement contradictoire avec la nécessité de la permanence de notre garde dans le secteur qui nous est confié dans la chaîne de défense solidaire de l'Otan au centre de l'Europe.

La discrimination entre le jeune volontaire à court terme et le milicien est, à cet égard, tout à fait flagrante et de nature à décourager le jeune milicien qui ne peut, dans ces conditions, se voir confier que des tâches le plus souvent ancillaires et des corvées lui laissant le souvenir d'un service militaire n'ayant rien d'exaltant, donc d'une perte de temps.

Bref, sur le plan humain comme sur celui de l'efficacité, de l'opérationnalité et de l'économie du système, la professionnalisation en vigueur, depuis près de dix ans, aux forces de terre, est loin d'être un succès. Sans doute la commission mixte n'en est-elle pas encore arrivée à conclure à ce sujet, mais c'est l'évidence même.

M. Cudell. — C'est tout à fait faux.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Vous aurez l'occasion de le démontrer, monsieur Cudell, mais ce que nous avons vu prouve qu'il ne s'agit pas d'un succès, plutôt d'un insuccès.

M. Cudell. — C'est tout à fait faux.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Nous avons, en effet, négligé de tirer les conclusions de la longue expérience des Britanniques et des Etats-Unis qui ont tous deux une armée de métier.

De tout temps, la Grande-Bretagne a admis qu'une personne sur 1 000 souhaitait être professionnel, de quelque grade que ce soit, à l'armée. Ceci donne, pour la population de la Grande-Bretagne 56 000 candidats volontaires chaque année. La durée moyenne d'engagement étant de cinq à six ans, les forces armées britanniques oscillent entre 300 000 et 360 000 membres, hommes et femmes. Le nombre actuel est d'environ 330 000.

Si on applique aux forces armées belges ce même pourcentage, on arrive à une armée de professionnels n'excédant pas 50 000 hommes.

Actuellement, la Grande-Bretagne engage annuellement 46 000 hommes, soit environ 10 p.c. de son contingent annuel, ce qui signifie que l'armée britannique peut choisir. Il en résulte un volontaire bien motivé. Il n'en reste pas moins que la politique a évidemment son influence. C'est ainsi que si, de 1977 à 1979, il y eut quelque 45 000 départs par an, en raison de la politique de bas salaires à l'armée, menée par les Travailleurs, les départs ne sont plus que de la moitié depuis la hausse substantielle des traitements décidée par le gouvernement de Mrs. Thatcher et, bien entendu, la qualité du recrutement s'est améliorée.

M. Lambiotte. — Et il y a plus de chômeurs !

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Il y a toujours autant de chômeurs : cela n'a rien à voir ici, monsieur Lambiotte.

N'est-ce pas là un argument probant pour ceux qui, comme moi, estiment que nous ne sommes pas en mesure, en Belgique, de nous « payer » une armée de métier ? En outre, au moment de la mise sur pied de l'organisation professionnelle de l'armée, nous avons défini le terme d'engagement comme étant de deux ou trois ans renouvela-

ble. Il ne fallait donc pas compter sur plus de 15 000 à 20 000 candidats pour l'ensemble des forces, y compris, ne l'oublions pas, le gendarmerie.

Même en abaissant, au maximum, les critères de sélection avec les inconvénients qu'on dénonce ouvertement aujourd'hui, on n'a jamais pu obtenir plus de candidatures, malgré la crise et le chômage qui sévissent.

N'est-ce pas l'occasion de rappeler l'échec des volontaires Otan, en 1960? L'attrait de la formule et de ses conditions avait rapidement attiré près de 16 000 candidatures valables en seize mois; 9 000 furent déclarés aptes et l'armée en engagea 8 000!

Comment ne s'est-on pas rappelé cette expérience malheureuse lorsque, dix ans après, on décida de lancer la notion de professionnalisation qui nécessitait 35 000 volontaires?

C'est qu'en réalité, la professionnalisation était un projet politique qui faisait fi de toute expérience humaine et technique.

Or, l'armée partage, avec un certain nombre d'autres fonctions, la médecine, l'enseignement, oserais-je ajouter la religion, un caractère vocationnel. C'est une tâche à laquelle on se sent appelé. Le général Gallet, qui était chef d'état-major général après la guerre 1914-1918, estimait déjà que la Belgique, tenant compte de sa population, ne pouvait fournir plus de 3 500 officiers; si nous adaptons cette proportion à la population d'aujourd'hui, nous arrivons à peu près au chiffre actuel d'environ 4 500 officiers.

C'est l'ancien ministre Charles Poswick, à qui je laisserai la responsabilité de son affirmation, qui disait, il y a peu: «On entre à l'armée comme on entre en religion.» Toujours est-il que tout le monde n'a pas, tant s'en faut, la vocation monastique ou «casernale», si vous m'autorisez ce néologisme et, qu'on le veuille ou non, le chiffre des vocations n'est pas extensible à l'infini.

Nous ne sommes, du reste, pas les seuls à subir les déconvenues d'une professionnalisation trop ambitieuse. Les Américains eux-mêmes, à en croire un article très significatif du *Times* de Londres, en date du 26 juin dernier — dont je conseille la lecture à M. Cudell — rencontrent de graves difficultés et s'interrogent aussi sur la valeur opérationnelle et morale de leur armée de métier que le général Meyer, leur chef d'état-major général, appelle, lui-même, son *Hollow Army*, son armée creuse. Dans ce même article, il dénonce, par ailleurs, les faiblesses de son recrutement, de sa moralité et de son état physique.

Bref, c'est sans doute en toute bonne foi que le gouvernement s'est trompé, à deux reprises, depuis la fin de la dernière guerre. Une première fois, en 1960, avec la création des volontaires Otan, qui fit long feu; une seconde fois, en 1972, avec le projet de professionnalisation, dans l'espoir louable d'améliorer la qualité de nos forces armées, de faire face à la technicité croissante de certains matériels et de réduire les prestations de la jeunesse. M. Descamps, il y a un instant, en a décrit l'esprit positif, mais la réalité des chiffres est là.

Tout cela ne semble pourtant pas de nature à convaincre la FGTB ni à la décourager de manifester son enthousiasme pour «une professionnalisation» complète de l'armée, si j'en crois un de ses récents communiqués de presse.

Et pourtant, les faits sont là comme aussi l'urgente nécessité de faire des économies tout en maintenant notre effort de défense solidaire dans un monde d'incertitudes et de turbulences internationales.

Serait-ce donc la quadrature du cercle? Nullement, si nous sommes animés de la volonté de changement de nos habitudes prises durant une période de facilité et de prospérité révolues.

Sans doute ne s'agira-t-il pas de repartir à zéro mais nous aurons à étudier des solutions nouvelles, plus conformes à l'évolution des mentalités et des conceptions. Nous constatons, par exemple, que si la jeunesse, dans son ensemble, ne met pas fondamentalement en cause la nécessité réaliste d'une défense intégrée au sein de laquelle notre pays doit apporter sa contribution loyale, l'importance d'un service national, pour tous, hommes et femmes, et comportant un service civil valorisé et mieux organisé, s'accroît à ses yeux. Le service militaire qui, au gré des années, est dénoncé par les jeunes eux-mêmes, et à juste titre, comme injuste en raison des trop nombreuses exemptions ou exceptions qui la caractérisent doit être repensé.

A cet égard, les jeunes Belges ne sont plus égaux devant la loi, nous l'avons déjà dit, ici, à cette tribune.

La loi sur la milice, dans son application actuelle, s'apparente à une loterie ou à un tirage au sort comme il en existait au début du siècle; selon qu'on naît dans telle ou telle famille, qu'on est le premier ou le second fils, qu'on fait des études ou qu'on est travailleur manuel, les exemptions et les sursis vous seront ou non accordés et, selon que le jeune candidat milicien a ou non des relations qui lui ouvrent les portes des bureaux de ministères ou même de cabinets

ministériels, d'organisations culturelles multiples ou l'accès à quelques sociétés privées à l'étranger, il passera son service militaire dans des conditions scandaleusement plus avantageuses que celui qui sera affecté à l'une des unités de nos trois forces et y accomplira son devoir.

Je vous remercie, monsieur le ministre, de m'avoir écrit que suite à mes remarques à ce sujet, dans cette même assemblée, vous y aviez attiré l'attention de votre collègue, le ministre de l'Intérieur, M. Rusquin. Je ne doute pas que, comme celui-ci s'est choisi un général d'active comme chef de cabinet, il y sera sans doute d'autant plus attentif.

M. Lambiotte. — Cela vous choque?

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Absolument pas. Je dis simplement qu'un général d'active, comme du reste quatre autres officiers supérieurs de la force aérienne, feraient mieux de rester dans leur unité respective; c'est du moins mon avis. Je vous dis très franchement, mon cher collègue, qu'à l'Intérieur, je préfère un civil.

M. Lambiotte. — Nous le savons.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Je préfère également qu'il y ait des civils à la Sûreté. Comme vous le savez, un officier supérieur d'aviation est directeur adjoint de la Sûreté et cela devrait vous dire quelque chose.

M. Lambiotte. — S'il avait des opinions politiques différentes, cela ne vous gênerait sûrement pas.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Je reste du même avis, monsieur Lambiotte, et ne suis pas prêt d'en changer.

Mais il n'y a pas que la loi de milice dans ses applications qui soit mise en cause et qui nécessite une révision adaptée à l'époque de mutation que nous vivons; c'est aussi la durée du temps de service militaire qui fait l'objet de bien des discussions et des évaluations.

Je l'ai dit en commençant cette intervention, en conclusion des travaux de la commission militaire mixte et en parlementaires conscients de nos responsabilités, nous aurons à nous «mouiller» politiquement en émettant un avis sur le caractère opérationnel de notre système de défense. Or, en constatant que la professionnalisation n'a pas, loin s'en faut, produit les effets d'amélioration et d'efficacité qu'on en escomptait, nous aurons à faire preuve d'imagination pour lui substituer une nouvelle organisation qui puisse compenser les faiblesses coûteuses constatées.

La durée du temps de service est une donnée importante tant politique que sociale, économique, financière et militaire.

Mais, pour déterminer le temps de service, on ne peut se contenter du raisonnement sommaire qui consisterait à dire qu'il y a lieu de combler les lacunes de la professionnalisation par un temps de service prolongé à 14, 15 ou 18 mois, comme nous le lisons par ailleurs.

J'estime que nous devons exiger de l'armée un décompte exact de ses besoins en personnel pour des unités capables de vivre en temps de paix comme d'entrer en phase de combat sans préavis.

Certaines de ces unités, en raison de la technicité de l'emploi de leur matériel — les bataillons de chars de combat, ceux de reconnaissance, les unités de missiles Hawk, les pilotes et techniciens d'aviation et de la marine spécialisés — seront composées uniquement de volontaires de carrière.

En compensation de l'amélioration de ces unités qui seront ainsi plus homogènes, il faudra obtenir un élagage, une rationalisation d'un certain nombre d'unités dont l'existence ne paraît pas essentielle; en comparant avec les renseignements que publie le *Military Balance*, nous devrions être en mesure d'aligner un même nombre d'hommes par char, par avion ou par navire que les autres pays de l'Otan. La force aérienne, par exemple — qui est sans doute un des fleurons de notre défense et doit le rester — a plus de personnel par avion que tous les autres pays de l'Alliance.

Nous devrions, ensuite, voir les emplois qui pourraient être occupés plus utilement et plus opportunément par des civils: mécaniciens, cuisiniers, gardiens, magasiniers dans les dépôts, plantons, au ministère et dans les services.

Sans doute, dans les écoles, la force aérienne non navigante, les corps logistiques et des fonctions non navigantes à la force navale, ce sont de 10 000 à 15 000 emplois qui pourraient être offerts à des civils en chômage. En Grande-Bretagne, les forces armées occupent plus de 200 000 civils.

Au lieu d'être dispersés en de multiples unités, les volontaires féminins devraient, de même, être formés en unités homogènes avec un cadre féminin propre, comme, par exemple, des unités de transport. Les femmes seraient sans doute plus heureuses et accompliraient encore plus efficacement leurs tâches dans des unités féminines spécialisées.

On pourrait aussi déterminer les postes de services non armés où l'on placera les miliciens sans aucune instruction préalable nécessaire et ceux où l'on placera les miliciens qui ont déjà, dans le civil, une profession qualifiée: chauffeur, électricien, dactylographe, etc. Par sélection, on pourrait déterminer, comme en Grande-Bretagne, ceux qui ont un esprit sportif, aventureux, combattant, pour les orienter vers des unités adaptées: l'infanterie, les commandos parachutistes, les équipages de navires, les unités de défense de l'aviation, par exemple.

Enfin, dans cette réorganisation, on pourrait déterminer aussi le cadre miliciens officiers et sous-officiers de réserve possible, facteur important pour les unités de réserve.

Une mise en place progressive et l'organisation d'un service national militaire et civil détermineraient sans doute un contingent plus élevé qu'à l'heure actuelle qui permettrait, dès lors, de mieux choisir par sélection les éléments les plus valables.

On en reviendrait par ce système à l'esprit de la loi sur la milice, à savoir un service militaire complété par un service civil, pour tous, avec quelques exceptions légalement prévues et non, comme c'est hélas! le cas aujourd'hui, exemption et sursis pour tous, quelques-uns seulement faisant leur service.

Après tout ce que j'ai entendu, notamment en commission mixte, je suis persuadé que le système du service militaire tel qu'il existe actuellement, avec huit mois de service en RFA et dix mois en Belgique, se caractérise par un manque d'efficacité et aboutit à des dépenses excessives, incompatibles avec la période d'économie et de rentabilité qui nous est imposée par la crise.

Je pense donc que nos recherches doivent s'orienter vers un service militaire de durée identique pour tous, que le jeune serve en Belgique ou en RFA. Seule la solde pourrait varier afin de tenir compte des charges d'éloignement, de la différence du coût de la vie ou du change.

Il faut se rappeler que la décision de réduire le temps de service à huit et à dix mois a été prise à une époque de prospérité et de calme international relatif. Tenant compte, par ailleurs, de la transformation de la professionnalisation progressive valorisant la carrière militaire, d'un retour à une conscription plus équitable, plus complète et plus démocratique de la nécessaire constitution d'unités homogènes, de haut rendement technique entièrement professionnalisées comme aussi de l'engagement d'un plus grand nombre de civils pour les services d'appoint administratifs, mécaniques ou semi-industriels, l'obligation de temps de service militaire pourrait ne pas dépasser les dix mois actuels complétés par deux mois qui seraient accomplis «à la carte», soit immédiatement, soit par périodes de quinze jours ou d'un mois par an, le milicien servant dans ce cas dans des unités régionalisées.

Je vous le demande, monsieur le Président, messieurs les ministres, mesdames, messieurs, dans le contexte contraignant de crise croissante qui pèse sur le pays et qui oblige impérieusement et rapidement l'Etat à diminuer et à rationaliser ses dépenses, n'est-ce pas dans cette voie d'économie et de plus grande efficacité de notre organisation militaire de défense que doit s'orienter notre réflexion politique dans l'esprit de consensus entre partis nationaux qui a toujours caractérisé le pragmatisme, le courage et le réalisme historique de notre peuple belge?

Il nous faudra opérer les bons choix et dépasser nos préjugés et notre esprit de routine. Sans aucun doute, l'esprit et les échanges de vue très francs de la commission militaire mixte nous y aideront.

Enfin, monsieur le ministre, je ne puis terminer cette intervention sans évoquer le plan décennal d'investissement que vous nous avez communiqué.

Je voudrais d'abord souligner que c'est la première fois, et depuis longtemps à ma connaissance, que la commission de la Défense de notre assemblée est saisie d'un document qui lui permette enfin d'y voir clair et de pouvoir contrôler la destination des importants investissements qui seront faits dans les dix ans à venir et l'impact qu'ils auront sur le budget de la Défense.

La seconde remarque que je me permettrai de formuler, c'est qu'un plan de cette importance n'a de sens que s'il soutient une politique mûrie et bien arrêtée de défense et d'équipement militaire.

C'est parce que je ne perçois pas avec précision la définition et l'orientation de la politique que vous comptez mener au cours de ces dix prochaines années dans le contexte international défavorable,

que je crois devoir rappeler la mission réaliste impartie à notre pays. Là où elle se trouve, à la croisée des chemins de l'Europe, hélas! la Belgique, flamande et wallonne, a servi de champ de bataille, d'invasion ou de libération, à presque toutes les armées de notre continent.

Heureusement, le Pacte atlantique nous a, depuis près de quarante ans, tenus à l'écart de ces drames. L'avenir est pourtant incertain et dangereux. Notre rôle, dans la chaîne de sécurité de l'Otan doit donc être à la mesure, ni plus ni moins, de notre dimension et de la nature géographique de notre pays.

Dans cette optique, notre priorité me paraît double: assurer, d'une part, la défense du territoire, de la population, la protection des voies de communication, des points stratégiques et des accès essentiels à l'arrivée des renforts des alliés dans les plus courts délais; assurer d'autre part, avec la meilleure efficacité, la défense du secteur de quelque 50 km de front en République fédérale d'Allemagne, le long du rideau de fer, qui nous a été confié.

Nous devons donc disposer d'une force terrestre opérationnelle en Belgique et en République fédérale d'Allemagne composée d'unités aux effectifs complets et d'un équipement adéquat, moderne et le plus standardisé possible, afin que le corps belge en Allemagne puisse le mieux possible s'intégrer aux forces alliées de l'Otan. Pour assurer ces missions, il convient de veiller à ce que nos forces militaires soient bien équipées en matériel moderne.

A ce sujet, sans être trop long, monsieur le ministre, j'aimerais souligner qu'on parle beaucoup du renouvellement de quelque 120 Mirages. Je ne suis pas du tout opposé, mon parti non plus, au renouvellement d'un certain nombre d'appareils. Si nous retenons le F-16, nous faisons sans doute un bon choix. Sur le plan économique, la coproduction entre les différents pays qui fabriquent cet avion est un système qui montre son efficacité, mais je pense que nous devons être modestes et qu'il ne peut être question que les investissements qui pourraient être faits par ce renouvellement soient d'un tel poids, dans l'avenir que finalement il ne reste plus, dans le budget que vous avez indiqué, les moyens financiers voulu pour équiper correctement la force terrestre. Je dois tout de même vous rappeler que le total des échéances des cent quatorze F-16 qui ont été commandés... qui sont payés en ce moment n'est plus de 37 milliards, comme nous l'avions évalué à l'époque mais est porté aujourd'hui, si je ne me trompe, à 55 ou 60 milliards. Il ne faut plus que nous soyons surpris par une telle progression des dépenses.

A mon avis, la force aérienne doit être une force de couverture destinée uniquement à protéger les forces terrestres en Belgique et dans le secteur occupé en Allemagne. Les missions de ces forces respectives étant ainsi strictement délimitées, l'Otan nous serait déjà reconnaissante de nous en acquitter. Je sais que l'Otan a tendance à requérir de plus en plus des armées à la pointe du progrès. Nous serions les premiers à en être fiers, mais nous devons modérer nos prétentions.

Quant à la force navale, il lui appartient de s'assurer que les estuaires, la côte, les ports soient bien déminés, voire préparés à un renforcement rapide. Dans ce domaine également, il conviendra de limiter les missions que nous pourrions accepter. En compensation, nous devons disposer de trois forces bien équilibrées, bien équipées et parfaitement opérationnelles.

Comme l'a souligné notre collègue M. Pierre Descamps, vous avez fait preuve de remarquables qualités de négociateur. Nous espérons que vous serez un défenseur des trois forces et que vous négocierez votre budget avec vigueur, force et autorité. C'est dans cet esprit, monsieur le ministre, que notre groupe approuvera votre budget. (Applaudissements sur les bancs de la majorité.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Wyninckx.

De heer Wyninckx. — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, er werden de minister gisteren zware inspanningen gevraagd om het debat in de Kamer tot het einde toe bij te wonen. U weet, mijnheer de minister, dat in de Senaat de debatten meestal rustiger verlopen.

Hoewel ik niet over de hele lijn instem met wat door eminente collega's over deze begroting werd gezegd, onderstreep ik toch dat de Vlaamse socialistische partijen zich nooit hebben uitgesproken tegen redelijke inspanningen op het vlak van de defensie.

Onze democratie is — net zoals ze het waard is, verdedigd te worden — ook een debat over haar veiligheid en defensie waard. Het ontbreekt de laatste tijd trouwens niet aan aandacht en interesse voor deze materie, zelfs wanneer deze Kamer op het ogenblik slechts dun bezaaid is om de bespreking van uw zo belangrijke begroting bij te wonen.

Naar mijn mening heeft deze belangstelling niet alleen veel te maken met de voortschrijdende economische crisis, maar evenzeer met

de meer algemene ontwikkeling van de internationale verhoudingen. Het is trouwens niet zonder belang vast te stellen dat elke minister van Landsverdediging — zolang ik lid ben van de Senaat — zijn begroting telkens verantwoordt heeft door een verwijzing naar het globale dreigingsbeeld en de relatieve sterkte van Oost en West.

Als men even de meest karakteristieke ontwikkelingen in die sfeer nagaat, kan men er niet buiten de totaal nieuwe gemoedsgesteltenis in de Verenigde Staten te vermelden. Iedereen weet dat de — wat zou ik noemen — meer assertieve geest die van bij de aanvang van de jaren tachtig opdook, in het najaar van verleden jaar heeft geleid tot de verkiezing van Ronald Reagan tot president. Net zoals de verkiezing van de nieuwe Franse president aanleiding geeft tot hoop op verandering — *le changement* lijkt het sleutelwoord van dit decennium te worden —, heeft deze tendens zich ook in de Verenigde Staten voorgedaan, naar onze appreciatie evenwel in een minder wenselijke richting.

De nieuwe administratie poogt er nog meer de bakens te verzetten dan reeds het geval was in de laatste maanden van de Carter-ploeg, toen de havig Brzezinski in toenemende mate zijn slag thuishaalde. De doeleinden die de nieuwe Reagan-equipe zich stelt, zijn even ambitieus als verbazend. De cijfers liegen er niet om. De militaire uitgaven in alle sectoren van de krijgsmacht van de Verenigde Staten zitten in een forse lift. Men is een quasi onoverwinnelijke oorlogsmachine aan het plannen én aan het opzetten. De uitspraken van de hoogste Amerikaanse politieke verantwoordelijken liegen er niet om. De Verenigde Staten lijken zich op te maken om een oorlog te winnen.

De heer Jorissen. — En wat zegt u van de uitspraken van Mitterrand?

De heer Wyninckx. — Mijnheer Jorissen, ik heb de heer Maes niet onderbroken en ik vraag u dus ook te luisteren naar wat de anderen te zeggen hebben.

De heer Jorissen. — Dat doe ik.

De heer Wyninckx. — Des te beter!

Ik geloof niet dat iemand eraan twijfelt dat het er voor ons, West-Europeanen, op aan komt na te gaan hoe we een oorlog kunnen vermijden.

De voorgestelde bedragen voor de komende Amerikaanse defensiebudgetten zijn verbluffend hoog. Enkel en alleen reeds de geschatte kosten voor de uitbreiding van de vloot belopen voor 1982 zowat 10 miljard dollar. Een absoluut record in vredetijd. Maar het geplande bedrag voor het begrotingsjaar 1983 is liefst 20 miljard dollar. Tegen het einde van de zomer zal er in het Congres gestemd worden over het 222 miljard grote defensiebudget voor het op 1 oktober beginnend begrotingsjaar.

Ik geloof niet dat men economisch overmatig deskundig moet zijn om zich het zogenaamde «Viëtnameffekt» te herinneren. Deze oorlog had in de USA zelf de ergste gevolgen op het vlak van de inflatie, die jaar na jaar met sprongen vooruitging. Men schijnt daarenboven niet in het besef te leven dat we in economisch ongemeen ongunstige tijden leven. De democratische senator John Stennis — overigens een groot voorstander van opvoering van Amerika's militaire kracht — heeft al publiek voorspeld dat de congresleden onder grote druk zullen komen te staan om het rode potlood in het budget van het Pentagon te hanteren als de federale begroting zware tekorten blijft vertonen.

Niet enkel de Verenigde Staten zelf worden een periode van «heropbouw», versterking en uitbreiding van militaire macht binnengeleid, maar hetzelfde wordt nu ook expliciet geëist van de bondgenoten. De defensiebudgetten moeten ook in West-Europa — aldus talrijke officiële Amerikaanse bronnen — fors toenemen. De ene keer heeft Weinberger het over 3 pct., als gevolg van de omstreken Nato-beslissing van 1978, de andere keer lijkt hij buiten alle cijfermatige druk om aan te dringen op een versterking van de militaire slagkracht op alle domeinen. Op die manier riskeert men van het bondgenootschap op korte termijn een bont genootschap te maken. Is het overdreven te beweren dat Weinberger reeds meermalen zijn boekje te buiten is gegaan wanneer hij blijkbaar zonder de minste gene het beleidsdomein van zijn collega Haig betrad?

Het is bekend dat de nieuwe Amerikaanse administratie — ondanks de inlooperperiode van meer dan een halfjaar — nog geen precies uitgestippeld buitenlands beleid weet te voeren. Er blijkt zich

een ruime consensus voor te doen omtrent de omvang van de Sovjetdreiging, maar wat de Verenigde Staten daar op de verschillende beleidsterreinen en in de verschillende wereldregio's wensen tegenover te plaatsen is verre van duidelijk. Hoe kan men anders verklaren dat — nadat Weinberger er bij de West-Europeanen had op aangedrongen om toch maar de neutronenbom in hun wapenarsenaal op te nemen — staatssecretaris Haig onmiddellijk klaar stond om te beweren dat op dit vlak geen spoedige beslissing nodig was? Haig weet beter dan de meeste van zijn landgenoten welke felle reacties dit in Europa zou uitlokken.

Dit dispuut omtrent de neutronenbom brengt me trouwens tot wat men in ruime kring de evolutie in de richting van de verlaging van de nucleaire drempel is gaan noemen. Ik geloof niet dat het zonder belang is dat hierop nog eens gewezen wordt, of liever: dat hiervoor eens te meer met volle kracht gewaarschuwd wordt. De evolutie in de wapentechnologie gaat in de richting van precisering en miniaturisering.

Militaire technologen spiegelen ons voor dat strategische doelen nu met een tot twintigmaal hogere trefzekerheid kunnen worden getroffen dan een aantal jaren geleden, en dat bovendien de ladingen niet meer de vroegere omvang hebben. Dit is naar mijn mening een verontrustende evolutie. Men wordt in toenemende mate de overtuiging aangepraat dat een nucleair conflict niet meer totaal uitgesloten is en slechts dienst doet als een formidabele afschrikking, maar dat het in het huidige stadium zonder al te erge gevolgen kan worden gevoerd. Dit is een uiterst gevaarlijke illusie. De escalatie die zich na gelijk welk aanwenden van een nucleair wapen (hoe zwak, hoe precies en hoe «onschuldig» ook) zal voordoen, is niet enkel een zekerheid, maar de gevolgen ervan zijn totaal onoverzichtelijk en nog veel minder voorspelbaar. Dat was en is trouwens één van onze argumenten tegen de installatie van de omstreken TNF-raketten op ons grondgebied.

Een tweede ontwikkeling waarop ik wil wijzen, is de beangstigende evolutie in de richting van wapensystemen. Het gaat in het huidige stadium van de bewapeningswedloop al lang niet meer om geweren, kanonnen en fregatten. Alles gaat zich in toenemende mate toespitsen op geïntegreerde wapensystemen van grote omvang.

De naam Art Buchwald, vast kroniekschrijver van de *International Herald Tribune*, zal de minister gewis en zeker bekend zijn. In een recent stukje ging hij op gemakkelijke manier in op deze ontwikkeling wanneer hij het had over de voorgeschiedenis van het MX-systeem dat zowel de Staat Utah als Nevada zou vullen met de meest onvoorstelbare tuigen. In het begin — zo vertelt de onnavolgbare Buchwald — werd er in Utah een 50-kaliber machinegeweer geplaatst dat bemand werd door twee soldaten. Planners drongen er na verloop van tijd op aan dat in de omgeving van dit geweer luchtafweergeschut zou worden geplaatst om het te beschermen tegen luchtaanvallen. Een hoog landmacht-officier zag onmiddellijk in wat er nu aan de zaak ontbrak: het is onmogelijk in luchtafweergeschut te voorzien zonder bescherming ervan door de infanterie. Een tijd later rukte er dan ook een bataljon GI's aan.

De nieuwe geschapen lacunes vielen in eerste instantie de luchtmacht op. Deze beweerde dat het ongewenst is om zoveel soldaten (nodig om het geweer te bewaken) te velde te laten zonder luchtverdediging. Men bouwde snel een vliegveld in de nabije omtrek en voorzag de basis van een squadron F16's. Op die manier hadden de daar gelegerde GI's *fighter cover*. Strategische plannenmakers hadden daar evenwel bedenkingen bij: ze vorderden een goed uitgeruste divisie landtroepen om de vliegtuigen tegen grondaanvallen te beveiligen. Iedereen weet natuurlijk dat een hele divisie zeer kwetsbaar is zonder tactisch nucleaire wapens. Er gebeurde dan ook snel een *top-secret*-nucleaire uitbouw om de tanks te beveiligen.

In het Pentagon werd enige nervositeit opgemerkt over deze nieuwe situatie. Men vreesde er een onvoldoende bescherming van de aanwezige tactische nucleaire wapens tegen een verrassingsaanval van de Sovjets, want er waren enkel *ground-to-ground* raketten aanwezig. De oplossing werd vlug gevonden: er werden silo's gegraven voor nieuwsoortige *ground-to-air* raketten. Zo is — aldus Buchwald — de toestand nog maanden en jaren blijven evolueren tot het huidige stadium van het onvoorstelbare en alles overtreffende MX-systeem, dat — zoals gezegd — twee volledige Staten bestrijkt. Binnen afzienbare tijd komt er iemand vertellen dat de fameuze MX moet worden beschermd door in de naburige Staten antibalistische systemen op te zetten... De kans dat dit zal worden goedgekeurd is in elk geval groter dan in de periode van de detente. Wat het oorspronkelijke machinegeweer betreft, dit is nu verkocht aan El Salvador. Men bewaakt er nu het presidentieel paleis mee, besluit Buchwald.

Deze bedenkingen bij de internationale situatie en de verder escalesende bewapeningswedloop leiden me tot het nationaal budget dat nu voorligt. De lezing van het document leert ons dat we in 1981 in totaal iets meer dan 86 miljard Belgische frank wensen uit te geven aan defensie. Dat is 3,2 pct. van ons bruto nationaal produkt. Niemand kan beweren dat we daarmee een ontoereikende inspanning zouden leveren. Iedere objectieve waarnemer moet bevestigen dat België meer dan behoorlijk scoort in het Nato-gezelschap. Dit was trouwens ook de mening van Don Cook, een Amerikaans journalist die voor de *Los Angeles Times* enige tijd geleden de Belgische Nato-bijdrage analyseerde.

Het artikel dat op 27 maart 1981 verscheen, bevat trouwens een aantal voor ons ongemeen leerrijke opmerkingen. Zo verklaarde een Nato-official, die jarenlang een erkend *Belgian-watcher* was, dat «de Belgen de vreemde gewoonte hebben om het steeds zo te doen uitschijnen dat ze minder goed presteren dan de werkelijkheid aantoon, terwijl alle andere landen precies de omgekeerde neiging hebben».

Is het die neiging tot zelfkwellend die er zekere personen toe brengt om een uitzonderingsregel te eisen voor het Landsverdedigingsbudget?

Het artikel gaat verder: «Jaar na jaar stelt men onveranderlijk vast dat bij het jaareinde en na de optelling van alle geleverde inspanningen, België het steeds beter gedaan heeft dan het zelf beweert.»

Ik herhaal het: in dit opzicht is de lectuur van het Amerikaans persartikel erg leerzaam.

Cook verwondert er zich bovendien over dat de nationale defensie-inspanning tot dusver — ondanks alle opeenvolgende regeringscrisissen en alle aandringen op versobering en besparingen — de talrijke stormen overleefd heeft, zonder verregaande besnoeiingen. Er bestaan dus blijkbaar ook Amerikanen die zich verwonderen over de blijvende en stevige budgettaire inzet in Nato-verband van ons land. Het zou voor een aantal onder ons een veelbetekenende aanwijzing moeten zijn!

Wat valt er voor de rest nog te leren uit dit artikel, dat in de toekomst vast en zeker nog wel eens meer zal geciteerd worden? Het is — aldus Cook — moeilijk om in een land met een werkloosheidsgraad van méér dan 10 pct. van de actieve bevolking aan te dringen op een reële verhoging van het defensiebudget. Het kan de heer Cook een troost zijn dat deze overtuiging door de Vlaamse socialistische gedeelde wordt. Ik zelf ben al te goed vertrouwd met de situatie van de vele minderbedeelde gepensioneerden om te beseffen in welke richting we moeten werken als er moet bespaard worden. Het zou funest zijn te veronderstellen dat ik zelf of wie dan ook van mijn fractie bereid zou zijn een verhoging van het defensiebudget te aanvaarden, terwijl we dagelijks toestanden zoals deze bij de gepensioneerden ervaren.

België is het land dat het hoogste percentage van zijn totale arbeidskracht onder de wapens heeft van alle volwaardige Westeuropese Nato-bondgenoten. Met onze 2,8 pct. scoren we hoger dan bijvoorbeeld de Duitse Bondsrepubliek, die 2,5 pct. bereikt. We huisvesten zowel het burgerlijke als het militaire Nato-hoofdkwartier. We hebben in Nato-verband militair gezien een even precieze als belangrijke opdracht. Daarvoor stationeren we permanent twee divisies op Duits grondgebied, met alle economische, sociale en familiale gevolgen van dien. Dit heeft bijvoorbeeld tot gevolg dat een groot deel van de lonen in Duitse winkels uitgegeven worden, of in het andere geval in Belgische *tax free shops*. Ik weet dat dit futiel kan klinken in de oren van een aantal personen. Maar het is — naar mijn mening — een goed voorbeeld van het verlies dat onze nationale economie en geldomloop door die buitenlandse stationering lijden. Het valt niet te ontkennen dat de verblijfskosten in de Duitse Bondsrepubliek een bezwarende factor zijn.

Economische compensaties hebben zelden betrekking op de volle omvang en het totale bedrag van onze aankoopdossiers. Ook dit betekent een ernstig netto verlies voor onze nationale economische kringloop. Het zijn allemaal zaken waarmee rekening dient te worden gehouden.

Een verdere opsomming zou ons een nog beter beeld geven van de inspanning die we leveren en die trouwens niet altijd rechtstreeks uit de cijfers af te leiden valt. Het totaalbeeld is erg indrukwekkend voor een zo klein land als het onze. Wie durft op die basis nog te beweren dat België een zwakke bondgenoot is?

Dit betekent echter niet dat er geen problemen zijn. Zowel binnen de krijgsmachten als in politieke kringen doet er heel wat zeer gerechtvaardigde kritiek de ronde. Ook ten gronde zal er in de toekomst aan de discussie niet te ontkomen zijn. Aan de hand van een

aantal opmerkingen wil ik nu graag een paar facetten ervan toelichten.

Het is bekend dat het Belgische leger een uiterst laag percentage burgers tewerkstelt. De cijfers zullen de minister wel bekend zijn. Nu de situatie zo geëvolueerd is dat de regering besloten heeft het overheidspersoneel te «bevriezen» en de mobiliteit ervan te bevorderen, zou het moeten mogelijk zijn de functies te definiëren die in de krijgsmacht door burgers kunnen worden bezet. Volgens een door een vakbond uitgevoerde studie zouden er bij de krijgsmacht met haar 63 000 beroepsmilitairen zowat 20 000 niet-operationele betrekkingen bestaan. Het witboek van het burgerpersoneel bij Landsverdediging, uitgegeven door het Burgerlijk Algemeen Bestuur, bevestigt dat — enkel reeds wat de vakantie betreft — het vervangen van 1 000 officieren die administratieve taken vervullen, door hetzelfde aantal ambtenaren 40 000 werkdagen per jaar zou doen winnen!

Dit zou een goede stap kunnen zijn in de richting van de verburgerlijking, of liever de vermaatschappelijking van het leger. Meer algemeen is het trouwens duidelijk dat nooit uit het oog mag worden verloren dat dit leger er slechts is om — naast de integriteit van het territorium — te zorgen voor het behoud van de democratie. Militaire macht kan nooit autonoom zijn. Ze moet doordrongen zijn van een democratische geest. Dit heeft allerlei gevolgen. Zo zal de militair steeds zijn orders halen bij de burgerlijke macht. Zo is het de gemeenschap en haar politieke vertegenwoordiging die de plichtenleer van de militair bepaalt. De militair kan niets anders zijn dan een militant van de democratie en haar waarden. Het leger mag dan ook niet evolueren in de richting van een verregaande verzelfstandiging. Reeds in 1911 had Jean Jaurès het over de nationalisering, dit wil zeggen vermaatschappelijking van een gesloten leger. Naar het einde van de eeuw toe is het niet zonder belang hieraan eens te meer te herinneren.

Personeelsproblemen doen er zich trouwens genoeg voor. Een paar weken geleden vernamen we nog dat een syndicaal militant gestraft werd, omdat hij het aangedurfd had om in een — niet te wijzen op de rol van het leger bij eventuele sociale binnenlandse conflicten. Men weet wat de regeringsverklaring vermeldt in verband met het inzetten van het leger voor de ordehandhaving.

Zo verneem ik dat personeelsleden die om een welbepaalde specialisatie of om hun vakkennis op dit gebied aangeworven worden, in al te veel gevallen ingezet worden voor totaal andere taken. Is men er werkelijk van overtuigd dat men voldoet aan zekere eisen van efficiëntie wanneer geschoolde mecaniciens ingelijfd worden bij de infanterie?

De kriegsraad is een ander probleem. Het is niet overdreven te beweren dat het tuchtreglement dat van toepassing is op militairen als het strengste in zijn soort kan worden beschouwd. Zelden wordt een dergelijke autoritaire macht van de overheid tegenover het rechtssubject bereikt. Wie door deze rechtbanken beoordeeld en gestraft wordt, heeft geen burgerlijke verweermiddelen meer. Voor alle personeelsleden van het Openbaar Ambt bestaat een regeling waarbij een raad van beroep bestaat. Dit om gezagsmisbruiken te voorkomen. Is het werkelijk te veel gevraagd om erop aan te dringen dat het wetsvoorstel tot oprichting van een raad van beroep voor militairen niet dezelfde lijdensweg zou opgaan als zoveel andere?

Er doen zich nog andere bevremdende toestanden voor. Zo gebeurt de keuze en de aanstelling van de legertop door feitelijke coöptatie, al ligt de beslissing theoretisch bij de uitvoerende macht. Heeft men al ooit op die manier een secretaris-generaal weten aan te duiden? Deze interne coöptatie bevordert trouwens eerder de formele hiërarchische druk dan een vlotte werking en een behoorlijke efficiëntie.

Ik geloof niet dat iemand van mij, als Vlaams socialist, zal aannemen dat ik zou pleiten voor een mogelijke verlenging van de diensttijd. Wij hebben vernomen in deze vergadering dat sommige collega's nochtans in die richting denken. Ook in de rangen van de gepensioneerde officieren vindt men wel personen die daartoe bereid zijn. De hoop op een oplossing in deze richting moet onbestaand zijn; het is bepaald ongepast daarover in deze vergadering enige twijfel te laten bestaan. Acht en tien maanden zijn als effectieve periode verre van onvoldoende. Dit weze in alle duidelijkheid gezegd.

Wij, Vlaamse socialist, zijn niet tegen een redelijke defensie-inspanning. Zoals de meeste leden van deze vergadering, zijn wij trouw aan ons bondgenootschap, maar wij wensen deze inspanning te leveren op dezelfde wijze als wij ook de inspanning voor matiging verdedigen, namelijk een billijke verdeling van de lasten in het bondgenootschap. Wij menen in de loop van deze uiteenzetting te hebben onderstreept dat de inspanningen van België billijk zijn en dat wij niet verlegen hoeven te zijn over de inspanningen die ons land zich getroost. In deze zin, mijnheer de minister, zal mijn fractie

uw begroting goedkeuren. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Février.

De heer Février. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, dames en heren, de waarheid heeft haar rechten. Ons leger in Duitsland is moedeloos en ontgoocheld. Het is onze schuld. Wij, parlementsleden, houden graag redevoeringen over het behoud van onze democratie, het vrijwaren van onze welvaart niettegenstaande de huidige crisis en, *last but not least*, het verzekeren van onze veiligheid. Sommige jonge kamerleden en senatoren die de gruwelen van de tweede wereldoorlog niet gekend hebben, ontzeggen nochtans aan ons leger de mogelijkheid om zich te kunnen bevoorraden in de meest elementaire zaken die het nodig heeft voor zijn weerbaarheid en doeltreffendheid. Tijdens ons bezoek aan de Belgische strijdkrachten in Duitsland, enkele weken geleden, heb ik talrijke klachten, zonet beschuldigingen, gehoord. Onze officieren hebben gelijk. Ofwel geven wij aan ons leger alle middelen om deze naam waardig te zijn, ofwel ontbinden wij onze strijdkrachten, zoals het groothertogdom Luxemburg dit gedaan heeft.

Het heeft geen zin te beweren dat wij over een groot leger moeten beschikken, buiten verhouding met onze mogelijkheden. Wij moeten de voorkeur geven aan een klein maar sterk bewapend leger, veeleer dan een grote strijdmacht op lemen voeten, die zoals nu op het gebied van de bevoorrading streng beperkt wordt. De nog *à* middelen hiertoe kunt u vinden binnen uw begroting.

Wij zijn verantwoordelijk voor een sector van 60 km front in Duitsland. Onze bondgenoten tonen aan dat die schakel precies de zwakste is. Dit zou ons voor een zware, onmogelijke opdracht plaatsen indien er in de toekomst « iets zou gebeuren ». Daarom ben ik voorstander onze troepen in Duitsland terug te trekken na overleg en in overeenstemming met onze bondgenoten. Het zou bijvoorbeeld de Bondsrepubliek Duitsland weinig storen, vermits haar sterk leger zich bereid had verklaard de plaats in te nemen van de Amerikaanse strijdkrachten naar aanleiding van de gebeurtenissen in Iran.

Anderzijds is het niet aannemelijk dat Belgische strijdkrachten zich zo lange jaren op vreemde bodem vestigen, zulks ten nadele van ons eigen verdedigingsstelsel. De vorming van een doorlopend front, zoals in 1940, is eveneens af te keuren. Wij kunnen even goed onze verplichtingen naleven indien wij in ons land een sterke verdediging opbouwen, wat ons niet moet beletten deel te nemen aan manoeuvres of operaties op het Duits grondgebied in geval van oorlog. Keulen is toch niet zo ver van Brussel! De afstand kan met modern materiaal in korte tijd overbrugd worden.

Intussen zouden wij jaarlijks 3 miljard uitsparen aan niet-productieve uitgaven die wij in Duitsland noodgedwongen moeten besteden, namelijk:

- De bezoldiging van de Duitse burgerlijke werkkrachten (ongeveer 2 000 man die wij uit onze eigen werklozenreserve zouden kunnen putten): 734 miljoen;
- De verwijderingsvergoedingen: 954 miljoen;
- De gezondheidsdienst die reeds in ons land bestaat: 66 miljoen;
- De huurgelden: 344 miljoen;
- De openbare diensten: 149 miljoen;
- Het televerbindingsmaterieel: 18 miljoen;
- De prestatie van de « Bundespost »: 66 miljoen;
- Het vervoer: 222 miljoen;
- De uitgaven van Vogelsang: 32 miljoen;
- Het meubilair voor de families: 41 miljoen;
- Allerlei: 4 miljoen;
- Energieverbruik: 250 miljoen; zijnde minimum 2,88 miljard frank. Daarbij komen nog 437 miljoen voor het onderhoud van de gebouwen en de woningen van de families in Duitsland.

Ik hoop u te kunnen overtuigen, mijnheer de minister, van de ernst en de gegrondheid van mijn voorstel.

Wij kennen allen min of meer de verdedigingsplannen van de Navo en onze legerleiding veronderstelt dat het verloop van een eventueel conflict in de lijn zal liggen van de overeengekomen strategie.

In 1938, 1939 en 1940, was ik verzadigd van de theoretische oorlogsstrategie die dag in dag uit besproken werd door de officieren op het niveau van het bataljon, het regiment en de divisie. Deze strategie werd beschouwd als een bijbel, maar slechts enkele uren na het uitbreken van de oorlog op 10 mei 1940, werden deze theorieën met onze verdedigingslijnen gewoon weggeveegd. De Amerikanen hebben weliswaar in 1945, met hun bondgenoten, de tweede oorlog

gewonnen, maar dank zij hun technische overmacht. Dat moeten wij eveneens doen. Ons leger moet beschikken, in de grootste mate, over de modernste wapens en de beste munitie ten einde het zelfvertrouwen van onze troepen aan te wakkeren. Beschikt bijvoorbeeld ons leger, in de huidige omstandigheden, over voldoende moderne wapens voor de soldaten die normaal in crisistijd zouden worden opgeroepen?

Arm zijn, mijnheer de minister, is geen schande. Uw begroting zal beperkt blijven zolang wij deze economische crisis niet hebben overwonnen. U zult zich aan deze toestand moeten aanpassen door de fondsen die te uwer beschikking gesteld worden zo oordeelkundig mogelijk te gebruiken. Elke frank moet u tweemaal omdraaien vooraleer hem uit te geven. De voorkeur dient te worden gegeven aan modern materiaal en niet aan de verlenging van de dienstplicht die belangrijke meeruitgaven, in het kader van de begroting van Landsverdediging, zou teweegbrengen, wat men allicht uit het oog verliest.

Een verlenging van de dienstplicht is ondenkbaar. Integendeel, acht en tien maanden zijn nog te lang en ik blijf voorstander van een maximumdienstduur van zes maanden met sterk opgedreven opleiding en met regelmatige trainingswederopropingen van vijftien dagen, die zouden lijken op wel georganiseerde mobilisaties en niet zoals die welke in april jongstleden plaatsvonden en op een schandalige manier verliepen. U kent dit geval, mijnheer de minister, maar ter intentie van deze geachte vergadering veroorloof ik mij voorlezing te doen van een op 24 april gepubliceerde brief van een wederopgeroepene uit Leuven. Ik lees:

« Op 4 april werd ik met 400 anderen wederopgeroepen naar Elsenborn. Daar hebben wij tot 11 april niets gedaan. Daarna vertrokken wij op oefening naar Duitsland: om 4 uur opstaan om dan om 8 uur pas te vertrekken in vrachtwagens, waar wij telkens met 16 opengeperst zaten. In Duitsland hadden zij ons niet verwacht. Pas de dag tevoren was men er van onze komst ingelicht en er was dus niets in gereedheid gebracht. Wij mochten ons slaapgerief uitspreiden op een donkere zolder waar het stof zo *à* de geburen vloog, dat wij verkozen in open lucht of in de wagens te slapen. 's Anderendaags mochten wij dan bij de onderofficieren slapen. Er is echter geen eten. Er waren zelfs geen borden. De dag daarop kregen wij metalen borden, waar de etensresten van de vorige dag nog aankleefden. Wij hebben daar in Duitsland ook niets gedaan dan gewacht. Op 14 april mochten wij naar België terug. Wij vertrokken om 23 uur, kwamen te Elsenborn aan tegen 8 uur 's ochtends en werden na amper een uur slapen gewekt om de voertuigen te kuisen. Dat heeft allemaal 50 miljoen frank gekost, en dit terwijl men overal roept om te bezuinigen! »

Dit bewijst dat wij te veel soldaten hebben die door de huidige organisatie van het leger niet kunnen worden opgevangen.

Op een ander vlak schat men dat er op dit ogenblik 20 000 Belgische families in Duitsland vertoeven met onze daar gestationeerde strijdkrachten. Wat zal er met deze burgers-landgenoten gebeuren indien er plots een conflict uitbreekt op het Europees continent? Wel, de gezinshoofden zouden allereerst bezorgd zijn om hun in Duitsland verblijvende familieleden veilig naar ons land terug te brengen. Dit is zeer menselijk en niet laakbaar, maar dit betekent toch 20 000 strijders minder op het front en daardoor een volledige ontreding van onze defensie- en aanvalsoverdrachten bij het uitbreken van een oorlog.

Het verblijf van al onze troepen in België biedt andere voordelen:

1. Een betere spreiding van ons materiaal, over heel het grondgebied, door het innemen van vrijgekomen ruimten in werkhuizen die door de economische crisis werden stilgelegd. Inderdaad, in Duitsland moet een groot deel van ons oorlogsmateriaal in open lucht worden hersteld en geparkeerd, wat veelal ernstige schade veroorzaakt;

2. Het terugtrekken van onze troepen naar België laat toe de dienstduur gelijk te stellen, hetzij acht maanden, hetzij tien maanden, voor al de dienstplichtigen;

3. In geval van conflict, zouden wij over meer tijd beschikken om onze strategie te bepalen en om alzo met kennis van zaken deel te nemen aan de operaties;

4. 20 000 families worden opnieuw ingeschakeld in ons cultureel en economisch leven;

5. 2 000 werklozen kunnen in dienst worden genomen van het leger.

Dit zijn, mijnheer de minister, enkele realistische beschouwingen en voorstellen welke onze solidariteit in de Navo niet aantasten. Integendeel, vermits wij met de bespaarde miljarden ons potentieel aan moderne wapens zullen kunnen verhogen.

Thans enkele woorden over artikel 12.04 van het budget.

Het doet mij genoegen te zien dat mijn gegronde kritiek van vorig jaar op de informatieverwerking van het leger en de rijkswacht resultaat heeft gehad daar deze post in de begroting met zestig miljoen is gedaald. Toch doet een zulke scherpe daling vragen rijzen, want waar zijn al die miljoenen vroeger dan nutteloos naartoe gegaan indien zo'n forse vermindering plots mogelijk is? Wellicht is een verdere daling nog mogelijk door het fusioneren bijvoorbeeld van de informaticadiensten van het leger met deze van de rijkswacht of andere rijksdiensten. Ook in deze post vindt u, mijnheer de minister, gelden die kunnen dienen om de paraatheid van ons leger te vergroten. Bij de keuze van uw moderniseringsinvesteringen moet u zo voorzichtig mogelijk zijn, dient u reeds zuinig te zijn door geen onverantwoord hoge prijzen te aanvaarden, en moet u het relatief modernste materiaal kiezen om de technologische voorsprong van ons leger zo groot mogelijk te maken.

U ziet, mijnheer de minister, dat er met een beetje verbeeldingskracht heel wat mogelijkheden bestaan binnen het raam van uw budget. Mag ik erop rekenen dat u, zoals vorig jaar, met mijn opmerkingen rekening zult houden?

Wat de transportvoertuigen betreft, werden wij begin februari 1980 ter gelegenheid van de bespreking van de begroting van Landsverdediging in de commissie in het bezit gesteld van een vertrouwelijke planning van de vastleggingen en de uitvoeringstermijn van de investeringsprogramma's die in de spreiding voorzien voor de VBCI, van midden 1980 tot midden 1987, dus zeven jaar.

Enkele dagen later antwoordt uw voorganger op mijn interpellatie dat de levering van de 1 039 voertuigen zich zal spreiden over vier jaar. In juni 1981, hadden wij dus over 260 voertuigen moeten beschikken. Naar mijn weten is er nog geen enkel voertuig uit de fabrieken van BMF «gerupst». Waarom heeft men dan reeds in de begroting van 1980 een bedrag van 2,06 miljard ingeschreven? Wat is hiermede gebeurd? Waarom heeft men deze begroting opgeblazen? Wil men een voorsprong nemen op de tientallen miljarden meeruitgaven die door deze aankoop zullen veroorzaakt worden? Anderzijds, diende de keuze van de 150 overige voertuigen vóór het einde 1980 gedaan te worden, volgens een verklaring van 13 februari 1980 van uw voorganger. Hoeveel staan wij nu?

Met de keuze van rupsvoertuigen ging ik niet akkoord, want het zijn te trage voertuigen vergeleken met de op staalgewapende banden uitgeruste voertuigen. Rupsvoertuigen vragen ook meer onderhoud en zijn gevaarlijker, hoewel zij geen hoge snelheid kunnen bereiken: slechts 48 km daar waar gelijkaardig Russisch materiaal op banden 100 km haalt.

Onlangs deed zich een ongeval voor waardoor een Belgische soldaat om het leven kwam. Een rups begaf, het voertuig werd onbestuurbaar en het hele tuig kanteelde in een diepe gracht. Zulke incidenten gaan vrij onopgemerkt voorbij, maar zij kunnen zich vernieuwvuldigen naargelang het aantal voertuigen op rupsen aangroeit.

Ik herhaal, mijnheer de minister, dat het hele dossier van de AIFV en de M113 A 1 opnieuw moet worden behandeld en dat er een andere keus moet worden gemaakt, te meer daar het Amerikaans leger ervan heeft afgezien die twee types van voertuigen voor eigen gebruik te vervaardigen. Men zoekt inderdaad naar een andere oplossing.

In de pers van augustus 1980 in verband met de Afghaanse oorlog, kon men lezen in de verslagen van westelijke, Oosteuropese en Aziatische diplomaten in Kaboel dat de Russische gepantserde personeelsvoertuigen die de Russen met duizenden naar Afghanistan zouden hebben gestuurd, opgehemeld worden. Die voertuigen zijn uitgerust met een kanon en opzij voorzien van schietgaten voor infanteristen. Zij gaan door als een van de belangrijkste hulpmiddelen van de grondtroepen. Volgens de *Washington Post* bestaan vergelijkbare Amerikaanse voertuigen nog maar alleen op papier. Wat de Belgische regering gekocht heeft, is dus reeds verouderd en achterhaald.

Men kan aannemen dat een van uw voorgangers al te voortvarend een beslissing aan de regering heeft voorgesteld. Men beweert zelfs dat de officieren die deelgenomen hebben aan de proefritten van deze twee typevoertuigen, verzocht werden hun persoonlijke notities te vernietigen. Mocht deze informatie niet gegrond zijn, wat ik hoop, ware het wenselijk de verslagen van het officierenkorps te mogen raadplegen tijdens een speciale vergadering van de commissie voor Defensie. De toekomst zal uitmaken dat het nu afgesloten contract een zeer slechte belegging is. Over zeven jaar, wanneer al de voertuigen zullen zijn geleverd, zullen de vervoercapaciteiten ongeveer 12 000 man bedragen, hoewel in oorlogstijd ettelijke duizenden manschappen dringend naar de frontstreek moeten kunnen worden gebracht.

Ik wens u veel succes bij het vervullen van uw zeer moeilijke opdracht, mijnheer de minister, en ik dank u voor uw welwillende aandacht. (*Applaus op de liberale banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Wambeke.

De heer Van Wambeke. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, Landsverdediging en Buitenlandse Zaken hebben heel wat raakvlakken, zodat bepaalde overwegingen bestemd kunnen zijn voor de verantwoordelijken van beide departementen. Dit is onder meer het geval, wanneer men het over de Navo heeft. Naar het geveugelde woord van oud-minister Harmel, na in 1967 een rapport te hebben neergelegd met betrekking tot de toekomstige taken van de Noordatlantische Alliantie, moet deze laatste doelstellingen nastreven: defensie en detente. Veertien jaar later mag men aannemen dat deze opdracht ongewijzigd is gebleven, dat weliswaar heel wat inspanningen werden geleverd om ze uit te voeren, maar dat de resultaten niet altijd naventant zijn geweest.

De uitgangsstelling van een vredelievend land als het onze is duidelijk: iedereen wil vrede en dat doel kan worden bereikt door een mogelijke oorlog te voorkomen. In het verleden luidde het adagium *si vis pacem, para bellum*, als je de vrede wilt, bereid je dan voor op de oorlog. Deze stelling werd vaak tot in het absurde doorgedrukt, maar de aard van de krijgsmacht, de groeiende betekenis van de wapens en de techniek hebben tot gevolg gehad dat het wapen, indertijd het middel om de wederzijdse kracht te meten, nu geworden is tot een middel van wederzijdse vernietiging. Meer nog, het bezit van nucleaire en thermonucleaire wapens maakt oorlog onmogelijk omwille van de eventuele wederzijdse uitroeiing. De ontwikkeling van de techniek heeft geleid tot de aanmaak van nieuwe wapens en tot het «evenwicht van de terreur». Onnodig hieraan toe te voegen dat deze bewapeningsescalatie gepaard ging met zeer hoge kosten.

De heer Boey, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Hieruit kan men twee gevolgtrekkingen maken:

Ten eerste, de thermonucleaire wapens zijn er niet meer om een oorlog te voeren of te winnen, maar om een oorlog te voorkomen. De Engelsen gebruiken daarvoor het begrip *deterrence*, afschrikking, een complexe term waarmee, in de context van wapenbeheersing en ontwapening, bedoeld wordt de politiek ter overtuiging van de Sovjetleiders dat de risico's van een eventuele aanval tegen het Westen groter zijn dan de winst die zij er mogelijks van verhoppen.

Ten tweede, er blijft altijd de eventualiteit van «ongevallen», van beperkte oorlogen, die een gevaar inhouden wegens een mogelijke escalatie. Maar hier komen wij tot een nogal paradoxale conclusie: de «super-groten» zijn ervan overtuigd dat de bewapeningsescalatie onzinnig is en dat inzicht wordt geconcretiseerd in ontwapeningsverdragen, zoals het non-proliferatieverdrag en Salt, maar anderzijds verruimen en verfijnen zij hun nucleair wapenarsenaal om mekaar beter in bedwang te kunnen houden of vanuit een sterkere positie plaats te kunnen nemen aan de conferentietafel.

Het is hier niet de plaats om dieper in te gaan op de ontwapeningsproblematiek, maar tussendoor kan wel worden aangestipt dat de ontwapening, wil ze reëel zijn, gelijktijdig moet worden gerealiseerd, kwalitatief evenredig moet zijn en moet worden gecontroleerd.

Heel wat personen zijn van oordeel dat de oprichting van de Navo zelf een historische vergissing is geweest, omdat zij uiting en gevolg was van een overdreven, niet-bewezen vrees voor het Sovjet-russisch expansionisme in Europa na de tweede wereldoorlog. De verdedigers van deze stelling gaan ervan uit dat de Sovjetunie toen veel te zwak was en alle middelen nodig had voor het economisch herstel van het land, zodat zij zich geen nieuwe oorlog kon veroorloven. Het zijn precies de personen die ons nu willen doen geloven dat Stalin geen veroveraar en geen militarist was, maar in wezen een defensieve politiek voerde ter verdediging van wat hij, dank zij de theorie van de invloedssferen, in Oost- en Centraal-Europa had toegewezen gekregen.

Zonder op deze discussie in te gaan, moet toch gezegd worden dat door de gezamenlijke en solidaire inspanningen van vijftien partners ons continent sedert de ondertekening van het Noordatlantisch verdrag van oorlog werd gespaard. Hierdoor werd een doelstelling bereikt die niet alleen mijn partij maar alle partijen doelbewust nastreven: de handhaving van de vrede.

Dertig jaar na zijn oprichting blijven de voornaamste doelstellingen van het Atlantisch Bondgenootschap de instandhouding van de vrijheid van de aangesloten Lid-Staten, de beschaving van hun ingezetenen, de individuele vrijheden en een democratische rechtsorde,

enerzijds, en het wegnemen van elke angst voor een nieuwe oorlog door een doeltreffend veiligheidssysteem, anderzijds. De opdrachten hebben een bijkomende klemtoon gekregen, namelijk naast de verdediging van het Westen, het zoeken naar een stabiele vrede met het Oosten. De militaire veiligheid en een ontspanningspolitiek zijn niet strijdig met elkaar, doch vullen elkaar aan. Een gemeenschappelijke verdediging is een factor van stabiliteit in de wereldpolitiek en een noodzakelijke voorwaarde voor een ruimere politiek van ontspanning.

Zolang de militaire onveiligheid en de aanwezigheid van spanningen in ons werelddeel blijven bestaan, is het voor een klein land als België, gelegen op het kruispunt der beschavingen, maar ook op dit van de veldslagen, aangewezen lid te blijven van het Atlantisch Bondgenootschap, waarin het trouwens zijn opinies en voorstellen kan naar voren brengen en verdedigen. Onafgezien daarvan moet ons land een grotere inspraak in het politiek beleid van het Bondgenootschap blijven opeisen, maar tevens op loyale wijze deelnemen aan de gemeenschappelijke verdediging door het ter beschikking stellen van de overeengekomen parate eenheden. Een bondgenootschap is immers maar leefbaar, zo het steunt op onderlinge solidariteit. Wanneer een partner eenzijdig zijn inbreng tracht af te remmen, maar ondertussen de voordelen verder blijft opeisen, zal het bondgenootschap noodzakelijkerwijze afgezwakt worden.

Misschien is het gepast hier even te verwijzen naar een passus uit het Senaatsverslag met betrekking tot het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Landsverdediging voor het begrotingsjaar 1971, waarin de toenmalige minister van Landsverdediging, Vanden Boeynants, de Navo-verplichtingen van België als volgt omschreef: «Door vrijwillig toe te treden tot het Atlantisch Bondgenootschap en tot zijn geïntegreerde militaire organisatie, heeft België zich verbonden de regels na te leven in een geest van samenhorigheid met zijn partners. Deze regels werden vastgelegd in een groot aantal akkoorden en procedures, in gemeen overleg en met eenparigheid opgesteld, aan de hand van verdragen en hun aanvullingen, bekrachtigd door het Parlement en beslissingen genomen in het politieke orgaan van de Navo: Raad en Comité voor de Defensieplannen.

Daaruit volgen een reeks van verbintenissen of verplichtingen die nauwkeurig zijn bepaald.

Aan de ene kant hebben wij ons verbonden aan de grote commando's van de Navo een bepaalde hoeveelheid operationele land-, lucht- en zeestrijdkrachten, uit actieve en reservetroepen te verstrekken, die een bepaald trainingsniveau hebben bereikt en over moderne uitrusting beschikken. Deze strijdkrachten zijn bestemd voor de verdediging van de Europese zone van de Navo en ontvangen nauwkeurige opdrachten in het kader van de intergeallieerde defensieplannen. Aan de andere kant is België zelf verantwoordelijk voor de paraatheid van zijn strijdkrachten, hun administratieve en logistieke steun, de verdediging van zijn grondgebied en van de Navo-verbindingen in het land.»

In datzelfde verslag gaf de minister, op de vraag over de juiste betekenis van de woorden «verplichtingen, eisen, aanbevelingen en wensen van de Navo» en over de toepassing ervan voor België het volgende antwoord:

«Door vrij tot de Navo en zijn geïntegreerde militaire organisatie toe te treden heeft België zich ertoe verbonden de regels en de procedures ervan na te leven die trouwens gemeenschappelijk werden vastgesteld en voor de formulering waarvan een eenparig akkoord van alle partners vereist is.

Wanneer men spreekt over verplichtingen of eisen, gaat het in feite om vrijwillige verbintenissen die België met kennis van zaken heeft aangegaan.

Met het oog op de doeltreffendheid en geloofwaardigheid, heeft de Navo de bevoegdheid gekregen controle uit te oefenen op de wijze waarop de verbintenissen, door de landen aangegaan, worden nageleefd. Deze controle wordt uitgevoerd in het kader van de procedure van het onderzoek van de defensieplannen.

De Navo heeft eveneens de bevoegdheid gekregen aan de landen aanbevelingen te doen op het gebied van de defensieplannen; bij de uitwerking ervan gaat men uit van de noodzakelijkheid, de werkelijke mogelijkheden van de landen en een zekere billijkheid in de verdeling van de lasten tussen de partners, in acht te nemen. Deze aanbevelingen zijn echter slechts leidraden en de landen behouden hun volledige vrijheid om ze aan te nemen of te verwerpen, behalve wanneer die aanbevelingen tot doel hebben de aangeane verbintenissen te doen nakomen.»

In periodes van relatieve veiligheid, enerzijds, en van begrotingsmoeilijkheden, anderzijds, zijn velen de mening toegedaan dat de minister van Landsverdediging de eerste geroepene is om in te leve-

ren. Hij kan zich daar natuurlijk niet aan onttrekken, maar men moet ervoor waken dat een bepaalde grens niet wordt overschreden: dit is de grens van de paraatheid van onze troepen, dit is de grens, waarbuiten wij onze internationale verplichtingen niet meer zouden nakomen.

Met de middelen, waarmee Landsverdediging moet roeien, is men straks niet meer in staat om nog te voldoen aan de minimumnormen. Waar de normale Navo-norm voor de standaardtraining bij de landmacht 60 dagen bedraagt en de minimumnorm niet onder de 45 dagen zou mogen dalen, hoopt de landmacht, volgens het verslag van kamerlid Van Dessel, dat haar gevechtseenheden dit jaar 31 dagen op het terrein zullen kunnen gaan met hun ganse uitrusting. In 1980 bedroeg het aantal dagen maar 25. Hetzelfde geldt voor de luchtmacht. De Navo-norm bedraagt 240 vlieguren per gevechtspiloot per jaar; de minimumnorm kan teruggebracht worden tot 180 uren; indien men onder dat minimum gaat, komt de veiligheid van onze piloten in het gedrang. Niettemin moest het vliegplan van de luchtmacht in 1979 teruggebracht worden tot 165 uren en in 1980 zelfs tot 145 uren. Niet alleen België kampt met dit probleem; dit is onder meer ook het geval met Groot-Brittannië. In zijn toelichting bij het defensieprogramma zei minister Nott op 25 juni in het Lagerhuis dat het aantal trainingsdagen zou opgevoerd worden van 38 tot 42 dagen per jaar. Dit mag echter geen excuus zijn. Wanneer er op deze weg wordt voortgegaan, dan moeten er straks vraagtekens gesteld worden achter de operationele waarde van ons leger.

Mijnheer de minister, ik weet dat de onophoudelijk stijgende prijzen voor brandstoffen de ganse krijgsmacht voor zware problemen stelt, maar het is toch niet normaal dat de minister van Begroting u langs de ene kant geeft wat de minister van Financiën u langs de andere kant direct afneemt: ik bedoel de 1 403 miljoen BTW en accijnsrechten voor petroleumprodukten die Landsverdediging blijkens het geciteerde Kamerverslag, heeft moeten betalen, een bedrag dat in 1981 nog heel wat hoger zal liggen gezien de recente verhoging met 1,25 frank.

Hetzelfde kan trouwens gezegd worden over wat in uw begroting moet worden uitgetrokken voor het leerlingenvervoer... de Bondsrepubliek en dat mijns inziens zou moeten worden ondergebracht op de begroting van Nationale Opvoeding. U hoopt dat de gemengde Commissie u heel wat interessante suggesties zal voorstellen. Hoop doet misschien leven, maar in uw plaats zou ik mijn verwachtingen niet te hoog stellen, want wat theoretisch voor de hand ligt, is in de concrete politieke realiteit soms helemaal niet haalbaar. Het zal niet alleen gaan om financiële mogelijkheden, maar ook om verworven rechten. En u weet hoe heilig die in ons land zijn.

Alhoewel de professionalisering een van de drie opdrachten is die aan de gemengde commissie werd gegeven, wil ik er toch even over uitweiden.

De minister zal wellicht de eerste zijn om toe te geven dat het programma van de professionalisering met een dubbele moeilijkheid te kampen heeft: een financiële uiteraard, maar ook een onvoldoende recruitering langs Nederlandstalige kant. Met de beperkingen die ook het departement van Landsverdediging worden opgelegd, is de minister voor een groot deel met de handen gebonden om op korte termijn het aantal ontbrekende vrijwilligers te vinden. Anderzijds lijkt het wat bevreemdend dat, op een ogenblik dat de arbeidsmarkt normaal voldoende kandidaten moet kunnen leveren, langs Vlaamse zijde de professionalisering een gedeeltelijke mislukking is geworden. Heeft men al een ernstig onderzoek gedaan naar de mogelijke motieven die de Nederlandstaligen ervan weerhouden een contract te ondertekenen? Het zou wel eens kunnen zijn dat sommigen de vrijwilligersdienst opvatten als een beter betaalde ersatz-militaire dienst, dat anderen ontgoocheld zijn over hun dienstneming omdat zij wellicht onvoldoende werden voorgelicht, dat een derde groep de job onvoldoende geremunereerd vindt en, tenslotte, dat er voor iedereen een grote beroeponzekerheid is, na de vervulling van het contract dat minimum twee en maximum tien jaar kan duren.

Komt daarbij nog dat, zoals de minister in de Kamercommissie verklaard heeft, nu reeds de gemiddelde kwaliteit van de kandidaat-vrijwilliger eerder langs de lage kant ligt, wat ongetwijfeld ook in verband moet worden gebracht met de uitbetaalde wedden.

Anderzijds moet hier worden gewezen op de louter menselijke problemen die kunnen rijzen in de gemengde eenheden, waar vrijwilligers met een statuut van 40 uren staan naast miliciens, van wie verwacht wordt dat zij permanent ter beschikking staan. Voeg daarbij dat het intellectueel peil van de miliciens gemiddeld veel hoger ligt dan bij de beroepsvrijwilligers, wat aanleiding kan geven tot wrijvingen die de korpsgeest zeker niet ten goede komen. Ik stel de vraag of het niet beter is te streven naar homogene eenheden, uiteraard met voorrang voor degenen die moeten omgaan met het meest gesofisticeerd materieel. En ik wil hier onmiddellijk aan toevoegen

dat sommige korpsversten liever werken met miliciens, alhoewel de duurtijd van de legerdienst hier vanzelfsprekend zeer remmend werkt.

Ik vermoed, mijnheer de minister, dat u nog niet aan het einde is van uw personeelsproblemen, als wij denken aan de nog altijd dalende demografie en haar invloed op de jaarlijkse lichteningen. In het jaar 1961 — dit is de lichte 1980 — waren er nog 81 488 mannelijke geboorten; in het jaar 1975 — lichte 1994 — is dat aantal gedaald tot 62 217, hetzij een vermindering met 25 pct. Als men weet hoeveel jonge mannen er ieder jaar om diverse redenen wegvallen, dan wordt het voor Landsverdediging een probleem om aan het jaarlijks contingent miliciens te geraken. Ik hoop dat de gemengde commissie aan de minister een adequaat antwoord zal kunnen geven, want het probleem vertoont meerdere facetten en is uiterst belangrijk voor onze krijgsmacht in haar geheel.

In verband met de paraatheid van ons leger moet toch ook onze aandacht gaan naar de vrouwelijke militairen. Op een parlementaire vraag die ik u dienaangaande had gesteld, heeft u welwillend geantwoord dat, in geval van nachtoefeningen of manoeuvres, de vrouwelijke militair met kinderlast aan dezelfde verplichtingen onderworpen wordt als haar mannelijke collega. Bij het bezoek dat leden van de gemengde commissie vorige week aan bepaalde eenheden in de Bondsrepubliek hebben gebracht, is het mij opgevallen dat er, bij een te Weiden gekazerneerde vrouwelijke eenheid, van de 30 gehuwde vrouwen er 27 getrouwd waren met een militair. Ik kan mij moeilijk indenken dat, bij nachtoefeningen bijvoorbeeld, de kinderen aan hun lot zouden overgelaten worden, om dan nog niet eens te denken aan het ergste, wanneer een oorlog zou uitbreken. Is het tuchtreglement voor beide categorieën van militairen hetzelfde of wordt het, in het geval van de vrouwelijke militair, anders of anders geïnterpreteerd? Liever dan de schijn hoog te houden, ware het beter klare wijn te schenken over de bestaande situatie ten einde geen misverstanden te laten bestaan. Ik wil mij niet direct wagen in de problematiek van de gehuwde militairen, maar ik denk dat heel wat praktische moeilijkheden kunnen worden vermeden, indien men deze categorie dienst zou laten doen in België en niet in de Bondsrepubliek, uitzondering eventueel gemaakt voor de gezinnen, waar man en vrouw militair zijn en de man naar de Bondsrepubliek zou worden overgeplaatst.

Naast de zorg voor permanente paraatheid van ons leger is er de even grote bekommernis voor het naleven van onze verbintenissen. Ik volg u, mijnheer de minister, wanneer u zegt dat de Sovjetunie slechts eerbied heeft voor macht en dat zij tot nog toe niets heeft teruggegeven van wat zij, vaak *manu militari*, heeft veroverd. Dat u daarmee blijk zou geven van anti-Sovjetgevoelens en dat u zich als een « kleine McCarthy » zou gedragen tegenover degenen die uw opvatting niet delen, zullen wij maar toeschrijven aan iemand die nu eenmaal geen schrik heeft van verbale krachtpatserijen of aan een journalist die misschien meer heeft gehoord dan de politicus in kwestie heeft gezegd.

De geschiedenis sinds het einde van de tweede wereldoorlog leert ons dat met de Sovjets maar te onderhandelen valt als men even sterk is als zijzelf. Men herinnert zich de boutade van Stalin: hoe veel divisies heeft de Paus? Welnu, als het Westen — en ik ben de eerste om te betreuren dat wij die weg moeten opgaan — een intrinsiek even grote militaire macht aan de dag kan leggen als het Oostblok, kan er met grote kans op succes plaats worden genomen aan de groene tafel. Dat evenwicht, meestal een samenvoeging van conventionele, tactische en strategische strijdkrachten, moet bewaard blijven, omdat het een bijna absolute waarborg is om, langs beide kanten, over te gaan tot een geleidelijke ontwapening.

Ik wil toch even blijven stilstaan bij de kwestie van de Eurostrategische raketten, een toch wat beschaafder woord dan het vreselijke « theaterkernstrijdkrachten » dat wij zo vaak horen. Ik wil het houden bij twee vaststellingen: ten eerste, de Sovjetunie heeft hier een evenwicht verbroken en heeft nu al een voorsprong die moeilijk in te halen is. Reeds meer dan 200 mobiele, technisch verfijnde, meer trefzekere en bovendien « gemirveerde » SS20 staan opgesteld, zodat al wat vanuit militair oogpunt in Europa, in het Middellandse-Zeegebied en zelfs Noord-Afrika enigszins belangrijk is, nu al rechtstreeks bedreigd is. Aangezien het Westen over geen gelijkaardig wapen beschikt, bevindt het zich in een toestand van minderwaardigheid, temeer omdat wij op het Europese continent ook op het conventionele vlak in een mindere positie staan. Met deze vaststelling wil ik niet zeggen dat de Sovjets ook gebruik zullen maken van deze raketten. Een van de paradoxen van deze tijd is immers dat er momenteel steeds meer geperfectioneerde en gesofisticeerde wapens worden aangemaakt, waarvan men met quasi-zekerheid weet dat zij nooit zullen gebruikt worden. Helaas is het nog altijd zo dat het risico op een directe botsing verhoogt, naarmate de wederzijdse afschrikking ongelijker wordt.

Ten tweede, de CVP blijft bij haar ter zake op 10 december 1979 ingenomen standpunt dat ik nog even wil herhalen:

1. Dat de Nato onmiddellijk een aantal voorstellen voor een evenwichtige wapenvermindering formuleert met precieze gegevens inzake timing en tevens de politieke bereidheid laat blijken om onmiddellijk hierover te onderhandelen, liefst in het kader van Salt III, maar desgevallend ook volgens andere modaliteiten. In dit verband moet de medezeggenschap van Europa in de Salt III-besprekingen worden gewaarborgd.

2. Dat ingeval er bij deze onderhandelingen voldoende vorderingen worden geboekt, de vervaardiging en ontplooiing van de nieuwe kernwapens zullen worden verdaagd of herleid. Hiertoe moet de Nato op regelmatige tijdstippen een evaluatie van deze vorderingen opmaken. Indien bevredigende resultaten worden vastgesteld, moeten de eerder genomen beslissingen worden herzien.

3. Dat de voorgestelde modernisering van de nieuwe kernwapens in Nato-verband onder deze voorwaarden kan worden aanvaard, solidair met de bondgenoten.

De CVP wenst niets af te doen van het zogenaamd « rakettencompromis » dat op 19 september 1980 door de regering-Martens III werd bereikt en dat zijn hoop stelt op de positieve afloop van de onderhandelingen ter zake. Wanneer Kamerlid Tobback, in een vraaggesprek met *Vrij Nederland*, zegt dat, met de socialistische regering, er in België geen beslissing komt over de kernraketten, dan is zijn uitspraak duidelijk in tegenspraak met wat ook de SP-ministers op 19 september 1980 zijn overeengekomen, te weten: « In de veronderstelling dat de onderhandelingen tussen de Verenigde Staten en de Sovjetunie tot geen resultaat zouden leiden, zal België, in solidariteit met zijn bondgenoten, de maatregelen treffen waarover tussen de Navo-partners overeenstemming zal zijn bereikt. »

Welnu, op 12 december 1979 hebben de Navo-ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie twee parallelle beslissingen genomen: ten eerste, de modernisering van de kernwapens voor de middellange afstand, met de bedoeling de afschrikking te versterken en daardoor een oorlog onmogelijk te maken; ten tweede het streven naar onderhandelingen met de Sovjetunie over diezelfde soort wapens, met de bedoeling tot een stabiel algemeen nucleair evenwicht op een lager wapenniveau te komen en zodoende de ontspanning te bevorderen. Indien onderhandelingen niets zouden opleveren, dan heeft de Navo de weg aangeduid en heeft België erin toestemd zijn deel integraal uit te voeren.

In dat zelfde vraaggesprek zegt kamerlid Tobback, althans volgens *Vrij Nederland*, nog wat volgt: « De enige onduidelijkheid in het regeerakkoord is: wat doen we als de onderhandelingen mislukken? Rechts zegt: dan installeren wij de raketten. Wij zeggen: dan willen wij eerst weten wie de onderhandelingen heeft doen mislukken en daar onze conclusies uit trekken. Voor mij moet eerst Salt, in welke vorm dan ook, zijn goedgekeurd voor ik mijn handtekening zet onder een apart akkoord over de kernraketten. Dit kan dus nog tien jaar duren. »

Het regeringscommuniqué van 19 september 1980 laat op dat punt geen twijfel toe. En het is al te gemakkelijk « rechts » een eventuele installatie in de schoenen te wijven. Zowel op 12 december 1979 als op 19 september 1980 heeft de regering, unaniem en solidair, het Belgisch standpunt bepaald en van onduidelijkheid kan hier geen sprake zijn. Onze geloofwaardigheid kan er niet mee gediend zijn, wanneer wij te pas en te onpas twijfel laten bestaan over de waarde van onze handtekening en over de wijze, waarop wij onze verbintenissen nakomen.

Hieruit moet nu niet worden afgeleid dat de CVP een fervente voorstander van een installatie van de kernwapens zou zijn. Wij hopen ten eerste dat de onderhandelingen spoedig en met succes zullen worden hervat, maar wij hebben ook moeten vaststellen dat de Verenigde Staten eerder schoorvoetend zijn ingegaan op de uitdrukkelijke vraag van hun Europese partners. Trouwens, ook de Sovjets hebben hun bedoelingen nog niet kenbaar gemaakt. In het gemeenschappelijk communiqué dat na afloop van het bezoek van minister Nothomb aan Moskou werd vrijgegeven, moeten wij ons tevreden stellen met de zin dat « beide ministers het belang hebben onderstreept dat zij hechten aan het succes van deze onderhandelingen op basis van de beginselen van pariteit en gelijke veiligheid ».

Een identieke zin werd gebruikt na de besprekingen die de voorzitter van de Westduitse sociaal-democraten, Willy Brandt, op 30 juni in het Kremlin heeft gevoerd met Sovjet-president Breznev. Volgens de correspondent van *Le Monde* in Moskou zou de president teruggekomen zijn op zijn moratoriumvoorstel van februari jongstleden en hierbij aangestipt hebben dat de aanvaarding ervan door de Westers geen voorafgaande voorwaarde betekende voor het beginnen van onderhandelingen, maar wel een gunstig klimaat

zou scheppen. Breznev zou gezegd hebben: «De Sovjetunie is bereid de ontplooiing van haar middellange-afstandsraketten in het Europees gedeelte van het land op te schorten de dag zelf waarop onderhandelingen over de kern van de zaak zullen begonnen zijn. Dit welteverstaan voor het geval de Verenigde Staten ons zeggen dat ook zij, gedurende de periode van onderhandelingen, hun nucleaire bewapening van middellange reikwijdte in Europa niet vermenigvuldigen.»

Wat kunnen wij daaruit afleiden? Volgens het moratorium mogen de Amerikanen in Europa geen nieuwe kernwapens opstellen, maar zij mogen er wel aanmaken; maar de Sovjets behouden hun aantal reeds opgestelde SS20 en verbinden er zich enkel toe geen bijkomende te ontplooiën. Met andere woorden aan het huidige Sovjetoverwicht op gebied van middellange-afstandsraketten zou niet worden geraakt. Wij geloven niet dat zulks een faire onderhandelingsbasis is, maar anderzijds moet toch herhaald worden dat een eventuele ontplooiing van Pershing II en kruisraketten niet vóór 1983 zal gebeuren.

In de grond beschikken wij nog over voldoende onderhandelings-tijd maar ook de Sovjets weten maar al te best dat de tijd volledig in hun voordeel speelt: men moet maar denken aan de moeilijkheden die bondskanselier Schmidt ondervindt en aan het verzet dat in Nederland bijzonder sterk is. Wij moeten ons afvragen of een meer kordate en duidelijke opstelling vanwege de betrokken Westeuropese regeringen de Sovjets tot niet meer soepelheid zou aanzetten.

Wij kunnen ons echter niet van de indruk ontdoen dat, langs weerszijden, er weinig enthousiasme is om deze voor ons zo belangrijke onderhandelingen spoedig te hervatten, wat wij spijtig vinden. De Belgische regering heeft, met kennis van zaken, standpunten ingenomen; wij vragen enkel dat zij haar verbintenissen zou naleven.

In dezelfde visie keuren wij de regeringsbeslissing van 15 mei goed, waarbij ons land zal deelnemen aan het Awacs-programma, in toepassing van de beslissing die de Navo-ministers van Defensie reeds in december 1978 hadden getroffen voor de aanschaffing van 18 Awacs-vliegtuigen. Deze toestellen passen totaal in het concept van de Navo: het zijn geen offensieve wapens, maar verdedigingswapens die het ons mogelijk moeten maken bewegingen van vliegtuigen en raketten in een groot gedeelte van het Oostblok waar te nemen en te interpreteren. Dit moet ongetwijfeld de veiligheid in West-Europa verhogen, onder meer omdat het voorbarige reacties van Navo-zijde kan voorkomen. De Belgische tussenkomst bedraagt 2,5 miljard, binnen de begroting, wat uiteraard de verschuiving van andere programma's tot gevolg heeft. Kan de minister ons meedelen of er economische compensaties verbonden zijn aan deze deelneming en wie er, eventueel, zal van profiteren?

Terloops wensen wij de minister te feliciteren met het tienjarenplan voor de militaire investeringen, uiteraard een moeizaam compromis tussen de militaire behoeften die groot zijn en de financiële middelen die eerder karig zijn. Wij hebben lang kunnen profiteren van de *Mutual Defense Aid Program*, waarbij ons land heel wat materieel gratis van de Verenigde Staten heeft gekregen. Aan alle sprookjes komt een einde, en voor de geleidelijke vervanging van het oudere en vaak bijna versleten materieel moeten wij nu zelf instaan. Wie onze eenheden te velde heeft bezocht, moet toegeven dat hij vaak versteld staat over wat onze soldaten te hanteren krijgen. Hun opleiding is nu al, ook om louter financiële redenen, op een minimum gebracht, maar het is niet langer verdedigbaar dat zij versleten materieel in handen krijgen. Zolang wij aanvaardden dat het leger noodzakelijk is, moeten wij er ook voor zorgen dat onze soldaten hun taak van verdedigers van onze veiligheid minstens op een normale manier kunnen ter harte nemen.

Met het tienjarenplan, dat zeker beantwoordde aan een dringende behoefte, heeft u nu een zeer hanteerbaar instrument om binnen afzienbare tijd over te gaan tot de modernisering van bepaald materieel. Het ligt voor de hand dat u daarmee de opgelopen achterstand niet zult kunnen goedmaken en dat wel bijkomende problemen zullen rijzen. Denken wij bijvoorbeeld aan onze *Missile*-vloot die zal moeten meegaan over een periode van 20 tot 25 jaar in plaats van 15 à 20 jaar die de normale termijn is, wat de nagestreefde veiligheid zeker niet ten goede kan komen. U moet natuurlijk roeien met de riemen die men u geeft en het is evident dat u daarmee momenteel geen grote vaart kunt nemen.

Mijnheer de minister, u heeft, vóór enkele dagen, opnieuw uw Amerikaanse collega Weinberger ontmoet, ditmaal te Washington, en ik vraag me af of tijdens het onderhoud ook niet werd gesproken over de zogenaamde «snelle interventiemacht», de *Rapid deployment force*, die de Verenigde Staten moet toelaten op vlugge wijze interventietroepen te sturen naar gebieden die buiten de door de Navo bestreken zone liggen en waarbij speciaal gedacht wordt aan

het Golfgebied of aan Zuidwest-Azië, met andere woorden de petroleumrijke gebieden, waar rust en veiligheid voor West-Europa van vitaal belang zijn. Tijdens het Kamerdebat heeft u verklaard dat de RDF niets te maken heeft met Europa en dat dit korps zou optreden in de Perzische Golf. U heeft daaraan toegevoegd dat de Europese Navo-bondgenoten alsdan het tekort in Europa moeten aanvullen, maar dat zij niet bereid zijn om voor een eventueel optreden in de Perzische Golf een blanco-check uit te schrijven.

Deze verklaring is wel enigszins geruststellend, maar zij kan niet verhinderen dat wij ons toch vragen stellen. In geval van conflict en tussenkomst in de Golf is het duidelijk dat, gezien de afstand, de Verenigde Staten een groot deel van hun troepenmacht in Europa zullen overvliegen, zodat West-Europa tijdelijk wel zeer kwetsbaar zal zijn. Zijn de Amerikanen nog wel bereid om de militaire paraatheid van Europa permanent te blijven steunen? Gaan de Verenigde Staten van hun Europese Navo-bondgenoten geen speciale compensaties vragen voor hun niet-deelneming aan de RDF, waar het nochtans juist is dat zij, meer dan de Verenigde Staten, belang hebben bij een veilig stellen van de Arabische olievelden?

Wanneer wij deze vraag uitdrukkelijk stellen, dan is het omdat in een Pentagon-rapport, getiteld *Allied Commitments in Defense Spending* en waarover iets te lezen was in de *International Herald Tribune* van 22 april jongstleden onder meer aangestipt werd dat Amerikaanse officiële betogen dat Europa moet bijdragen tot de verdediging van de petroleum in de Golf, hetzij door een rechtstreekse deelneming, hetzij door de gaten op te vullen in Europa. En er werd aan toegevoegd dat heel wat Europeanen zich afzetten tegen extra-inspanningen, zich hierbij beroepend op de economische recessie, inflatie, sterk stijgende militaire kosten, werkloosheid, olierekeningen. De meekosten die de Amerikanen hebben voor hun militaire installaties in Zuidwest-Azië zouden zij gedeeltelijk gecompenseerd zien door een verhoogde financiële tussenkomst van de landen, waar Amerikaanse troepen gestationeerd zijn. Volgens datzelfde rapport zou dienaangaande een bevredigende oplossing in de maak zijn met de Bondsrepubliek, maar het verslag vermeldt uitdrukkelijk dat nog andere landen daarbij betrokken zullen, en hier wordt, naast Groot-Brittannië, Nederland, Luxemburg en Japan, ook België vermeld. U begrijpt, mijnheer de minister, dat een duidelijk antwoord van u, elke onzekerheid of dubbelzinnigheid kan wegnemen.

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, de ganse geschiedenis door is de mens op zoek geweest naar vrede. Vaak is hij erin geslaagd deze vrede te vinden en voor een min of meer lang tijdperk te vestigen. Maar het is altijd tijdelijk gebleven, omdat, zoals ebbe en vloed, iedere periode van vrede telkens gevolgd werd door een nieuwe oorlog. Altijd hebben de mensen de oorlog ervaren als een gesel en steeds hebben zij hem verafschuwed en zich ertegen verzet.

Vandaag zijn wij aan een eind- en aan een beginpunt gekomen. Eindepunt: de wapens hebben een dergelijke perfectie bereikt dat een onbezonnen houding de grootste wereldramp kan veroorzaken. Beginpunt: het defensief optreden van de twee supermachten zou de aanleiding moeten zijn om in dezelfde mate als men in 't verleden en helaas ook nog vandaag gepoogd heeft de perfectie van de wapens te bereiken, nu naar de middelen te zoeken om een ware vrede te bereiken.

Wij zijn uitgegaan van de stelling dat iedereen de vrede wil. Het te bereiken doel luidt: de oorlog voorkomen. Wij zijn het allemaal eens met dat doel, maar er blijft een verschil van mening bestaan over de vraag of en hoe dat doel zal kunnen worden bereikt. En hier past misschien de verwittiging van Thomas Jefferson, die ooit zei: «Het is de melancholische wet van menselijke maatschappijen gedwongen te worden een groot kwaad te kiezen ten einde een nog groter kwaad af te weren.»

De fantastische ontwikkeling van het wapenarsenaal, waarbij niet alleen de vernietigingskracht en de trefzekerheid groter zijn geworden, maar ook de snelheid enorm werd opgevoerd, leidt tot een paar bedenkingen.

Het wapen, dat destijds het middel was om de wederzijdse kracht te meten, is nu verworpen tot een middel van wederzijdse vernietiging. Nooit was de Staat, die deze vernietigingswapens bezit, zo machtig, maar terzelfder tijd was hij ook zo machteloos tegenover de tegenstander die een identiek arsenaal heeft. Positief in deze ontwikkeling lijkt mij dat, gezien de aard van de vernietigingskracht van de thermonucleaire wapens, geen enkele redelijke regering in koelen bloede tot dergelijke oorlog zal besluiten. Tussen redelijke regeringen is een thermonucleaire oorlog uitgesloten. Met andere woorden, men kan ook stellen dat de thermonucleaire wapens er niet zijn om een oorlog te voeren of een oorlog te winnen, maar wel om een oorlog te voorkomen.

In zijn in 1964 verschenen boek *Dissuasion et Stratégie* schreef generaal Beaufre dan ook « dat de vrede nu veel stabiel is dan vóór het bestaan van het atoomwapen. De oorlog heeft niet meer het bijna absoluut karakter dat hij in de vorige eeuw had: men kan nu een natie beledigen, haar ambassade platbranden, haar schepen praaieren, er moordenaars naar toe sturen, er bijna openlijk politieke partijen ondersteunen, zonder dat de oorlog uitbreekt, wat voorheen ondenkbaar zou geweest zijn ».

En toch is de situatie niet zo eenvoudig als zij eruit ziet. Men heeft wel de zekerheid dat een thermonucleaire oorlog niet zal worden ontkend, maar deze zekerheid schept op haar beurt gevaren, want zij opent de mogelijkheid van een beperkte oorlog, die van zijn kant wel gevaarlijk is, omdat hij ongewild aanleiding kan geven tot een totale oorlog door « escalatie », de geleidelijke verheviging van de strijd, het uit de hand lopen van de wapens.

Het probleem van de afschrikking is volkomen nieuw in de militaire geschiedenis. Tot en met de tweede wereldoorlog was het de taak van de militairen zich voor te bereiden op de oorlog. Het gevecht was de vuurproef en de overwinning de rechtvaardiging van een goede voorbereiding. In het kernwapentijdperk heeft het begrip overwinning zijn traditionele betekenis verloren. Het uitbreken van de oorlog zelf is het kwaad dat te allen prijze moet worden voorkomen. Deze vitale doelstelling kunnen wij het best bereiken door een totale, geleidelijk doorgevoerde en gecontroleerde ontwapening. Maar dit is een doelstelling op lange, waarschijnlijk zeer lange termijn. Ondertussen moet onze gezamenlijke defensie-inspanning door volgende principes geïnspireerd zijn:

- Zij moet voldoende zijn om iedere agressie of buitensporige politieke druk te voorkomen en, in geval van agressie, deze op een zo laag mogelijk niveau van conflict te beheersen;

- Zij moet vervolgens voldoende terughoudendheid aan de dag leggen ten einde een wapeningswedloop te voorkomen;

- Zij moet ten derde gericht zijn op een beperking en vermindering van de kernbewapening in het kader van een algemene ontwapeningspolitiek;

- Zij moet tenslotte de strategische eenheid van het verdragsgebied handhaven, zowel met het oog op de ontwikkeling van de Europese pijler als op de versterking van de veiligheidsrelatie tussen West-Europa en de Verenigde Staten.

Mijnheer de minister, de veiligheid van Europa veronderstelt de handhaving en de versterking van het Noordatlantisch Bondgenootschap. Het Amerikaans engagement ten aanzien van de veiligheid van West-Europa is op de lange duur des te betrouwbaarder, naarmate de Europeanen zelf blijk geven van hun vastbeslotenheid om op voldoende wijze zelf voor hun defensie te zorgen. Wij weten dat zij diezelfde overtuiging deelt en dat zij niet zult toelaten dat ons land de vrijelijk aangegane en door de overgrote meerderheid van zijn burgers aanvaarde verbintenissen, niet meer zou nakomen. In dat besef zal de CVP uw begroting dan ook goedkeuren. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Lambiotte.

M. Lambiotte. — Monsieur le Président, mesdames, messieurs, je ne croyais pas intervenir dans cette discussion, mon collègue Cudell ayant été désigné comme porte-parole du groupe socialiste. Mais il se fait, monsieur le ministre, que j'ai eu communication d'un message adressé par le commandant de la place de Spitz aux unités stationnées à cet endroit, à l'occasion de la visite, le 15 juin dernier, des commissions parlementaires.

J'ai fait part à vos collaborateurs, monsieur le ministre, de ma déception quant à l'organisation de cette journée.

Je ne serais pas intervenu, je le répète, dans le présent débat, si je n'avais été mis en possession d'un télex qui, en plus du parcours à effectuer par les membres des commissions de la Défense nationale de la Chambre et du Sénat, demande qu'il soit veillé à la propreté des quartiers et de leurs environs.

J'estime inutile tant de soins pour la visite de parlementaires, car la situation qui leur est ainsi présentée ne correspond pas à la réalité; aucun des membres de la délégation n'a d'ailleurs été dupe. En effet, les ateliers étaient dans un tel état de propreté qu'un officier a cru nécessaire de me dire que ce n'était pas habituellement le cas. Cela n'est pas grave en soi, mais la dernière phrase du télex m'a quelque peu surpris. On y demande, en effet, « qu'aucune activité non indiquée n'ait lieu ». Cela me surprend beaucoup.

Je souhaiterais, monsieur le ministre, être rassuré que vous me disiez qu'il n'y a pas, en Allemagne, des activités qui ne pourraient être connues d'une délégation parlementaire. (*Applaudissements sur certains bancs.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Turf.

Mevrouw Turf-De Munter. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, bij de bespreking van deze begroting wil ik niet op de technische toer gaan. Andere, meer technisch bevoegde collega's hebben dit al gedaan of zullen dit zeker nog doen. Daarom zal mijn betoog kort zijn. Het wil alleen de som zijn van enkele beschouwingen en bezinnende gedachten.

Sedert enkele tijd roert er wat omtrent landsverdediging. Landsverdediging is één van de grote discussiepunten van onze nationale politiek geworden. De belangstelling voor onze verdedigingspolitiek was nooit zo groot. Of dit altijd positief is is een andere zaak. Wij worden dagelijks geconfronteerd met allerlei tegenstrijdigheden. Velen zien het ministerie van Landsverdediging als een zogezegd ministerie van oorlog en anderen menen dat dit een ministerie voor het behoud van de vrede is.

Terecht maken wij ons zorgen over het oplopend budget. Dit geldt trouwens niet alleen voor de budgetten van de krijgsmachten. Wij maken ons ook zorgen over allerlei beslissingen, die ons budget gevoelig zouden doen stijgen.

Wij zijn bereid uitgaven te doen op voorwaarde dat ergens anders besnoeid wordt. Geef toe dat dit niet eenvoudig is. Wij hebben nu eenmaal gekozen voor een leger en voor het Atlantisch Bondgenootschap. Deze keuze brengt verplichtingen mee en de daarmee verband houdende zware uitgaven.

Onze defensie-inspanningen steunen op drie belangrijke pijlers: het personeel, het materiaal en de financiële middelen.

De belangrijkste pijler is het personeel. Dit zijn de mannen en de vrouwen van alle rangen die de krijgsmacht uitmaken. Ongeveer de helft van de financiële middelen van Landsverdediging wordt daaraan besteed. Dit personeel, dat door zijn motivering de paraatheid en de inzetmogelijkheden van ons defensie-apparaat bepaalt, is dan ook onze grote zorg.

Bij een bezoek van de gemengde commissie bij de eenheden in Duitsland hebben wij heel wat contacten gehad met beroepsvrijwilligers en onder hen een groot aantal vrouwen. De meeste vrouwelijke vrijwilligers doen graag, en met toewijding, de hun toegewezen job, en dit tot voldoening van hun oversten. In bepaalde disciplines, bijvoorbeeld de transmissieopdrachten, schijnen zij bekwaam te zijn dan hun mannelijke collega's. Zij passen zich gemakkelijk aan de militaire discipline aan, maar ... er zijn ook problemen.

Heel wat van deze vrouwen hebben kinderlast en hun kinderen spelen, gelukkig, nog een grote rol in hun leven. Bij manoevers schept dit reeds moeilijkheden; wat in geval van conflict? Een in 1979 verrichte opiniepeiling heeft aangetoond dat bij werkelijk alarm 80 pct. van de moeders de intentie hebben eerst voor de kinderen te zorgen en hen in veiligheid te brengen alvorens aan hun opdracht te denken.

In dit verband rijst het probleem van de kinderdagverblijven, waarvan er duidelijk te weinig zijn. Van onthaalcentra voor de kleintjes in geval van alarm of manoevers is helemaal geen sprake.

Het oprichten van verschillende kinderdagverblijven veronderstelt het aanwerven van gespecialiseerd personeel en de erkenning door het NWK. Het is ook niet gemakkelijk personeel te vinden omdat de kinderdagverblijven in de Bondsrepubliek in zeer moeilijke omstandigheden dienen te werken, dit wil zeggen 24 uur op 24 uur, gelet op de wachtmen, manoevers enz. Toch zouden die verblijven een rol kunnen spelen in geval van werkelijk alarm.

De oplossing zou er natuurlijk kunnen in bestaan de vrouwen met kinderlast naar garnizoenen in België over te plaatsen, waar ze een beroep zouden kunnen doen op bestaande onthaalstructuren en eventueel kunnen rekenen op hulp van familie of bureu.

In de Verenigde Staten verplicht men de vrouwelijke militairen, alvorens hun verbintenis te aanvaarden, een ondertekend akkoord voor te leggen, waarbij andere personen verklaren, in geval van conflict, bereid te zijn de verzorging van de kinderen op zich te nemen.

In Groot-Brittannië heeft de autoriteit zich het recht voorbehouden het contract van zwangere militairen eenzijdig te verbreken. Persoonlijk vind ik dit niet eerlijk. De vrouwelijke militairen hebben, zo hoop ik, een bewuste keuze gedaan. Zij moeten in de eerste plaats zelf een oplossing zoeken, of moet men in het leger een uitzondering maken op het algemeen principe van de gelijkheid?

Ik geloof, mijnheer de minister, dat wij dit probleem eens ernstig onder ogen moeten zien.

Tot slot nog dit: hoe beter de menselijke relatie in het leger, des te beter en hoger het rendement zal zijn. Onze beroepsvrijwilligers en miliciens hebben meer dan wie ook nood aan een goede menselij-

ke relatie. Zij hunkeren naar waardering, begrip en kameraadschap. Bij onze bezoeken hebben wij dat kunnen ervaren.

Ik heb beloofd kort te zijn. Mijnheer de minister, ik heb vertrouwen in uw beleid en uw wijsheid en ik merk dat u onze bekommernis omtrent de zeer vele aspecten van dit beleid deelt. Ik zal dan ook, samen met mijn collega's, deze begroting goedkeuren. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Cudell.

M. Cudell. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, mesdames, messieurs, notre collègue, M. Descamps a rappelé tout à l'heure, à juste titre, qu'il existe un assez large consensus au Parlement et dans le pays tout entier pour ne pas utiliser la défense comme moyen de « politique politicienne », si je puis m'exprimer ainsi. Les partis traditionnels comme les partis communautaires, estiment que le problème de la défense doit être vu avec tout le recul nécessaire et ne pas être matière à polémique.

La première question à se poser est celle de savoir s'il y a ou non une menace. Les réponses peuvent être très nuancées, mais il est finalement apparu, au cours des ans, que l'existence d'une menace doit être prise en considération, ce qui implique la nécessité de l'organisation de la défense.

Quelle politique de défense envisager? Bien entendu, une politique de défense armée. Fallait-il s'orienter vers une politique de défense armée isolée, comme la Suisse, l'Autriche ou la Suède, ou envisager, au contraire, une défense intégrée à un organisme de sécurité collective? Nous avons opté pour la dernière solution, toujours avec un large consensus, et ce à la fois pour des raisons budgétaires — une politique de défense isolée revient plus cher — et pour des raisons stratégiques, la situation géographique de notre pays rendant absurde une défense isolée.

Il y a trente ans donc, nous avons adhéré à l'Otan, ce qui implique le respect des engagements pris dans le cadre de cet organisme de sécurité collective. Quand on appartient à un club, on paie sa cotisation et on respecte les règlements qui y sont en vigueur. C'est bien ainsi que l'entend le Parti socialiste, ainsi que les autres partis de ce pays, d'ailleurs. Mais il faut en accepter les conséquences. Le fait d'être membre de l'Otan implique que nous ayons des forces armées. Nous entendons que celles-ci soient bien équipées, bien entraînées et bien traitées, tant sur le plan du statut social au sein de la nation qu'au point de vue des rémunérations — il ne faut pas craindre d'insister sur ce dernier point —, compte tenu, cela va de soi, des possibilités financières de la Belgique qui connaît actuellement une crise très grave.

Il n'est pas question de céder à la mégalomanie. S'il faut se serrer la ceinture, ce sera dans tous les domaines ou nulle part, mais alors, ce sera la chute libre!

La première des obligations est de ne plus souscrire d'engagements que nous ne puissions tenir, ni d'accepter de missions que nous ne puissions payer. Au lendemain de la deuxième guerre mondiale et au cours des années 1950, la Belgique, ne l'oublions pas, n'a pas payé son armement. Elle a vécu des dotations des États-Unis. Nous avons reçu 750 chars Patton, ainsi que des bateaux de guerre, des équipements multiples, des véhicules, de l'artillerie que nous n'avons pas payée. Ce temps est révolu, alors que les équipements s'avèrent de plus en plus coûteux.

Si les militaires doivent être bien payés, bien encadrés, bien entraînés et bien équipés, ils ne doivent pas, il convient de le souligner, exiger ce que nous ne sommes pas en mesure de payer.

Contrairement aux propos répandus, la Belgique n'est pas la lanterne rouge de l'Otan. Si elle ne se trouve pas en tête, comme les grandes nations, elle y occupe néanmoins une place honorable. Je le répète: le moment est venu de ne pas vouloir forcer notre talent.

M. Leemans reprend la présidence de l'assemblée

J'en arrive au point suivant: l'équipement adéquat de nos troupes. Le Parti socialiste s'est associé à cette politique et a accepté le renouvellement de tous les matériels majeurs, qu'il s'agisse de chars pour la force terrestre, d'avions pour la force aérienne, de navires de guerre pour la force navale.

S'il est convaincu que l'armée doit être bien équipée, le Parti socialiste insiste néanmoins pour que l'on pratique une politique de « savoir mesure garder ». Je veux donner l'exemple des escorteurs.

Je ne suis pas de ceux qui prétendent qu'il faut sacrifier la force navale. Il faut, au contraire, la garder et le Parti socialiste est de cet avis. Cependant, vous ne l'ignorez pas, les escorteurs qu'en 1968-1969 M. Segers, alors ministre de la Défense nationale, disait devoir coûter 800 millions pièce, reviennent en réalité à 4 milliards chacun. En cours de réalisation, une dévaluation de notre monnaie est intervenue et la note s'est élevée. La charge de l'endettement est devenue telle qu'on s'est trouvé sans ressources pour doter ces bateaux d'équipages. A ces inconvénients vient s'ajouter le fait que lesdits bateaux munis de tous les derniers perfectionnements ne pouvaient trouver acquéreur. Dans ce type d'investissement, qui au départ n'était pas inutile, nous n'avons pu « mesure garder ».

Je pourrais donner un autre exemple, celui de l'hôpital militaire. Fallait-il vraiment construire cet hôpital qui à lui seul — et nous sommes au cœur du problème — consomme pour le chauffage et l'éclairage 10 p.c. de votre budget consacré à l'énergie? Une médecine militaire et des hôpitaux de campagne sont nécessaires, mais l'équipement hospitalier civil ne peut-il être utilisé, lui aussi?

Troisième exemple: pour des raisons psychologiques, a-t-on dit, deux brigades ont été ramenées en Belgique. A l'origine, il avait été question que ces brigades fassent mouvement et soient cantonnées alternativement en Belgique et en Allemagne. L'installation à Marche a coûté cinq milliards et celle effectuée à Bourg-Léopold, déjà mieux équipé, deux milliards. Soit sept milliards de dépenses. Pouvions-nous nous payer ce luxe, alors que, sur le plan strictement militaire, il s'agissait non pas d'une hérésie, mais d'un accroissement de difficultés, le départ de Marche et de Bourg-Léopold vers le rideau de fer en cas d'alerte ne pouvant s'opérer dans de bonnes conditions?

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Monsieur Cudell, pour l'achat des escorteurs, que vous avez appelés les Rolls-Royce, de même que pour l'hôpital militaire, les F-16 et le casernement à Marche et à Bourg-Léopold, le Parti socialiste n'était-il pas associé au gouvernement?

M. Cudell. — Je m'attendais à cette question.

Pour les escorteurs, le Parti socialiste, à l'époque, à déjà crié gare. A propos des escorteurs et de l'hôpital militaire, nous avons dit ce que nous avions à dire. En ce qui concerne le casernement à Marche et à Bourg-Léopold — puisque vous me demandez des précisions —, nous étions d'avis soit de ramener toute l'armée dans notre pays, soit, au contraire, de rester sur nos positions en Allemagne.

Ma réponse est donc très claire et je ne mets pas en question le passé ni le consensus dont il a été question tout à l'heure. En période d'expansion économique large et continue, on pouvait peut-être se permettre de voir les choses autrement. A présent, le moment est venu de « mesure garder » et de tout mettre en œuvre pour limiter la mégalomanie coûteuse.

Certes, il faut vouloir les conséquences de ce que l'on veut. Si l'on a des forces armées, elles doivent être opérationnelles d'une heure à l'autre ou d'un jour ou d'une semaine à l'autre, en tout cas très rapidement. C'est dans cet esprit-là que nous avons, en commission militaire mixte, défendu la position que vous connaissez, notamment en ce qui concerne les carburants dont l'armée avait besoin pour ses forces aérienne, terrestre et navale.

Il va de soi que, si l'on n'a pas les moyens de faire fonctionner l'appareil, il est préférable de faire l'économie de celui-ci. Mais, de nouveau, nous devons savoir « mesure garder » et ne pas oublier que la Belgique connaît une situation tout à fait différente de celle qu'elle connaissait il y a dix ou quinze ans et à fortiori il y a vingt ans quand elle recevait son matériel gratuitement.

Je l'ai dit tout à l'heure et j'y insiste, il faut que les militaires soient bien traités. Ils ne doivent pas être « les laissés-pour-compte de la Fonction publique ». Je suis toujours choqué lorsque j'apprends qu'un ingénieur ou un polytechnicien sorti de l'école militaire touche moins qu'un polytechnicien occupé aux Travaux publics ou à la Régie des Télégraphes et des Téléphones. Cette question de la rémunération me paraît importante.

Vous avez, il y a quelques jours, usé d'une expression que j'affectonne: vous avez dit: « Il faut civiliser l'armée. » Bien sûr, les militaires ne sont pas des sauvages. (*Sourires.*) Mais la fonction militaire appartenant entièrement à la Fonction publique, il n'existe aucune raison pour qu'elle soit dévalorisée sur un plan ou sur un autre par rapport à la fonction civile. J'en reparlerai — et rappelez-le moi au cas où je l'oublierais — au moment où j'aborderai le problème de la professionnalisation.

Vouloir pour les militaires une rémunération convenable nous amène à considérer la manière dont les forces doivent être recrutées, tenant compte notamment de la situation financière difficile dans laquelle nous nous trouvons. A cet égard, le Parti socialiste est très net. Il estime que l'idée française de la nation en armes, du type 1789, n'est plus de notre temps.

La raison est très simple: la stratégie et la tactique actuelles n'impliquent plus la levée en masse. La nation en armes, c'est le botte à botte, le plus grand nombre possible d'hommes derrière les canons pour faire le feu le plus nourri. Aujourd'hui, pour assurer ce feu nourri, il n'est plus besoin de botte à botte ou d'effectifs nombreux. L'idée de la nation en armes appartient à l'époque où la stratégie impliquait des armées nombreuses, des levées en masse, des mobilisations générales. C'est là un passé révolu. En commission militaire mixte, on vous a parlé des effectifs du temps de paix et du temps de guerre; il ne s'agit plus du tout de la levée en masse.

Par ailleurs, les fonctions militaires actuelles impliquent une spécialisation que les armées levées en masse ne connaissaient pas. Ceci vaut même pour le combat d'infanterie, qui nécessite peut-être aujourd'hui le plus de spécialisation.

Vous étiez avec nous en Allemagne il y a peu de jours. Nous avons eu l'occasion de voir l'infanterie portée. Il y a sept types de véhicules transportant des fusiliers qui en débarquent à l'endroit du combat pour livrer individuellement celui-ci. Si vous croyez qu'un tel combat peut être mené par des gens non spécialisés, vous vous trompez assurément. Au contraire, il nécessite des hommes bien entraînés et ayant des connaissances précises. Ne croyez pas qu'on puisse envoyer aujourd'hui n'importe qui remplir n'importe quelle tâche, même banale, dans un combat d'infanterie contre des adversaires qui ont accompli deux ans, voire trois ans, de service militaire. D'ailleurs, on ne saurait parler de banalité en cette matière.

Par conséquent, l'armée actuelle est peu nombreuse et la levée en masse n'est plus nécessaire. Si elle l'était, elle coûterait, du reste, beaucoup trop cher. Dès lors, comme il n'est plus indispensable de disposer d'effectifs nombreux — nous en arrivons au cœur du problème —, on a progressivement, au cours des dernières années, multiplié les causes d'exemption du service militaire « personnel et général », prévu par la loi de 1909. Pareille pratique ne résultait pas d'un caprice ou d'une politique politicienne. En fait, on ne savait plus que faire des miliciens. Telle est la vérité!

Depuis 1960, nous avons connu vingt et une modifications de la loi sur la milice. Les exemptions pour des causes sociales et familiales tout à fait respectables ont été multipliées. Ainsi, les miliciens mariés et pères d'un enfant ont été exemptés du service militaire. J'ai fait remarquer d'ailleurs — et ce n'est pas une boutade — que particulièrement dans le sud de ce pays et à Bruxelles on avait au moins autant besoin d'enfants que de soldats, peut-être même un peu plus. Par conséquent, on a multiplié ce genre de dispenses, les possibilités économiques, ainsi que l'aide au développement. On est déjà privilégié du sort parce qu'on a pu faire des études et obtenir un diplôme, on peut, en plus, partir dans les pays en voie de développement. Les autres pays le font, dira-t-on, pourquoi ne le ferions-nous pas, nous, pays exportateur de *know-how*, qui doit se faire des relations à l'étranger? Cette politique a été défendue depuis de nombreuses années, notamment par M. Scheyven, qui a parfaitement rempli son rôle. Le choix n'a pas été mauvais.

Bien entendu, nous avons voté la loi dont j'ai été rapporteur, sur l'objection de conscience. A l'heure actuelle, tous les pays d'Europe occidentale, sauf la France, ont un tel statut. Nous n'avons donc pas forfeit à l'honneur en les imitant.

Il est exact qu'aujourd'hui, un garçon sur deux fait son service militaire, en d'autres mots un jeune sur quatre, puisque les filles ne le font pas.

Suite à la spécialisation, à la technicité des armées et aux effectifs réduits — notre armée ne compte que 93 000 unités en temps de paix —, on en est à un système de service sélectif. De plus, le gouvernement, au travers des lois de milice, a encore, pour éviter les abus, établi des critères objectifs et des règles générales.

On a rappelé à la commission militaire mixte que celui qui ne fait pas son service bénéficie d'un an de plus de carrière professionnelle, année qui vaut également pour le droit à la pension, ou encore la possibilité de poursuivre des études pendant un an. Malgré tout, les jeunes acceptent ce service sélectif dans la mesure où il est de courte durée.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — On ne leur demande pas leur avis.

M. Cudell. — D'accord, mais ils acceptent. Ne soyez pas en contradiction avec vous-même; vous avez plaidé en faveur du service long.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Pas du tout.

M. Cudell. — Le Parti socialiste, quant à lui, s'oppose catégoriquement au service militaire à temps long.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Je n'ai pas du tout défendu le service à temps long.

M. Cudell. — Vous avez dit qu'il fallait allonger le temps de service parce que la professionnalisation coûtait trop cher.

Je répète que la jeunesse accepte qu'un jeune sur quatre seulement soit soldat, pour autant que le temps de service soit court. Par contre, s'il devient long, il est évident que les jeunes pourraient revoir leur position.

Certains anciens militaires parcourent actuellement la Belgique en parlant d'allonger le temps de service. Cela me paraît très périlleux de leur part. En effet, les jeunes qui doivent faire leur service militaire risquent de réagir, ainsi que leur famille d'ailleurs.

Le fait que nos forces armées ne doivent plus être nombreuses, ajouté à la nouvelle technicité de l'armement, nous a donné l'idée de la professionnalisation... et qu'on ne discute plus de la technicité des tâches banales. Il nous a été dit hier, à la commission militaire mixte, que si l'on supprimait toute professionnalisation de l'armée, il faudrait malgré tout faire appel, à court terme, à 21 380 volontaires de carrière. La technicité est à ce point présente que, même si l'on décidait d'organiser une armée de milice, ce serait impossible.

Tenant compte du consensus intervenu depuis 1973, on envisage de créer une armée disposant d'un cadre de carrière aussi limité que possible, le recrutement de volontaires à court terme, spécialement destinés aux corps de bataillon en Allemagne, à la force navale et à la force aérienne, et l'appel aux miliciens pour des exercices de combat, si possible sur le territoire national. Tel était le plan établi. Le milicien restait en Belgique et assurait la défense du territoire national, mais il n'était pas sur le théâtre des opérations. Cette conception de la professionnalisation de l'armée, qui date de 1974, a été attaquée aujourd'hui, avec beaucoup d'élégance d'ailleurs, par M. du Monceau.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Et de conviction!

M. Cudell. — Je crains d'ailleurs, monsieur du Monceau, que vous vous soyez, en l'occurrence, rallié à une conception issue des milieux militaires les plus conformistes et les plus traditionnels, ceux dont on disait jadis qu'ils préparaient la guerre précédente.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — C'est aussi pourtant la théorie du ministre socialiste français de la Défense, M. Hiernu.

M. Cudell. — Vous défendez, à mon avis, un type d'armée que plus personne ne cherche à mettre sur pied, compte tenu des forces auxquelles nous risquons de devoir nous opposer dans l'avenir.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Les Français et les amis du président Mitterrand en sont pourtant partisans. Lisez le discours de M. Hiernu.

M. Cudell. — Je vous répondrai, à propos de l'armée française, que je suis le socialiste et que vous êtes le conservateur.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — En l'occurrence, c'est vous le conservateur!

M. Cudell. — Je suis étonné que vous vous prononciez en faveur de l'armée française parce que s'il est un secteur resté terriblement réactionnaire en France, c'est bien l'armée dont le règlement de discipline est antédiluvien. En effet, on y refuse toute syndicalisation. Cette armée est restée figée sur les positions qu'elle avait en 1789 ou en 1870. Elle est précisément celle dont on a pu dire, et je me répète, que ses chefs préparaient la guerre précédente. Je ne la prendrai dès lors pas comme exemple.

Les problèmes de la professionnalisation de l'armée, tels que nous les avons envisagés, sont sans cesse remis sur le métier par l'armée française. Un homme auquel on ne pouvait reprocher d'être en retard sur son temps, le général de Gaulle, était favorable à l'armée constituée par des professionnels.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Une certaine armée de professionnels !

M. Cudell. — Nous aussi ! Le plan de professionnalisation de l'armée, voulue depuis 1974 en Belgique, prévoyait une armée de milice, le recrutement à court terme de volontaires qui, en fait, sont des miliciens volontaires pour un temps réduit. Précisément, parce que nous ne voulons pas d'une armée de métier, nous voulons une armée formée de miliciens traditionnels, mais aussi de miliciens volontaires et d'un cadre...

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Nous aussi, mais il faut mesure garder.

M. Cudell. — Nous allons y arriver.

Il a été dit que cette professionnalisation est un échec. Or, hier, à la commission mixte, au nom de l'état-major général, l'amiral Poulet a dit textuellement : « La professionnalisation n'est pas un échec ; elle a été interrompue faute de moyens budgétaires. »

M. le comte du Monceau de Bergendal. — C'est un euphémisme !

M. Cudell. — Pas du tout. D'ailleurs, cette professionnalisation a réussi à la force aérienne...

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Ce n'est pas la même chose !

M. Cudell. — ... et ce avant même qu'on ne parle de professionnalisation, puisque la force aérienne est professionnalisée depuis 25 ans.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — La marine aussi.

M. Cudell. — En effet, et la professionnalisation a fort bien réussi dans certaines unités de la force terrestre, les plus dangereusement opérationnelles, notamment les commandos et les chars. Puisque vous semblez en douter, je préciserai que les commandos ont en ce moment 95 p.c. de volontaires.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — C'est tout autre chose.

M. Cudell. — Pas du tout. Les miliciens qui entrent aux commandos sont volontaires, mais uniquement pour 15 mois. S'ils signent l'engagement, ils restent deux ans ou plus. Et ils signent tous cet engagement.

Je ne comprends pas pourquoi la professionnalisation a réussi à la force aérienne et à la force navale, et pas à la force terrestre. Les militaires de la force terrestre peuvent être motivés. La preuve en est, je le répète, que, dans les commandos et les chars, on trouve le recrutement voulu.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Combien y a-t-il de commandos ? Ils ne sont pas nombreux !

M. Cudell. — Un bataillon.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — C'est tout de même limité.

M. Cudell. — L'amiral a dit que la professionnalisation n'était pas un échec, et je vous ai montré que, dans quelques cas concrets, elle a même bien réussi...

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Il n'a pas dit que c'était une réussite.

M. Cudell. — ... mais on n'a rien fait pour faciliter les choses.

Un ministre — non pas socialiste mais membre de votre parti — a fait une démonstration par l'absurde contre les volontaires. Quoi qu'il en soit, je ne m'attarderai pas sur ce qui s'est passé il y a vingt ans.

Permettez-moi de vous citer un exemple qui montre combien le système a parfois été bousculé. Lorsqu'on a établi brusquement la semaine des quarante heures, il a été précisé qu'on ne paierait pas d'heures supplémentaires mais que celles-ci pourraient être récupérées. Là aussi, il faut accepter les conséquences de ce qu'on veut. Si l'on veut la professionnalisation, il faut la réaliser dans les forces armées comme dans la gendarmerie ou dans les autres grands services de l'Etat. Mais on est tellement habitué aux demi-soldes de l'armée que les frais de personnel paraissent maintenant excessifs.

Ce n'est pas une bonne façon de voir les choses. Si la professionnalisation a réussi au point où elle a réussi, ce n'est pas le fait du hasard. Au contraire ! C'est que la formule n'était pas mauvaise, mais que simplement on n'a pas « poussé à fond sur l'accélérateur » pour essayer de la réussir.

On a souvent dit que le professionnel coûte plus cher que le milicien. C'est évident. Un milicien coûte 66 000 francs par an ; le volontaire de carrière à court terme, le VCCT, 400 000 francs par an environ. Si vous croyez — et c'est l'argument fondamental — que vous pourrez prolonger, demain, le temps de service et le porter à douze ou à quatorze mois en ne proposant aux miliciens qu'une solde de 75 francs par jour pendant les six premiers mois et de cent francs par jour ensuite, vous vous trompez.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Je n'ai pas parlé de cela.

M. Cudell. — Non, mais moi, j'en parle. C'est l'éternel argument : le volontaire de carrière à court terme coûte 400 000 francs, le milicien, 66 000 francs par an, ce qui est vrai dans l'hypothèse où il accepte une solde de 75 francs par jour. C'est fondamental. Mais ne vous leurrez pas d'illusions : si l'on portait, selon l'optique du général Close, le temps de service à douze ou à quatorze mois, nous n'aurions plus de miliciens à 75 francs par jour !

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Le général Close a parlé de quinze mois.

M. Cudell. — Dans ce cas, je lui dis qu'il se fait des illusions. C'est tellement vrai qu'un jeune sur quatre seulement fait le service militaire. Il est dès lors absurde de croire que ces jeunes vont accepter 75 francs par jour, alors que les autres peuvent toucher des allocations de chômage, des allocations d'études, ou encore gagner leur vie. Cela me paraît une impossibilité. Nous ne la défendrons pas.

A la limite, nous pourrions — encore que je ne croie pas à l'armée de masse — avoir une milice plus nombreuse, mais certainement pas en demi-solde !

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Evidemment.

M. Cudell. — C'est une conception du monde moderne à laquelle nous sommes opposés.

Quand on veut organiser une chose, il faut bien l'organiser. Il est absurde de croire que nous allons pouvoir disposer, à la fin du vingtième siècle d'une main-d'œuvre servile.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Nous sommes d'accord là-dessus.

M. Cudell. — Je suis pour les Yankees et non pour les Sudistes.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Je suis d'accord avec vous sur ce point. Cependant, quand on dit qu'un volontaire de carrière coûte sept fois plus qu'un milicien, il ne s'agit pas d'un simple problème de traitement. En fait, le militaire de carrière a besoin d'une infrastructure, d'une maison, d'un enseignement pour ses enfants et, de ce fait, coûte plus cher.

Quant à l'amélioration de la solde du milicien, je suis d'accord avec vous, mais alors il faudra aussi les moyens financiers.

M. Cudell. — Je connais le problème, cher collègue. Quand je parle de 66 000 francs par an, il ne s'agit pas du prix de la solde qui est en fait trente francs par jour pendant six mois plus cent francs par jour pendant quatre mois, ce qui fait moins de 66 000 francs. Quand je parle de 66 000 francs, j'y inclus le coût du milicien en équipement, etc.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Il n'a pas sa famille avec lui.

M. Cudell. — Non, mais il faut ajouter que le milicien, ou du moins sa famille, doit toucher des allocations qui ne sont pas comprises dans ce montant et qui pourraient amener ces 66 000 francs à 100 000 francs. Par cette comparaison, le Parlement trompe l'opinion publique car un milicien ne coûtera pas tellement moins cher au pays qu'un volontaire à court terme. Celui-ci coûte environ 400 000 francs par an, mais il paie l'impôt. Le milicien ne coûte que 66 000 francs par an, mais il ne paie pas l'impôt. Cela change.

On a dit que pour réussir le programme de professionnalisation, 3 milliards 800 millions sont nécessaires, dont il faut soustraire 750

millions prélevés au titre de taxe professionnelle. Soyons réaliste, la professionnalisation ne coûte sans doute pas moins cher mais les chiffres avancés doivent être corrigés en tenant compte du prélèvement de l'impôt, par exemple. Il faut tenir compte également du fait que les 66 000 francs sont grevés d'allocations de milice et par conséquent cette question devrait être étudiée de très près. Ce qui a été fait heureusement par la commission militaire mixte mais qui doit être fait aussi devant les Chambres législatives. Nous socialistes, croyons que le service militaire de longue durée n'est pas un objectif tenable d'autant plus qu'à l'heure actuelle trois jeunes sur quatre en sont dispensés. Certains sont étudiants, salariés ou appointés ou émargent au chômage. Il est absurde de prétendre que demain nos miliciens toucheraient moins que les chômeurs. Ce point de vue est indéfendable. Par conséquent, je le répète, il faut renoncer à l'idée de constituer une armée de miliciens à 75 francs par jour.

On nous dit souvent que la Grande-Bretagne, le Canada et même les Etats-Unis vont retourner à l'armée de milice. Depuis qu'on parle de professionnalisation de l'armée en Belgique, on me dit que les Anglais vont retourner à l'armée de milice. Des gouvernements de gauche et de droite se sont succédé depuis lors en Angleterre et elle n'a toujours pas renoncé à une armée de volontaires.

Les documents dont vous faites état, monsieur du Monceau de Bergendal, je les connais. Au Canada, on parle de changement mais on ne le réalise pas. Pour ce qui concerne les Etats-Unis, nous ne nous étendrons pas, point n'est besoin, car cela ne nous concerne pas, mais nous connaissons les raisons pour lesquelles il n'ont pas l'armée de milice.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — C'est l'armée de métier qui a été larguée en Algérie et le contingent qui a suivi les mots d'ordre du général De Gaulle. Il faut être logique aussi !

M. Cudell. — Monsieur du Monceau, ne me faites pas dire ce que je n'ai pas dit. Ne vous faites pas le démocrate, partisan de l'armée de Jaurès, alors que je serais partisan de l'armée des colonels. Ce n'est pas cela du tout !

Je n'ai pas dit que le Parti socialiste ne veut pas une armée de métier. Il veut une armée avec un cadre de carrière avec des miliciens à court terme et des miliciens volontaires pour un terme plus long.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Nous sommes d'accord.

M. Cudell. — On s'interroge parfois à propos d'un volontaire qui après deux ans à l'armée ne renouvelle pas son contrat. Mais c'est ce que nous avons voulu pour éviter l'armée de métier, l'armée professionnelle. Il est bien qu'ils ne renouvellent pas leur contrat de deux ans mais maintenant ils ont tendance à revenir.

J'ajoute, à l'intention du ministre car c'est un objectif pour lui, qu'il va falloir mieux rémunérer les volontaires. Le chef d'état-major général à la commission militaire mixte a rappelé que le volontaire de carrière à court terme, le VCCT, qui s'engage pour deux ans, touche, au rideau de fer, un salaire moindre que celui d'un conducteur d'autobus d'une de nos STI. Avouez que cela n'est pas sérieux. Il est, en effet, dérisoire qu'un chauffeur de l'armée, au rideau de fer, soit moins bien payé qu'un chauffeur d'autobus à Bruxelles, Anvers ou Liège. Il y a là un problème, un débat à organiser avec les syndicats ou avec tous ceux qui s'occupent de la Fonction publique. Ce débat doit avoir lieu !

Il est inacceptable de prétendre que les professionnels ou les volontaires sont d'un niveau tout à fait inférieur. Hier, et au cours des réunions précédentes de la commission militaire mixte, on a abordé les difficultés de recrutement et il a été dit notamment que le recrutement des volontaires provoquait peut-être un conflit communautaire en ce sens que l'on recrute plus facilement dans le Sud du pays que dans le Nord. C'est vrai, mais nous ne tenons pas à en discuter les raisons. J'ai eu connaissance des chiffres des cinq premiers mois de l'année 1981. On avait pu convoquer au recrutement 3 386 francophones et 3 247 néerlandophones. La différence n'est donc pas très grande. Je vous donne le détail : parmi les francophones, on compte 2 517 hommes, 676 femmes et 193 miliciens qui désirent s'engager pour deux ans. Du côté des néerlandophones, on dénombre 2 317 hommes, 643 femmes, différence infime par rapport aux francophones, et 287 miliciens qui désirent effectuer un temps plus long que dix ou douze mois. Ont réussi l'examen — ça, c'est la sélection — 1 920 francophones sur 3 386 et 1 917 néerlandophones sur 3 247. Il n'y a que trois unités de différence. Ne m'interrompez pas, ce sont les chiffres qui montrent la réalité !

Il est donc vrai que les Flamands s'engagent moins que les francophones, mais on a une masse de candidats suffisante pour pouvoir équilibrer de part et d'autre. J'en aurai bientôt terminé...

M. le comte du Monceau de Bergendal. — C'est une discussion que l'on devrait avoir en commission !

M. le Président. — Oui, justement...

M. Cudell. — Monsieur le Président, M. du Monceau a parlé pendant une heure, je ne vois pas pourquoi je ne parlerais pas pendant trois quarts d'heure.

M. le Président. — Ce n'est pas cela que je veux dire. Je vous demande simplement de vous adresser au ministre et pas à M. du Monceau.

M. Cudell. — J'en termine, puisque M. le Président auquel je désire obéir m'a demandé d'écourter mon exposé.

J'aborderai donc, très brièvement, trois problèmes, monsieur le ministre.

Tout d'abord, deux mots au sujet de la situation fiscale des miliciens en République fédérale d'Allemagne. J'ai dit tout à l'heure qu'il faut savoir « mesure garder ». Nous devons être conscients des difficultés actuelles en matière de finances publiques et, en conséquence, admettre que l'impôt soit perçu là où il peut l'être.

Depuis quelques semaines, on taxe l'indemnité d'éloignement et les avantages en nature accordés aux militaires casernés en Allemagne. Le ministre pourra nous préciser si cela est bien conforme à la législation fiscale, mais il faut souligner que cela ne s'était jamais fait depuis la fin de la deuxième guerre mondiale. Il s'agit évidemment d'un élément nouveau qui apparaît précisément au moment où l'on parle de problèmes humains à l'armée. Je m'y suis arrêté assez longuement et je m'en excuse, monsieur le Président. Je crois qu'il faudrait examiner cette question. Ne pourrait-on trouver une formule permettant qu'on ne diminue pas encore le salaire de ceux qui gagnent déjà moins que les chauffeurs d'autobus de nos STI ?

Mme Turf a évoqué le problème du recrutement féminin. Je souhaiterais que l'expérience des femmes à l'armée soit menée partout comme elle l'a été par un commandant d'unité conscient de la réalité des problèmes, mais aussi de la nécessité d'y trouver des solutions positives. Là aussi, les instructions nécessaires doivent être données pour éviter d'arriver à une démonstration par l'absurde. En effet, on essaie souvent de prouver que la présence des femmes à l'armée est difficile, voire impossible. Je ne vois pas où ce raisonnement veut aboutir. Je constate simplement que deux mille femmes à l'armée, c'est tout de même peu.

Dernier point : depuis 1972, on parle de conseillers laïques pour les forces armées. Mes collègues socialistes ont soulevé cette question à la Chambre. Je désire en parler ici. Vous avez dit, monsieur le ministre, que le problème serait réglé pour le mois d'octobre prochain. Nous vous faisons confiance. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

M. le Président. — La parole est à M. de Wasseige.

M. de Wasseige. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, chers collègues, il est clair qu'aujourd'hui la défense qu'on appelle nationale pose certains problèmes et qu'on se trouve, en fait, devant un certain nombre d'impasses.

Actuellement, l'armée telle qu'elle est et telle qu'on l'a construite au cours des années est essentiellement basée sur des situations qui ont évolué profondément. Les rapports internationaux ont changé. De rapports de bipolarisation Est-Ouest, on passe progressivement, doucement sans doute mais sûrement, à ce qu'on appelle déjà une multipolarisation. Ceci modifie le rôle, les fonctions et, par conséquent, la conception qu'on peut avoir de l'ensemble des problèmes de défense et non pas seulement de l'armée comme élément de cette défense. La crise économique elle-même, qui affecte toute une série de pays de manière différente, change aussi un certain nombre de rapports de force mondiaux à l'intérieur desquels se situent les problèmes de défense.

L'évolution des pays du tiers monde, qui prennent de plus en plus de poids, dont les armées deviennent, hélas ! de plus en plus importantes, est également un facteur nouveau par rapport à la situation antérieure.

Enfin, à l'intérieur même de l'Alliance atlantique, les rapports entre les différents partenaires et l'évolution des types d'armement font que l'Europe apparaît comme un champ de bataille limité possible, ce qui n'était pas imaginable il y a quelques années encore.

Tels sont, rapidement esquissés, quelques éléments fondamentaux de l'évolution dans les rapports internationaux.

Or, l'idée que nous avons de la défense, et en particulier de l'armée, reste basée sur une analyse de la situation telle qu'elle se présentait il y a vingt ou trente ans. On parle toujours uniquement des rapports Est-Ouest. Or, il me semble que sur le plan mondial, les choses évoluent de manière significative. Le moment est donc venu de repenser l'ensemble des problèmes de défense et, par conséquent, d'armement.

Deuxième élément important: la situation économique. En période d'expansion, on peut se permettre toute une série de dépenses, même de prestige. Mais quand viennent les moments difficiles — et l'on connaît l'état de nos finances publiques —, il est clair que des politiques d'austérité doivent remplacer les politiques d'aisance et de facilité. Il faut alors repenser les moyens d'assurer la défense nationale et, dans mon esprit, le mot « défense » n'englobe pas uniquement les problèmes d'armée, mais bien l'ensemble de tous les problèmes de défense.

En effet — et c'est un troisième élément important —, la dissuasion doit être l'objectif final d'une politique de défense et ce non seulement pour notre pays, mais aussi pour l'Europe, pour toute notre civilisation. Cette dissuasion, nous l'avons conçue il y a trente ans — peut-être n'avions-nous pas d'autres choix — par l'escalade des armements de plus en plus sophistiqués et de plus en plus dévastateurs, à l'état potentiel certes, de plus en plus menaçants pour la société elle-même si, un jour, il fallait les utiliser. D'une certaine manière, le choix qui a été opéré était suicidaire.

Actuellement, on en vient à réfléchir à d'autres modes de dissuasion, comme la défense globale. C'est une expression générale pour couvrir le choix d'une société qui peut se défendre par des moyens autres que purement militaires et, en tout cas, sans escalade dans les armements.

Un certain nombre de pays nous ont donné des exemples historiques de ce qu'une défense de leur société pouvait être assurée par d'autres moyens que l'escalade militaire. Mais, dans ce domaine, nous en restons au choix opéré il y a 20 ou 30 ans. Je ne critique pas le choix de l'époque, mais peut-être conviendrait-il de repenser l'ensemble des problèmes de défense, et cela nous conduit évidemment au rôle que doit jouer l'armée dans une société.

Peut-être le moment est-il opportun, monsieur le ministre, et je me permets de vous faire cette suggestion, de rédiger un livre blanc sur les problèmes de défense pris au sens large, c'est-à-dire non seulement les problèmes d'armée, mais aussi de défense de la société libre dans laquelle nous vivons, en y incluant les problèmes de défense interne qui deviennent de plus en plus importants.

La poursuite de la politique choisie il y a vingt ans nous a menés à un certain nombre d'impasses, et tout d'abord d'ordre budgétaire. Les choix opérés, notamment le développement d'une force navale et d'une force aérienne importantes, exigent un crédit supplémentaire de 2 milliards et demi, uniquement pour le carburant. Est-ce vraiment nécessaire de continuer dans la voie choisie jadis ?

Nous devons nous poser maintenant ces questions, faute de quoi il nous faudra, dans l'avenir, supporter des dépenses toujours croissantes. En effet, le plan décennal entraîne forcément, étant donné les engagements antérieurs et ceux nouveaux qu'on se propose de contracter, des dépenses inévitables. On approche déjà les 100 milliards pour faire face durant les deux ou trois années à venir aux programmes engagés. L'état de notre économie nous permet-il de continuer dans cette voie ?

La professionnalisation de l'armée est une deuxième impasse. Encore faut-il s'entendre sur le sens à donner au mot « professionnalisation ». En réalité, les effectifs de l'armée se répartissent comme suit: un tiers d'officiers et de sous-officiers de carrière; un autre tiers de volontaires temporaires et un dernier tiers de miliciens.

Entre les volontaires temporaires et les miliciens, il n'y a finalement qu'une très faible différence. Les uns font pratiquement, si l'on se réfère aux statistiques, un service militaire de deux ans, voire plus et sont correctement payés, les autres ne font que dix mois de service militaire, mais perçoivent une solde de misère. On peut, dès lors, choisir: ou bien s'astreindre à un service de deux ans, mais être bien payé, ne faire que 40 heures, apprendre un métier et exercer les fonctions les plus intéressantes dans l'armée, bénéficier en plus, d'une prime de départ permettant une certaine reconversion dans le secteur civil, ou bien assurer les corvées durant dix mois, plus de 40 heures par semaine...

M. Lambiotte. — Taillables et corvéables à merci !

M. de Wasseige. — ... et ne pas être correctement payés.

La différence est donc toute relative et j'estime qu'on ne peut parler d'une réelle professionnalisation, mais plutôt d'une semi-professionnalisation.

Le fait est qu'il faut répondre aux divers besoins de l'armée, mais ceux-ci sont-ils intangibles ? Ne pourrait-on pas revoir la conception d'ensemble de l'armée ? A mon sentiment, c'est ce qu'il faudrait faire dès à présent.

L'amendement du gouvernement prévoyant un supplément de 2,5 milliards a été accepté, malgré l'état de nos finances publiques, alors qu'il y avait sans doute moyen de répartir autrement les charges à l'intérieur du budget de la Défense nationale, si pas dès cette année, du moins dans les années à venir. Je suis cependant persuadé qu'immuablement, nous retrouverons ce supplément d'année en année, majoré en fonction de l'augmentation croissante du coût des engins.

La discussion de votre budget, monsieur le ministre, m'est l'occasion d'exprimer le souhait que le Parlement étudie bientôt, de façon approfondie mais toute différente, les problèmes de notre défense nationale, pas seulement ceux de l'armée mais aussi divers aspects de défense globale, tout comme on analyse actuellement sous un autre angle, les problèmes de l'énergie et la politique industrielle.

Permettez-moi d'aborder maintenant quelques questions de détail qui auraient mieux trouvé leur place en commission.

D'après la presse, le Conseil d'Etat aurait cassé la commande de véhicules blindés d'infanterie. Qu'en est-il exactement ? Quelle est votre position à ce sujet ? Va-t-on procéder à une nouvelle adjudication ?

Ma deuxième question de détail concerne l'article 13.72.02. Ce poste, qui augmente d'année en année, est actuellement de 6,7 milliards. Dans le justificatif du budget, nous trouvons une énumération fort longue, mais les divers points ne sont pas chiffrés. Or, il serait intéressant de voir comment est réparti ce montant.

Ma dernière question concerne les services sociaux: l'Oraf et l'OCASC. Les dépenses pour ces deux postes s'élèvent à 250 millions. Sans doute pourrait-on réaliser certaines économies.

A l'Oraf, il y a pour 18 millions de subventions et interventions — je ne critique pas cette aide sociale — et 120 millions de frais de fonctionnement et de personnel. Pour distribuer ces 18 millions, cela me paraît beaucoup ! On peut d'ailleurs se demander ce que peuvent faire quelque 25 adjudants et 21 capitaines dans un service social de l'armée.

J'ai déjà soulevé ces points précédemment, lorsque vous n'aviez pas encore la responsabilité de ce département, monsieur le ministre. J'espère recevoir cette fois une réponse à ces points de détails, l'important, pour moi, étant, bien entendu, le premier point que j'ai abordé. (*Applaudissements sur les bancs du FDF-RW et sur certains autres bancs.*)

M. le Président. — La parole est à M. Bruart.

M. Bruart. — Monsieur le Président, chers collègues, je serai très bref et m'adresserai directement à M. le ministre.

Je suis dans l'obligation de m'abstenir au vote de son budget de la Défense nationale et je suis persuadé qu'un certain nombre de parlementaires placés dans la même situation adopteraient la même attitude.

De quoi s'agit-il ?

Une commission mixte Chambre-Sénat, avec la participation de civils et des principaux responsables de l'armée, fonctionne depuis quelques mois.

J'ai été désigné par le PSC comme suppléant à cette commission.

Ma première surprise fut d'apprendre qu'on voulait interdire aux suppléants de siéger. Après pas mal de palabres, il fut décidé que nous pourrions le faire, mais dans le fond de la salle, comme des « pestiférés ou contagieux ». Enfin, après de nouvelles palabres, nous avons pu siéger, pardon... nous asseoir comme tout le monde, car de siéger, il n'est pas question.

En effet, le suppléant ne peut intervenir que si le membre effectif est absent: impossible de faire préciser une idée, un texte, un graphique; impossible de s'informer, de poser des questions, de faire des remarques.

Est-ce là le rôle d'un parlementaire ? Personnellement, je l'ai toujours envisagé autrement.

Mais il y a plus. Au début, le suppléant ne recevait pas la documentation, ni les textes traités en commission, il a fallu tempêter de plus belle pour obtenir satisfaction.

C'est maintenant chose faite, mais il s'est passé de nombreuses réunions où il était impossible de suivre le débat correctement.

Mais le sommet — car, en comparaison de ce qui va suivre, ce que j'ai signalé n'est que brouille — fut atteint à propos des votes en commission.

Je comprends que le suppléant ne vote pas si le membre effectif est présent, mais que les généraux et les civils votent est incompréhensible et anormal!

J'ai assisté à un vote sur un amendement déposé par un parlementaire et qui traitait indirectement de l'utilisation d'un montant de 750 millions pour les carburants. Cet amendement a été repoussé. Neuf parlementaires ont voté pour l'amendement. Onze voix se sont prononcées contre, dont huit voix de généraux ou de civils. Ce sont donc ces derniers qui ont fait la loi.

Etre juge et partie, c'est ainsi, je crois, que l'on appelle cette façon de faire.

Voilà pourquoi, monsieur le ministre, je ne pourrai voter positivement votre budget. D'autant plus que, depuis l'existence de cette commission mixte, les travaux de la commission sénatoriale de la Défense nationale sont en hibernation.

Si vous pouvez faire quelque chose pour corriger tout cela et si je suis encore parlementaire l'an prochain, je m'engage à revoir mon point de vue. *(Applaudissements sur divers bancs.)*

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Permettez-moi de vous signaler, cher collègue, que votre intervention s'adresse plutôt au président de la commission qui a la direction de la procédure dans ses attributions.

M. Bruart. — Je ne vous ai pas interrompu lors de votre intervention, monsieur du Monceau. Quant à la commission mixte militaire, je me montre moins optimiste et moins enthousiaste que vous.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Swaelen.

De heer Swaelen, minister van Landsverdediging. — Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, het debat van deze namiddag was zeer boeiend voor mij als minister van Landsverdediging en de vragen waren bijzonder talrijk en interessant. Het zal een moeilijke opgave zijn om zonder al te omslachtig te worden en zonder de volledigheid na te streven, toch zo omstandig mogelijk te antwoorden op de verschillende opmerkingen en vragen.

De heer Maes heeft mij een belangrijke vraag gesteld in verband met de stijging van 3 pct. van onze defensie-uitgaven die met de Navo sedert verschillende jaren was overeengekomen. Ik wil hier bij het begin van mijn betoog duidelijk zeggen dat, zoals de regering reeds heeft verklaard, deze jaarlijkse stijging met 3 pct. moet worden beschouwd als een streefdoel en niet als een fetisj. Ik bedoel dat onze defensie-inspanning niet louter mag worden gemeten met budgettaire maatstaven. Er moet rekening worden gehouden met andere criteria, afgestemd op wat met het beschikbare geld wordt gedaan, op de output die erdoor wordt verkregen. Wij moeten nagaan in welke mate wij de aangegane Navo-verbintenissen kunnen naleven. Men mag de berekening niet maken voor één of twee jaar, maar voor een periode van verschillende jaren. Hier kan ik bevestigen wat door anderen werd gezegd, namelijk dat na de inspanning die in het jongste decennium door ons land werd geleverd, wij zeker niet de rode-lantaarndragers zijn van de Navo-landen, maar dat wij ons eerder situeren in de middenmoot.

De heer Maes heeft ook beschouwingen gemaakt in verband met het operationeel karakter van het leger en met onze Navo-verbintenissen. Ik kom daarop aanstonds terug.

Hij heeft ook vragen gesteld over de domeiniale renovatie. De uitgaven daardoor veroorzaakt werden beperkt tot 15,4 miljard frank. Het is juist dat de oorspronkelijk verwachte begrotingsbijdrage van ongeveer een derde uiteindelijk opgelopen is tot 41 pct., dit ingevolge de stijging van de bouwpreizen enerzijds en de minderontvangsten van verkopen anderzijds. De schatkistvoorschotten zijn voorlopig en onontbeerlijk wegens het noodzakelijke tijdsverschil dat bestaat tussen de verkoop en de nieuwbouw.

Wat het verkopen van de Brusselse domeinen betreft, gebeuren de betalingen volgens het voorziene tijdschema en zullen eind 1982 de betalingen normaal beëindigd zijn. Ik vestig er uw aandacht op dat een volledige tabel hiervan werd opgenomen in het Kamerverslag.

In verband met het in-dienst-houden van commandanten kan ik het volgende zeggen. Het vroeger door mijn departement uitgewerkte wetsontwerp ter zake werd behandeld in een interministeriële commissie, die tot het besluit gekomen is dat de oplossing van het probleem diende te worden gezocht in de vrijwillige mobiliteit. Sindsdien werden er 145 commandanten op rust gesteld van wie er

58 een aanvraag tot mobiliteit hebben ingediend. Voor deze 58 aanvragen werden 13 posten aangeboden. Uit deze cijfers blijkt dat de vrijwillige mobiliteit tot op heden geen groot succes kan worden genoemd, dit om diverse redenen.

Zonder nu reeds een definitieve appreciatie te willen maken van de operatie mobiliteit, kan ik zeggen dat ik het probleem op de voet blijf volgen en dat ik niet zal nalaten het opnieuw in te leiden bij de eerder vermelde interdepartementale commissie, zo in de toekomst geen betere resultaten worden bereikt.

Monsieur le président Descamps, je tiens à vous remercier des paroles fort aimables et constructives que vous avez prononcées au sujet du budget 1981 de la Défense nationale. Il est exact que ce dernier a été élaboré par mon prédécesseur M. Poswick. Je suis convaincu qu'il correspond à l'essentiel des besoins de nos forces armées au cours de cette année et doit leur permettre de remplir les engagements que la Belgique a souscrits dans le cadre de l'Alliance atlantique.

Le budget du ministère de la Défense nationale n'est pas celui d'un gouvernement ou d'une majorité d'un jour. Il est le budget nécessaire à la défense de notre pays au sein de l'alliance défensive que nous avons conclue avec nos partenaires des pays libres de l'Occident.

Je remercie le président Descamps du concours qu'il nous apporte au nom de son groupe sur le budget de la Défense nationale et de la confiance qu'il a voulu placer dans les autorités militaires de notre pays. J'ai été particulièrement sensible d'ailleurs aux paroles d'amitié qu'il m'a adressées et je l'en remercie du fond du cœur.

Monsieur du Monceau, je vous ai écouté avec beaucoup d'attention et j'ai suivi votre analyse de la situation mondiale sur le plan militaire. Je me réjouis avec vous de la création de la commission militaire mixte. Je rends d'ailleurs hommage à cette initiative parlementaire qui a sans doute inspiré le gouvernement lorsqu'il m'a chargé de procéder à la création et à l'installation d'une grande commission consultative composée de militaires, d'experts civils et de parlementaires.

La commission a déjà émis un premier avis, sur un point particulier, et je puis vous assurer qu'il sera d'une grande utilité pour le gouvernement lorsqu'il s'agira de prendre la décision au sujet du budget du ministère de la Défense nationale en matière de combustible. J'espère que la commission sera à même de présenter, avant la fin de cette année, un avis global sur le caractère opérationnel de notre effort de défense et notamment sur le problème crucial de la professionnalisation, dont plusieurs orateurs ont parlé avec beaucoup de compétence.

En ce qui concerne la durée du service militaire proprement dit, j'ai pris note, avec intérêt, des suggestions que vous avez émises. Permettez-moi de dire que, dans l'attente de l'avis de la commission mixte, je me garderai de vous livrer mon opinion personnelle. Je dois vous renvoyer, provisoirement, aux termes de la déclaration gouvernementale que vous connaissez fort bien.

En matière de remplacement des Mirage, le renouvellement est prévu dans le plan décennal à partir de l'année 1984. L'étude est en cours et prendra plusieurs mois. Il n'est pas question de modifier les priorités telles qu'elles sont prévues au plan décennal qui vient d'être approuvé par le gouvernement. De toute façon, seul le remplacement de la moitié de la flotte des Mirage est prévu dans une première phase.

En ce qui concerne le coût du programme F16, la croissance de 30 milliards provient de la levée de l'option relative aux 14 avions, de l'équipement des avions en contre-mesures électroniques prévu dès 1976, et des hausses inflationnistes bien connues. Celles-ci ont été soulignées à de nombreuses reprises tant en séance publique qu'en commission de la Défense nationale. Elles affectent la plupart des programmes majeurs de la Défense, comme des autres départements d'ailleurs. De plus, le programme F16 a été engagé en francs constants, alors que la procédure budgétaire appliquée depuis deux ans exige des engagements en francs courants, d'où parfois une certaine confusion dans les chiffres cités.

Vous avez parlé de l'ambition de la force aérienne, monsieur du Monceau. Le rôle de la force aérienne ne se limite pas à la couverture de la force terrestre, pas plus que la force terrestre n'assume une mission isolée de celle des autres alliés. Ces forces sont intégrées dans le commandement interallié et effectuent des missions qui s'intègrent dans une stratégie globale de l'Oran. Si la bataille a lieu, elle sera aéro-terrestre. A défaut d'être convaincu de cette hypothèse, on risque de se retrouver dans la situation que nous avons, hélas! connue lors de la guerre de 1940.

Ik heb met veel aandacht geluisterd naar de uiteenzetting van de heer Wyninckx en nota genomen van zijn opmerkingen. Ik wil hem

danken voor de toegezegde steun van zijn fractie voor de redelijke defensie-inspanning die men in het kader van de rijksmiddelen aan het Parlement en onze bevolking vraagt.

Ik ben er werkelijk van overtuigd dat de begroting die ik hier voorstel een soberheidsbegroting is, een begroting die de stempel draagt van de huidige budgettaire, financiële en economische moeilijkheden. Men kan hier zeker niet spreken van een triomfalistische begroting of van een assertieve begroting, een term die hij in verband met een ander land heeft gebruikt.

De heer Wyninckx heeft een aantal beschouwingen gemaakt in verband met de bedreiging of de balans van de militaire krachten, zowel ten Oosten als ten Westen. In verband met de Verenigde Staten wil ik toch nuanceren wat hij naar voren bracht wat betreft de geest die achter de huidige defensie-inspanning van de Verenigde Staten staat.

Ik ben er onlangs geweest. Ik heb mij kunnen vergewissen niet alleen van de feiten maar ook van de mentaliteit die daar heerst. Ik kan inderdaad bevestigen dat het ongetwijfeld in de bedoeling ligt om een krachtig verdedigingsapparaat op te bouwen ten opzichte van wat in de Verenigde Staten en ook daarbuiten wordt ervaren als een toenemende dreiging vanuit de landen van het Warschaupact. Dit is in mijn ogen geen agressieve politiek. Het is ook geen wil om een suprematie te gaan vestigen over andere landen. Het is een poging om na een aantal jaren van aarzeling in de Amerikaanse politiek, opnieuw een zeer affirmatieve politiek te gaan voeren, niet alleen op defensiegebied maar globaal als beleid in het totaal.

Om terug te komen op de balans tussen Oost en West, is de strategie van de Atlantische Alliantie het vestigen en het behouden van een voldoende evenwicht om de nodige afschrikking of ontrading te kunnen handhaven. Dat is het objectief van ons land in het kader van de Navo en dat is ook het objectief van de Navo zelf.

Wat het andere luik van dit gebrek aan evenwicht betreft, wordt niet alleen in de Verenigde Staten maar in de hele westerse wereld de groeiende potentiële dreiging uit de landen van het Warschaupact echt ervaren. Naast gekende gegevens die ons door allerlei geleerde instituten worden verstrekt en soms voor enige betwisting of onderlinge vergelijking vatbaar zijn, zijn de jongste tijd een aantal nieuwe fenomenen ontstaan die inderdaad aanleiding kunnen geven tot een gevoel van groeiende dreiging.

Ik wil er slechts drie citeren. Er is ten eerste het enorme maritieme potentieel dat op het ogenblik door de Sovjetunie wordt opgebouwd. Dit is een totaal nieuw fenomeen in de wereldverhoudingen. De maritieme mogelijkheden die nu worden ontwikkeld en steeds verder worden uitgebouwd door de Sovjetunie wijzigen fundamenteel de traditionele rol die dit land heeft gespeeld en tonen aan dat de Sovjetunie klaarblijkelijk ambitie heeft om zich tot een wereldmacht met een over alle oceanen strekkende potentialiteit te ontwikkelen.

Een ander fenomeen dat bijzonder interessant is en dat bevestigd wordt door allerlei inlichtingen, is het ontzaglijk industrieel potentieel dat thans door de Sovjetunie wordt ontwikkeld en dat leidt tot een zeer grote uitbreiding van de mogelijkheid om conventionele wapens te vervaardigen.

Een derde verhoogde dreiging of een derde nieuw feit in deze balans van de krachten is de ontwikkeling en de ontplooiing van de gekende SS20-raketten. Daaromrent is de jongste maanden en jaren een controverse gegroeid. Op het ogenblik komt men daarover in de westerse wereld meer en meer tot een consensus. De installatie van de SS20-raketten gebeurt thans in een tempo van één per vijf dagen. Dat is een belangrijk nieuw feit in de krachtenverhouding. Momenteel beschikt de Sovjetunie over niet minder dan 230 à 240 dergelijke « gemirveerde » middellange-afstandsraketten waarvan twee derde ongeveer op West-Europa zijn gericht.

De meeste experts, niet alleen in de Verenigde Staten maar in geheel de westerse wereld, gaan erover akkoord dat door die ontplooiing een onevenwicht wordt geschapen op het niveau van de *Theatre Nuclear Forces*, de halflange-afstandsraketten. Niet alleen de Verenigde Staten zijn dus deze mening toegedaan. U herinnert zich dat de jongste dagen zowel Kanselier Schmidt als President Mitterrand de mening hebben uitgesproken dat er een gevaar is ontstaan voor de balans der krachtenverhoudingen.

U, mijnheer Wyninckx, en enkele andere sprekers hebben allusie gemaakt op de TNF. Ik verwijs in dit verband nogmaals ten overvloede naar de regeringsverklaring die gebaseerd is op de beslissing van september 1980, genomen onder een driepartijenregering en waardoor ook de huidige regering gebonden blijft. Ik herinner er ook aan dat in de beslissing van de regering de gehechtheid van ons land aan het zogenaamde dubbelbesluit van de Navo, genomen in december 1979, werd bevestigd. Dat besluit houdt in, enerzijds, de

modernisering van de wapens waarover ik daarnet heb gesproken en anderzijds, de aandrang om een poging te ondernemen om door middel van onderhandelingen te komen tot een grotere wapenbeheersing en tot een terugbrengen van de nucleaire bewapening tot een zo laag mogelijk niveau. Ik heb in de Verenigde Staten bevestiging bekomen dat voor al de landen van de Navo de twee delen van het dubbelbesluit even belangrijk zijn en met evenveel aandrang zullen worden nagestreefd.

De heer Février heeft gesproken over de terugtrekking van onze troepen uit Duitsland. Het is nuttig dat wij ons geregeld bezinnen over de opties die wij hebben genomen in verband met ons defensiebeleid. Het gaat hier om een fundamentele optie die wij jaren geleden hebben genomen. Wij moeten blijf geven van verbeeldingskracht. Ik ben bereid met u de mogelijkheid van een terugtrekking van de Belgische troepen uit Duitsland niet a priori te verwerven. Ik vestig nochtans uw aandacht erop dat door de fysische terugtrekking van onze troepen niet enkel nationaal een fundamentele herziening van onze beslissingen noodzakelijk wordt, maar dat wij daarmee in contradictie komen met de fundamentele strategie van de Navo in Europa en met de verbintenissen die wij tegenover de Navo hebben aangegaan. Uw zeer verbeeldrijke suggestie zou uiteraard een aantal nationale en internationale herzieningen vereisen.

U hebt terloops gezegd dat het eerste Belgische korps door sommige van onze Navo-partners wordt beschouwd als de zwakke schakel in de Navo-verdediging. Ik moet dat tegenspreken. De Navo-overheden hebben nooit verklaringen in die zin afgelegd. In het algemeen wordt door de militaire overheden en door de Navo als organisatie, de Belgische deelneming beschouwd als beantwoordend, niet alleen aan de strategie van de Navo maar ook aan de vereisten die door de Navo worden gesteld.

In verband met het programma van de rupsvoertuigen, gebeurde de keuze ingevolge criteria die opgesteld werden volgens een puntensysteem dat ondubbelzinnig de combinatie van de AIFV, VFV en M113 als eerste kandidaat wees. Ik heb geen enkele aanduiding dat officieren onder druk zijn gezet om hun vaststellingen niet objectief weer te geven of om hun notities te vernietigen.

Het grote punt van discussie, een filosofische discussie eigenlijk, was de keuze tussen rupsen en wielen. De testen hebben in elk geval uitgewezen dat de rupsvoertuigen betere resultaten gaven op alle terreinen, dit is in de toekomstige, vooral vermeende gevechtssomstandigheden, dan de wielvoertuigen.

Wat betreft de vergelijking tussen de Russische of de Amerikaanse voertuigen deel ik u mee dat de Russische voertuigen, vooral de meest gevechtswaardige, alle rupsvoertuigen zijn. De Amerikaanse momenteel in productie zijnde voertuigen zijn evenwaardig. Ik verwijs naar het type dat wordt gefabriceerd door FNC en dat trouwens ook door ons werd besteld. Ik vestig de aandacht van de heer Février erop dat deze voertuigen tenslotte bestemd zijn om als gevechtssvoertuigen voor een deel van de strijdkrachten te dienen en niet als transportvoertuigen voor het geheel van de landmacht. Er moet dus wel een verschil tussen beide worden gemaakt.

In verband met de resterende 150 voertuigen die nog niet zijn besteld — hiermede antwoord ik niet alleen aan de heer Février — weet u dat oorspronkelijk de keuze diende te geschieden vóór eind 1980 maar dat op aanvraag van Acec, de enige kandidaat die een dergelijk voertuig van Belgische conceptie kon leveren, uitstel werd verleend. De evaluatie van de zo ontstane keuze tussen het reeds bestelde voertuig en het door Acec aangeboden voertuig is beëindigd. Ik wacht op de laatste elementen van de evaluatie van economische aard, buiten deze van militaire en budgettaire aard, om het dossier bij het Ministerieel Comité voor Economische en Sociale Coördinatie in te dienen.

Mijnheer Van Wambeke, ik heb met zeer veel belangstelling geluisterd naar uw uiteenzetting die zich hoofdzakelijk bewoog op het raakvlak tussen de buitenlandse politiek en het beleid van het ministerie van Defensie. Ik kan in ruime mate akkoord gaan met uw analyse en uw betoog. Want zoals u ben ik ervan overtuigd dat het landverdedigingsbeleid moet worden gezien en moet kaderen in het globaal buitenlands beleid van ons land.

U hebt er terecht op gewezen dat de Navo een tweevoudig doel heeft. Enerzijds van verdediging en anderzijds van nastreven van de ontspanning, zoals indertijd door minister Harmel zeer terecht werd benadrukt. De militaire veiligheid kan inderdaad niet worden tegengesteld aan de ontspanningspolitiek. Integendeel, zoals u zelf hebt gezegd, vullen beide elkaar aan. Het zijn alle twee aspecten van een zelfde globaal beleid dat voor ons land gericht is op het nastreven van de vrede in België, in Europa en in de wereld. Het is goed dat u dat nog eens hebt herhaald.

Ik heb uw preciseringen in verband met de TNF en met de Awacs zeer op prijs gesteld. Er werden inderdaad economische compensa-

ties bedongen op het multilaterale vlak in Navo-verband, zowel voor de aankoop als voor het onderhoud en het functioneren van de Awacs. Er werden echter ook compensaties bedongen op het bilaterale vlak met de Verenigde Staten. Dit is een van de positieve resultaten van mijn recente reis naar de Verenigde Staten.

U stelde eveneens een aantal vragen in verband met de professionalisatie. Ik zal daar nu niet in detail op antwoorden. Ik wil echter wel concreet ingaan op uw vragen over de *Rapid Deployment Forces*. Hierover heb ik inderdaad op vele departementen en talrijke plaatsen gesproken tijdens mijn reis naar de Verenigde Staten. Ik bevestig hier mijn uitspraken in de Kamer in dat verband. Ik heb hierover trouwens confirmatie gekregen in de Verenigde Staten.

Er is in de Verenigde Staten een evolutie geweest in de conceptie van de RDF sinds het ontstaan van de idee en sinds het ogenblik waarop bepaalde instructies werden gegeven voor het opzetten van deze macht en het commando ervan. Er vond namelijk een vernauwing van het opzet van de RDF zelf plaats. De problemen die zouden kunnen rijzen tussen de Verenigde Staten, die verantwoordelijk zijn voor de conceptie en de uitvoering van de RDF, en sommige landen van de Alliantie moeten bilateraal worden opgelost. Indien bijvoorbeeld de RDF het in het kader van hun opdracht noodzakelijk vinden het overvliegingsrecht te bekomen van een bepaald land, moet dit worden geregeld tussen de Verenigde Staten en het betrokken land en niet langs de Navo om.

Tot nu toe werd er door de Verenigde Staten geen enkele vraag gesteld over het opvullen van de leemten die in Europa zouden worden geschapen doordat bepaalde eenheden zouden worden onttrokken aan het Europees commando en worden toegevoegd aan de RDF. Dit probleem werd nooit bij de Navo aangehangig gemaakt en er werd bijgevolg ook nooit een beslissing over genomen in Navo-verband. Indien de vraag ooit zou worden gesteld, moet zij wel in Navo-verband worden opgelost. De Verenigde Staten hebben immers ook verbintenissen na te leven. Wanneer de Verenigde Staten daartoe tijdelijk niet bij machte zouden zijn moet dit in Navo-verband worden besproken en opgelost.

In dit verband vestig ik er de aandacht op dat alle beslissingen in Navo-verband bij consensus worden genomen, dus ook het probleem of de vitale belangen van de Noordatlantische Alliantie ergens in de wereld, zelfs buiten de zone van de Navo, in het gedrang worden gebracht.

Ik dank mevrouw Turf voor haar betoog en voor haar steun aan de begroting van Landsverdediging. Zij vroeg onder meer, zij het in andere bewoordingen, of het niet beter zou zijn in sommige gevallen de gehuwde vrouwelijke militairen in België te stationeren en of het tuchtreglement voor mannen en vrouwen hetzelfde is. Mijn antwoord is zeer duidelijk. Op basis van de statuten van het militair personeel hebben de vrouwelijke militairen dezelfde rechten, dezelfde plichten en verplichtingen als hun mannelijke collega's. Het is dan ook niet logisch aan de vrouwen een voorkeursregime te gaan toekennen, wat trouwens zou kunnen leiden tot onaantvaardbare inwendige spanningen tussen mannen en vrouwen in de schoot van de krijgsmacht.

Mevrouw Turf heeft ook een vraag gesteld betreffende het probleem van de kinderkribben in Duitsland. De vrouwelijke militairen hebben een bewuste keuze gedaan en moeten in eerste instantie zelf een oplossing zoeken voor hun familiale problemen. Dit is trouwens eveneens het geval voor de vrouwelijke militairen die in België verblijven waar de bestaande onthaalcentra ook niet 24 uur op 24 uur open zijn. Ingevolge mutaties kunnen de vrouwelijke militairen in ons land ook niet steeds een beroep doen op familieleden om eens in het gezin bij te springen. Ik blijf het probleem volgen en ik ontken niet dat de beslissing in verband met de volstrekte gelijke behandeling van mannen en vrouwen in het militair beroep, die de regering op mijn verzoek heeft genomen, in een eerste fase aanleiding geeft tot een aantal praktische problemen. Deze problemen moeten echter worden opgelost naarmate ze zich voordoen.

Monsieur Lambiotte, vous m'avez posé une question fort ponctuelle. J'avoue que je n'ai pas connaissance de la directive visée. Je vais la faire rechercher...

M. Lambiotte. — Si vous le permettez, je peux éventuellement vous en procurer une copie.

M. Swaelen, ministre de la Défense nationale. — Je vous en remercie. Mais je crois bien que je serai capable de m'en procurer une par mes propres moyens. De toute façon, je vous répondrai dès que j'aurai consulté ce document.

M. Lambiotte. — Je vous remercie, monsieur le ministre.

M. Swaelen, ministre de la Défense nationale. — Monsieur Cudell, vous avez abordé des sujets fort intéressants et je vous ai écouté avec beaucoup d'attention. Vous comprendrez aisément la difficulté que j'éprouve à émettre des commentaires sur le problème de la professionnalisation, dont vous êtes l'un des experts avec M. du Monceau; nous avons d'ailleurs pu le constater cet-après-midi encore.

Comme je l'ai déjà déclaré, en tant que ministre de la Défense nationale, je dois attendre l'avis que votre commission mixte voudra bien formuler et, sur base de celui-ci, je proposerai ensuite au gouvernement de prendre une décision.

Vous admettez également — et ici je ne cherche pas d'excuse — que je ne m'étende pas sur certains problèmes que vous avez évoqués, concernant notamment les escorteurs, la décision au sujet du F-16, l'hôpital militaire, le retour des brigades en Belgique, toutes mesures qui ont été prises et exécutées...

M. Cudell. — Antérieurement.

M. Swaelen, ministre de la Défense nationale. — Antérieurement, en effet; et je ne ferai pas de commentaires car cela ne changerait rien à la situation.

M. Cudell. — Je l'ai dit pour qu'on ne recommence pas!

M. Swaelen, ministre de la Défense nationale. — Ce que j'ai très bien compris, ce sont les excellents conseils que vous avez bien voulu me donner ainsi que les quelques grandes lignes d'un message que j'ai cru reconnaître dans votre intervention, notamment que les militaires et, par extension, les forces armées doivent être bien organisés et bien traités par la nation. Vous avez raison; il faut avoir le courage d'être conséquent dans les options et décisions que l'on prend.

Vous avez également dit — je me rallie à votre opinion — que tous les départements ministériels devaient participer à l'effort budgétaire et d'économies dans notre période de crise; cela vise donc aussi la Défense nationale. D'autre part, j'admets avec vous que les économies ne peuvent pas être imputées unilatéralement à ce seul département. Il faut, dans les économies, une justice distributive.

Monsieur Cudell, je profite de l'occasion pour répondre brièvement à la question que vous avez posée au sujet de la situation fiscale des militaires en RFA. Il s'agit d'un problème très sérieux, tant sur le plan humain que sur le plan social. J'en ai conscience et j'ai immédiatement pris contact avec mon collègue des Finances pour attirer son attention sur certains aspects qui auraient pu, peut-être, échapper à son administration. Avec mon collègue des Finances, j'espère pouvoir trouver, dans un délai assez rapproché, une solution équitable à ce problème qui a suscité, comme vous le savez, beaucoup d'émotion chez nos militaires en Allemagne.

Je confirme par ailleurs mes promesses en ce qui concerne le projet de loi sur les conseillers laïques. Si tout va bien, comme je l'augure, ce projet de loi sera déposé au mois d'octobre au Parlement.

Monsieur Cudell, je voudrais également rendre hommage au travail que vous avez fourni en votre qualité de président de la commission mixte. Tous les membres de cette commission seront d'accord pour témoigner que leur président ne leur laisse pas beaucoup de loisirs et leur impose un rythme de travail assez soutenu! Bien que, jusqu'à présent, je n'aie jamais assisté à vos réunions, je présume que les membres seront unanimes à reconnaître que vous êtes plus qu'un président, que vous animez réellement les réunions hebdomadaires, que vous les présidez avec une grande impartialité en guidant la commission vers des prises de position et des avis bien documentés, je tiens à le reconnaître, tout en respectant le calendrier qui nous est imposé par arrêté royal. C'est là un point important pour le gouvernement et je vous en remercie.

Monsieur de Wasseige, vous avez suggéré que le gouvernement publie, comme il l'a fait dans le passé, un livre blanc sur les problèmes de la défense. C'est une suggestion utile. La publication d'un livre blanc présente cependant certaines difficultés pratiques. Vous vous souviendrez que pareille initiative avait déjà été prise, si je ne me trompe, sous le gouvernement de M. Vanden Boeynants. Je me propose de retenir votre suggestion. La fin des travaux de la commission mixte serait peut-être, pour le gouvernement, l'occasion de faire le point et de rédiger un livre blanc ou un ouvrage similaire sur l'ensemble de notre politique de défense. Les avis de la commission pourraient servir de base à la rédaction de cet ouvrage.

M. de Wasseige m'a également questionné au sujet des Awacs. Là, je crois qu'il existe un malentendu. En effet, les engagements s'élèvent à deux milliards et demi, mais ils ne supposent pas de

dépenses supplémentaires. Au contraire, lorsque le gouvernement a marqué son accord sur l'achat de ces avions, il entendait, comme vous le savez, marquer sa solidarité fondamentale dans le cadre de l'Alliance atlantique, mais cet accord était assorti de deux conditions, dont l'une était qu'il n'y aurait pas de dépenses supplémentaires et que le ministre de la Défense nationale devait faire passer cet achat dans l'ensemble du plan décennal d'investissement militaire. Ceci fut d'ailleurs la cause d'un petit retard dans l'introduction, par le ministre, du plan décennal au CMCES. En effet, je devais, au préalable, revoir certaines priorités et m'assurer que la dépense prévue pour l'achat des Awacs trouvait sa place dans l'enveloppe qui m'est accordée.

Quant aux questions ponctuelles que vous m'avez posées, je comprends que vous espériez une réponse, monsieur de Wasseige. Vous admettez cependant qu'il m'est impossible de répliquer au pied levé. Je ferai les recherches nécessaires et vous répondrai dans le plus bref délai.

M. de Wasseige. — D'accord, monsieur le ministre.

M. Swaelen, ministre de la Défense nationale. — Monsieur Bruart, je regrette vivement qu'il ne vous soit pas possible de voter le budget de la Défense nationale. C'est pour moi une constatation fort pénible et j'espère que vous pourrez revenir d'ici quelques jours sur votre décision, qui n'est peut-être pas définitive.

Un point de votre intervention ne rencontrera cependant pas mon accord, monsieur Bruart. Il y a de la conception même de la commission mixte. Vous vous élevez contre le fait que des militaires ont pesé sur un certain vote. Or, la commission mixte n'est pas une commission parlementaire mais, comme son nom l'indique, une commission mixte composée paritairement de parlementaires et d'autres membres, qui sont partiellement des militaires, partiellement des experts civils. L'ensemble forme la commission mixte et chaque commissaire en est membre à part entière. Le vote ne peut être refusé à quiconque. Il est d'ailleurs impossible de le pondérer. Le but de la commission est de recueillir l'ensemble des avis. En théorie, il ne serait même pas nécessaire de faire la distinction entre les votes des parlementaires et ceux des militaires.

M. Bruart. — Le vote a eu lieu à main levée. Il était donc possible de faire la distinction.

M. Swaelen, ministre de la Défense nationale. — En effet, le vote n'est pas secret. Je répète que chacun est membre à part entière et au même titre. Si une majorité se dessine, il est inutile de globaliser les votes des uns et des autres. Bien entendu, l'idéal serait que chacun vote pour soi, en son âme et conscience, et que l'on dégage ensuite la majorité.

En ce qui concerne les autres points que vous avez soulevés, monsieur Bruart, j'estime que les membres suppléants devraient être à même de participer aux travaux et de donner leur avis au même titre que les autres membres. Il va de soi que lorsqu'ils remplacent un membre effectif, ils doivent pouvoir prendre leurs responsabilités.

En accord avec le président et le secrétariat de la commission, mon département examinera la possibilité de rencontrer les différents points que vous avez soulevés ici, qui vous permettrait, je l'espère, de voter quand même, en dernière minute, le budget de la Défense nationale.

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, ik wil eindigen met in het kort uw aandacht te vestigen op enkele punten die na verloop van de enkele maanden van deze regering toch op haar actief moeten worden geschreven bij de behandeling van de begroting van Landsverdediging.

Het tienjaren-investeringsplan van het departement van Landsverdediging, dat goedgekeurd werd zowel door het MCESC, als door de regering, is zeker iets positiefs. Dit plan is een vergelijk tussen enerzijds de militaire behoeften en anderzijds de betalingsmiddelen die ter beschikking van Landsverdediging worden gesteld.

Ik wijs erop dat mij voor dit plan een belangrijke beperking wordt opgelegd. In de regeringsverklaring wordt namelijk gezegd dat de jaarlijkse groei van de investeringen voor Landsverdediging 6 pct. mag bereiken, maar niet meer. Deze beperking stelt ernstige problemen voor het departement van Landsverdediging, want door deze 6 pct. worden de kostenstijgingen niet gedekt. De kosten van de inflatie zijn hoger dan de toegelaten stijging van de investeringen.

Dit percentage ligt daarenboven ook nog lager dan sommige sectoriële prijsstijgingen van het defensiematerieel. Dat betekent dat men voor de toekomst relatief minder middelen zal hebben voor onze defensie. Een dergelijke situatie, die uiteraard slechts voorlopig kan zijn, zou op termijn, als zij zeer lang wordt volgehouden, ernstige gevolgen kunnen hebben. Daarom wil ik dat hier in het publiek zeggen bij de bespreking van de begroting van Landsverdediging.

Ik moet hier de enorme voordelen van dat tienjarenplan niet nog eens onderstrepen. Het is tegelijkertijd een controle-instrument en een beheersinstrument, zowel voor de regering, voor het Parlement en voor de publieke opinie, als voor het militaire commando, die elk wat hen betreft voor een periode van tien jaar, opschuivend van jaar tot jaar, weten waaraan zij zich kunnen verwachten inzake investeringen voor Landsverdediging.

Een ander positief punt voor de regering inzake Landsverdediging is de gemengde commissie. Ik heb er reeds voldoende over uitgesproken, maar ik denk dat deze commissie én voor het probleem van de brandstof én voor de algemene vraag naar het operationeel karakter van onze defensie-inspanning én voor de cruciale vraag van de professionalisatie, hier zo uitvoerig besproken, een zeer belangrijke bijdrage kan leveren voor de besluitvorming in dit land. Ik hoop nog steeds dat dergelijke belangrijke problemen voor de verdediging van ons land moeten kunnen bogen op een zo ruim mogelijke consensus in de publieke opinie en in het Parlement.

Een derde punt waarvoor ik uw aandacht vraag is de integratie van de vrouwen in de strijdkrachten in toepassing van de internationale conventie en in uitvoering van de wet van 9 augustus 1978. Ons land heeft hier de meest logische, de meest consequente en de meest radicale houding aangenomen van alle landen in de westerse wereld. Dit betekent toegangsvoorwaarden zonder onderscheid naar geslacht en gelijke arbeidsvoorwaarden. De gelijke kansen voor mannen en vrouwen zijn nu formeel gerealiseerd in de sector van Landsverdediging.

Tenslotte, vraag ik nog even uw aandacht voor mijn reis in de Verenigde Staten van een paar weken geleden. Ik had twee de gelegenheden twee aspecten van onze huidige bekommernis te onderzoeken. Tijdens mijn contacten met defensiesecretaris Weinberger heb ik kunnen vaststellen dat men in de Verenigde Staten, misschien na een periode van aarzeling, vastbesloten is een coherente politiek te voeren. Er wordt veel aandacht besteed aan de mening en de bijdrage van de Europese bondgenoten, en dat is voor ons, Europese partners in de Navo, een belangrijke vaststelling.

Voor de Amerikanen zijn ook de twee delen van het dubbel besluit van de Navo betreffende de kruisraketten equivalent. Secretaris Weinberger heeft mij bevestigd dat de eigenlijke besprekingen over de kruisraketten en over de wapenreductie tussen de Sovjetunie en de Verenigde Staten in september zullen beginnen. In dit kader mag men de eerste contacten tussen de heren Haig en Dobrynin in Washington niet onderschatten.

Buiten mijn gesprekken met de heer Weinberger heb ik ook de gelegenheid gehad eenheden te bezoeken en discussies te voeren over programma's zoals de F-16 en de infanterievoertuigen. Dit beperkt zich tot het inwinnen van technische inlichtingen. Ik heb van die reis ook gebruik gemaakt om contacten te leggen in verband met mogelijke samenwerking voor de produktie van militair en ander materieel. Zoals ik reeds op verschillende plaatsen heb gezegd, is het inderdaad ondenkbaar dat de Belgische industrie niet zou worden ingeschakeld in het geheel van de grote militaire investeringsprogramma's. Het is dan ook normaal dat de militaire verwezenlijkingen via de industrie ook aan ons land werkgelegenheid en technologische vooruitgang zouden verschaffen.

Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, in de huidige economische toestand is het voor sommigen evident dat de begroting van Landsverdediging drastisch moet worden verminderd. Ik wens er echter op te wijzen dat een dergelijke instinctieve reactie verkeerd is. Zonder defensie bestaat de soevereiniteit van ons land niet, bestaan er geen vrijheden en verdwijnen de democratische waarden waaraan wij houden. Landsverdediging heeft al sedert vele jaren belangrijke inspanningen gedaan op het gebied van bezuiniging en doet het ook dit jaar op niet onaanzienlijke wijze. Beneden een zeker peil echter vermindert en verdwijnt zelfs het operationeel karakter van onze strijdkrachten, wat een verdwijning van de afschrikking tot gevolg zou hebben. Aldus zou de hele cohesie van de Atlantische Alliantie kunnen ineenstorten.

Zoals ik reeds herhaaldelijk heb gezegd, ben ik bereid logischerwijze de solidariteit in deze regering te aanvaarden en op gelijk-

waardige wijze de bezuinigingen die nodig zijn te aanvaarden, ook voor de begroting van Landsverdediging. Ik vraag u echter de huidige begroting te willen beschouwen als een zuinigheidsbegroting, als een crisisbegroting en verzoek u deze begroting te willen goedkeuren. (*Applaus op de banken van de meerderheid en op de liberale banken.*)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles de chacun des projets de loi.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene behandeling gesloten en gaan wij over tot het onderzoek van de artikelen van elk van de ontwerpen van wet.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DE LA DÉFENSE NATIONALE DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1981

Discussion et vote des articles

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN LANDSVERDEDIGING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1981

Beraadslaging en stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous passons à l'examen des articles du projet de loi contenant le budget du ministère de la Défense nationale de 1981.

Wij gaan over tot het onderzoek van de artikelen van het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Landsverdediging voor 1981.

Personne ne demandant la parole dans la discussion des articles du tableau, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de behandeling van de artikelen van de tabel, breng ik deze in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (*Voir document n° 5-IX-1, session 1980-1981, du Sénat, et document n° 4-IX-1, session 1980-1981, de la Chambre des représentants.*)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (*Zie stuk nr. 5-IX-1, zitting 1980-1981, van de Senaat, en stuk nr. 4-IX-1, zitting 1980-1981, van de Kamer van volksvertegenwoordigers.*)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés :

Crédits pour les dépenses courantes (titre I) et pour les dépenses de capital (titre II)

Article 1er. Il est ouvert pour les dépenses du ministère de la Défense nationale (partie I), afférentes à l'année budgétaire 1981, des crédits s'élevant aux montants ci-après (en millions de francs) :

	Crédits dissociés		
	Crédits non dissociés	Crédits d'engagement	Crédits d'ordonnement
TITRE I			
<i>Dépenses courantes</i>			
Partie I	64 895,5	24 836,1	19 512,6
Partie II (<i>pour mémoire</i>)	—	—	—
Partie III (<i>pour mémoire</i>)	—	—	—
Totaux du titre I	64 895,5	24 836,1	19 512,6

	Crédits dissociés		
	Crédits non dissociés	Crédits d'engagement	Crédits d'ordonnement
TITRE II			
<i>Dépenses de capital</i>			
Sous-titre I			
Partie I	—	59,0	59,0
Sous-titre II			
Partie I	17,9	1 819,4	1 819,4
Partie II (<i>pour mémoire</i>)	—	—	—
Partie III (<i>pour mémoire</i>)	—	—	—
Totaux du titre II	17,9	1 878,4	1 878,4
Sous-totaux parties I (Défense nationale)	64 913,4	26 714,5	21 391,0
Sous-totaux parties II (Cabinet de politique générale) (<i>pour mémoire</i>)	—	—	—
Sous-totaux parties III (Vice-Premier ministre) (<i>pour mémoire</i>)	—	—	—
Totaux généraux	64 913,4	26 714,5	21 391,0

Ces crédits sont énumérés aux titres I et II du tableau annexé à la présente loi.

Kredieten voor de lopende uitgaven (titel I) en de kapitaaluitgaven (titel II)

Artikel 1. Voor de uitgaven van het ministerie van Landsverdediging (deel I) voor het begrotingsjaar 1981 worden kredieten geopend ten bedrage van (in miljoenen franken) :

	Gesplitste kredieten		
	Niet-gesplitste kredieten	Vast-leggings-kredieten	Ordonnancings-kredieten
TITEL I			
<i>Lopende uitgaven</i>			
Deel I	64 895,5	24 836,1	19 512,6
Deel II (<i>pro memorie</i>)	—	—	—
Deel III (<i>pro memorie</i>)	—	—	—
Totalen van titel I	64 895,5	24 836,1	19 512,6

TITEL II			
<i>Kapitaaluitgaven</i>			
Subtitel I			
Deel I	—	59,0	59,0
Subtitel II			
Deel I	17,9	1 819,4	1 819,4
Deel II (<i>pro memorie</i>)	—	—	—
Deel III (<i>pro memorie</i>)	—	—	—
Totalen van titel II	17,9	1 878,4	1 878,4
Subtotalen delen I (Landsverdediging)	64 913,4	26 714,5	21 391,0
Subtotalen delen II (Kabinet voor algemeen beleid) (<i>pro memorie</i>)	—	—	—
Subtotalen delen III (Vice-Eerste minister) (<i>pro memorie</i>)	—	—	—
Algemene totalen	64 913,4	26 714,5	21 391,0

Die kredieten worden opgesomd onder de titels I en II van de bij deze wet gevoegde tabel.

— Adopté.

Aangenomen.

*Dispositions particulières
relatives aux dépenses courantes (titre I)*

Art. 2. Par dérogation à l'article 15 de la loi organique de la Cour des comptes du 29 octobre 1846, des avances de fonds d'un montant maximum de 750 000 francs peuvent être consenties aux comptables extraordinaires à l'effet de payer des dépenses n'excédant pas 100 000 francs.

*Bijzondere bepalingen
betreffende de lopende uitgaven (titel I)*

Art. 2. In afwijking van artikel 15 van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof, mogen geldvoorschotten tot een maximumbedrag van 750 000 frank aan de buitengewone rekenplichtigen verleend worden met het oog op de uitbetaling van uitgaven die 100 000 frank niet overschrijden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. Par dérogation à l'article 23 de la loi du 15 mai 1846 sur la comptabilité de l'Etat, les dépenses fixes se rapportant au personnel civil du ministère de la Défense nationale peuvent faire l'objet d'ordonnances d'ouverture de crédit.

Art. 3. In afwachting van artikel 23 van de wet van 15 mei 1846 op de rijkscomptabiliteit, mogen de vaste uitgaven met betrekking tot het burgerlijk personeel van het ministerie van Landsverdediging het voorwerp van ordonnantiën van kredietopening uitmaken.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 4. Les indemnités pour frais funéraires, ainsi que les allocations de naissance, peuvent faire l'objet d'ordonnances d'ouverture de crédit au même titre que les dépenses fixes.

Art. 4. De vergoedingen voor begrafeniskosten, alsmede het kraamgeld, mogen het voorwerp van ordonnantiën van kredietopening uitmaken zoals de vaste uitgaven.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 5. Les fonds nécessaires au paiement des dépenses résultant de croisières au long cours ou de mesures à prendre immédiatement en cas d'accident naval, peuvent être obtenus au moyen d'ordonnances d'ouverture de crédit, quel que soit le montant de ces dépenses.

Art. 5. De gelden nodig voor de betaling van de uitgaven voortvloeiend uit lange zee-reizen of uit de onmiddellijk te treffen maatregelen bij zee-ongeval, mogen door middel van ordonnantiën van kredietopening bekomen worden, welk ook het bedrag van deze uitgaven weze.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 6. Les créances d'années antérieures relatives aux commandes de fournitures et prestations passées à des gouvernements étrangers et aux organismes de production et de logistique de l'Otan peuvent être imputées à charge des crédits du présent titre I

Art. 6. De schuldvorderingen van de vorige jaren betreffende de bestellingen van leveringen en prestaties gedaan bij buitenlandse regeringen of bij produktieorganen en logistieke instellingen van de Navo, mogen ten bezware van de kredieten van deze titel I aangerekend worden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 7. En matière d'avances provisionnelles à verser sur appel à l'Agence Otan d'Approvisionnement et de Réparation (Namsa), la fraction de crédit affectée à la couverture de ces dépenses et non

encore appelée à la clôture de l'année budgétaire peut être reportée aux années suivantes (notamment d'application à l'article 12.23.12); des transferts de crédits peuvent être effectués entre les literas 11 et 12 de cet article moyennant l'accord du ministre qui a le budget dans ses attributions.

Art. 7. Inzake provisionele voorschotten, te storten op aanvraag aan het Navo-Bevoorradings- en Herstellingsagentschap (Namsa), mag het kredietgedeelte, bestemd tot dekking van deze uitgaven en nog niet opgevraagd bij de sluiting van het begrotingsjaar, naar de volgende jaren overgedragen worden (in het bijzonder van toepassing op artikel 12.23.12); tussen de litera's 11 en 12 van dit artikel mogen kredietoverschrijvingen worden uitgevoerd mits het akkoord van de minister die de begroting tot zijn bevoegdheid heeft.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 8. Le ministre de la Défense nationale est autorisé à passer, dans l'intérêt du Trésor, des conventions limitées d'échange de matériels, de matières ou de munitions en vue de maintenir à un niveau constant les stocks utiles aux forces armées.

Art. 8. De minister van Landsverdediging is gemachtigd om, in het belang van de Schatkist, beperkte ruilovereenkomsten af te sluiten inzake materieel, waren of munitie ten einde de voor de krijgsmacht nuttige voorraden op een vast peil te handhaven.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 9. Les crédits portés au budget pour l'entraînement des pilotes et pour la formation du personnel dans la lutte contre les mines peuvent supporter des dépenses imposées en Belgique pour la formation de pilotes néerlandais et pour la formation de personnel de la Marine royale néerlandaise dans le cadre de l'intégration belgo-néerlandaise.

Les dépenses pour la formation de pilotes belges et de personnel de la force navale belge en dehors du territoire national ne feront pas l'objet d'une imputation budgétaire en compensation des dépenses similaires imputées sur le budget belge pour la formation de pilotes néerlandais et de personnel de la Marine royale néerlandaise.

Le solde éventuel fera l'objet soit d'une imputation sur le budget de la Défense nationale, soit d'une recette versée au fonds de remploi prévu à l'article 63.03.A du titre IV (section particulière) du tableau de la présente loi.

Art. 9. De uitgaven gedaan in België voor de opleiding van Nederlandse piloten en voor de opleiding van personeel van de Nederlandse Koninklijke Marine in het kader van de geïntegreerde Belgisch-Nederlandse opleiding mogen ten laste komen van de in de begroting uitgetrokken kredieten voor de vliegers- en mijnenbestrijdingsopleiding.

De uitgaven voor de opleiding van Belgische piloten en van personeel van de Belgische zeemacht buiten het nationaal grondgebied worden niet aangerekend op de begroting als compensatie van gelijkaardige op de Belgische begroting aangerekende uitgaven voor de opleiding van Nederlandse piloten en van personeel van de Nederlandse Koninklijke Marine.

Het gebeurlijk saldo zal ofwel worden aangerekend op de begroting van Landsverdediging, ofwel gestort worden op het wederbeleggingsfonds voorzien onder artikel 63.03.A van titel IV (afzonderlijke sectie) van de tabel van deze wet.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 10. Les dépenses afférentes aux frais d'hospitalisation dans des établissements civils, aux traitements de longue durée et aux fournitures de produits pharmaceutiques par les officines civiles peuvent être payées par provision.

Art. 10. De uitgaven in verband met de kosten voor verpleging in burgerlijke instellingen, met behandeling van lange duur en met de leveringen van farmaceutische produkten door de burgerlijke officina's mogen bij provisie betaald worden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 11. Le ministre de la Défense nationale est autorisé à liquider à la Société anonyme belge d'Exploitation de la Navigation aérienne

(Sabena) des avances provisionnelles, avant vérification et contrôle des pièces justificatives, à valoir sur les crédits inscrits à l'article 12.22 de la section 32 du titre I du tableau ci-joint et ce à concurrence de 90 (nonante) p.c. du coût des prestations accomplies par ladite société.

Art. 11. De minister van Landsverdediging is ertoe gemachtigd aan de Belgische Naamloze Vennootschap tot Exploitatie van het Luchtverkeer (Sabena) provisionele voorschotten uit te betalen, vóór de verificatie en de controle van de bewijsstukken, aan te rekenen op de kredieten uitgetrokken op artikel 12.22 van sectie 32 van titel I van de hierbijgaande tabel en zulks naar rata van 90 (negen-tig) pct. van de kosten van de door voormelde vennootschap gele-verde prestaties.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 12. Le ministre de la Défense nationale est autorisé, en vue de parer à des cas d'urgence ou dans le cadre d'une utilisation rationnelle de stocks excédentaires, à conclure avec des pays étrangers des conventions de cessions réciproques de matériels, matières et munitions.

Le règlement financier de ces cessions réciproques sera effectué par voie de compensation; seul le solde éventuel fera l'objet, soit d'une imputation au budget de la Défense nationale, soit d'une recette portée au budget des Voies et Moyens; le règlement financier des cessions réciproques effectuées n'interviendra que lorsque la convention aura cessé ses effets, soit à l'expiration d'un délai convenu, soit par la commune volonté des parties en cause.

Art. 12. De minister van Landsverdediging is ertoe gemachtigd om met vreemde landen overeenkomsten te sluiten tot wederzijdse overdracht van materieel, waren en munitie, ter voorziening in dringende behoeften of in het kader van een rationeel gebruik van over-tollige voorraden.

De financiële regeling van deze wederzijdse overdrachten zal bij wijze van verrekening geschieden; alleen het gebeurlijk saldo zal of-wel worden aangerekend op de begroting van Landsverdediging, of-wel worden gestort op de Rijksmiddelenbegroting; de financiële regeling van de wederzijdse overgedragen goederen zal pas geschieden hetzij op het ogenblik dat de overeenkomst wordt beëindigd, hetzij na verloop van een overeengekomen termijn, hetzij in onderling overleg tussen de betrokken partijen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 13. Les fonds nécessaires au paiement des dépenses relatives aux marchés à passer par le ministère de la Défense nationale aux Etats-Unis d'Amérique et au Canada peuvent être obtenus au moyen d'ordonnances d'ouverture de crédit.

Ces marchés peuvent être conclus de gré à gré, sans intervention de la Commission permanente consultative en matière de contrats ou d'adjudications.

Peuvent également être conclus de gré à gré, sans intervention de ladite Commission, les marchés passés avec les organismes du Système Otan d'Approvisionnement et de Réparation (Agence Otan d'Approvisionnement et de Réparation et ses organismes subordonnés, Dépôt commun de rechanges pour les matériels Hawk), ainsi qu'avec les organismes de la *Western Union Defence Organisation* (Wudo).

Art. 13. De fondsen nodig voor de betaling van de uitgaven betreffende de door het ministerie van Landsverdediging in de Verenigde Staten van Amerika en in Canada af te sluiten kopen mogen door middel van ordonnantiën van kredietopening bekomen worden.

Deze kopen mogen onderhands gesloten worden, zonder tussenkomst van de Bestendige Commissie van advies inzake contracten of aanbestedingen.

Mogen eveneens onderhands aangegaan worden, zonder tussenkomst van voornoemde Commissie, de met de organismen van het Navo-Bevoorraders- en Herstellingsstelsel (Navo-Bevoorraders- en Herstellingsagentschap en zijn ondergeschikte organismen, Gemeenschappelijke wisselstukkendepon voor Hawk-materieel), alsook met de organismen van de *Western Union Defence Organisation* (Wudo) afgesloten kopen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 14. La résolution des litiges constatés lors de la réception des fournitures résultant de marchés passés par le ministre de la Défense nationale aux Etats-Unis d'Amérique, au Canada, avec l'Agence Otan d'Approvisionnement et de Réparation et ses organismes subordonnés, avec les organismes de la *Western Union Defence Organisation* (Wudo) ainsi qu'avec le gouvernement du Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord (par suite de l'accord logistique en matière d'approvisionnement en pièces de rechange et autre équipement pour CVRT), relève de la décision exclusive du ministre de la Défense nationale.

Pour les contrats conclus suite à l'accord logistique en matière d'approvisionnement en pièces de rechange et autre équipement pour CVRT, les litiges en suspens pour les années budgétaires 1980 et antérieures peuvent être tranchés par le ministre de la Défense nationale.

Art. 14. De minister van Landsverdediging is uitsluitend bevoegd om beslissingen te nemen ter beslechting van de geschillen gerezen bij de keuring van de leveranties ingevolge de door het ministerie van Landsverdediging in de Verenigde Staten van Amerika, in Canada, met het Navo-Bevoorraders- en Herstellingsagentschap en zijn ondergeschikte organismen, met de organismen van de *Western Union Defence Organisation* (Wudo) alsook met de regering van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland (ingevolge het logistieke akkoord inzake de bevoorrading in wisselstukken en andere uitrusting voor CVRT) gesloten overeenkomsten.

Voor de overeenkomsten gesloten ingevolge het logistieke akkoord inzake de bevoorrading in wisselstukken en andere uitrusting voor CVRT mogen de hangende geschillen, voor de begrotingsjaren 1980 en vroeger, door de minister van Landsverdediging beslecht worden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 15. Les dépenses à réaliser en Allemagne peuvent être effectuées conformément aux règles en vigueur dans la République fédérale et faire l'objet d'ordonnances d'ouverture de crédit, quel que soit leur montant.

Art. 15. De in Duitsland te verwezenlijken uitgaven mogen geschieden overeenkomstig de in de Bondsrepubliek geldende regelen en het voorwerp van ordonnantiën van kredietopening uitmaken, welk ook het bedrag ervan moge wezen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 16. Les montants correspondant à la quote-part d'intervention de la Belgique dans les frais d'installation et de fonctionnement des unités ou d'installations interalliées dont la gestion a été confiée aux forces armées belges, peuvent être transférés aux fonds spéciaux créés à cet effet au titre IV — section particulière — du tableau de la présente loi.

Art. 16. De bedragen overeenstemmend met de bijdrage van België als deelname in de oprichtings- en werkingskosten van intergeallieerde eenheden en installaties, waarvan het beheer is toevertrouwd aan de Belgische strijdkrachten, mogen naar de met dit doel opgerichte speciale fondsen op titel IV — afzonderlijke sectie — van de tabel van deze wet, overgeschreven worden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 17. Par dérogation aux dispositions de l'article 16 de la loi du 15 mai 1846 sur la comptabilité de l'Etat, le ministre de la Défense nationale est autorisé, tant dans le cadre de la coopération technique et de l'aide d'urgence à des pays tiers, que dans celui de l'assistance mutuelle prévue à l'article 3 du Traité de l'Atlantique Nord, à céder gratuitement du matériel et/ou des matières provenant des stocks des forces armées aux pays auxquels une assistance est accordée.

Art. 17. In afwijking van het bepaalde in artikel 16 van de wet van 15 mei 1846 op de rijkscomptabiliteit, wordt de minister van Landsverdediging gemachtigd om, in het kader zowel van de technische samenwerking en van de dringende hulpverlening aan derde landen, als van de onderlinge hulpverlening voorzien in artikel 3 van het Noordatlantisch Verdrag, materieel en/of goederen uit de voorraden van de krijgsmacht kosteloos af te staan aan de landen waaraan een bijstand verleend wordt.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 18. Le ministre de la Défense nationale est autorisé à liquider des avances provisionnelles sur l'indemnisation à charge de l'Etat du chef de dommages subis par des membres du personnel ou par des tiers.

Art. 18. De minister van Landsverdediging is ertoe gemachtigd op de schadeloosstelling ten laste van de Staat ingevolge schade, geleden door leden van het personeel of door derden, provisionele voorschotten te betalen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 19. Le Roi peut, en cas de besoin et dans le cadre des crédits totaux prévus pour l'année budgétaire 1981 au titre I du tableau de la présente loi, opérer des transferts entre crédits d'ordonnancement. Les projets d'arrêté royal y afférents sont soumis à l'accord du ministre du Budget.

Art. 19. De Koning mag, zo nodig, en in het kader van de totale kredieten voorzien voor het begrotingsjaar 1981, op de titel I van de tabel van deze wet, overschrijvingen verrichten tussen ordonnancierskredieten. De desbetreffende ontwerpen van koninklijk besluit worden voor akkoord aan de minister van Begroting voorgelegd.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 20. Par dérogation aux dispositions de l'article 18, § 2, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, les soldes des crédits non dissociés ci-après peuvent être reportés à l'année suivante dans les mêmes conditions que les crédits dissociés :

Titre I, section 32, article 11.11;

Titre I, section 32, article 12.04;

Titre I, section 32, article 12.22;

Titre I, section 32, article 34.05.

Art. 20. Bij afwijking van de beschikkingen van artikel 18, § 2, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, mogen de saldi van de volgende, niet-gesplitste kredieten, naar het volgend jaar worden overgedragen in dezelfde voorwaarden als de gesplitste kredieten :

Titre I, section 32, article 11.11;

Titre I, section 32, article 12.04;

Titre I, section 32, article 12.22;

Titre I, section 32, article 34.05.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 21. Par dérogation aux dispositions de l'article 5 de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, les crédits inscrits aux articles énumérés ci-après peuvent porter sur des sommes qui seront dues par l'Etat du chef d'obligations nées à sa charge au cours d'années antérieures à l'année budgétaire :

Titre I, section 32, article 11.03, uniquement pour ce qui concerne les indemnités pour accidents du travail;

Titre I, section 32, article 12.01;

Titre I, section 32, article 12.04;

Titre I, section 32, article 12.05, uniquement pour ce qui concerne les indemnités pour dégâts matériels;

Titre I, section 32, article 12.22;

Titre I, section 32, article 12.23.11;

Titre I, section 32, article 12.23.12;

Titre I, section 32, article 33.05;

Titre I, section 32, article 34.05.

Art. 21. Bij afwijking van de beschikkingen van artikel 5 van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, mogen de kredieten die op de hierna opgesomde artikels ingeschreven zijn sommen beogen die de Staat zal verschuldigd zijn wegens verbintenissen ontstaan te zijnen laste tijdens jaren die aan het begrotingsjaar voorafgaan :

Titel I, sectie 32, artikel 11.03, slechts wat de vergoedingen voor arbeidsongevallen betreft;

Titel I, sectie 32, artikel 12.01;

Titel I, sectie 32, artikel 12.04;

Titel I, sectie 32, artikel 12.05, slechts wat de vergoedingen voor materiële schade betreft;

Titel I, sectie 32, artikel 12.22;

Titel I, sectie 32, artikel 12.23.11;

Titel I, sectie 32, artikel 12.23.12;

Titel I, sectie 32, artikel 33.05;

Titel I, sectie 32, artikel 34.05.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 22. Le crédit provisionnel inscrit à l'article 01.01 de la section 32 du titre I du présent budget peut être réparti selon les besoins, par voie d'arrêté royal, entre les articles appropriés du même titre. Le projet d'arrêté royal y afférent est soumis à l'accord du ministre du Budget.

Art. 22. Het provisioneel krediet ingeschreven onder het artikel 01.01 van sectie 32 van titel I van deze begroting mag, volgens de behoeften, worden verdeeld over de passende artikels van dezelfde titel door middel van een koninklijk besluit. Het desbetreffende ontwerp van koninklijk besluit wordt voor akkoord aan de minister van Begroting voorgelegd.

— Adopté.

Aangenomen.

Dispositions particulières relatives aux dépenses de capital (titre II)

Art. 23. Par dérogation aux dispositions de l'article 18, § 2, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, le soldes des crédits non dissociés ci-après peuvent être reportés à l'année suivante dans les mêmes conditions que les crédits dissociés :

Titre II, section 36, article 61.01;

Titre II, section 36, article 61.02;

Titre II, section 36, article 84.01.

Bijzondere bepalingen betreffende de kapitaaluitgaven (titel II)

Art. 23. Bij afwijking van de beschikkingen van artikel 18, § 2, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, mogen de saldi van de volgende, niet-gesplitste kredieten, naar het volgende jaar worden overgedragen in dezelfde voorwaarden als de gesplitste kredieten :

Titel II, sectie 36, artikel 61.01;

Titel II, sectie 36, artikel 61.02;

Titel II, sectie 36, artikel 84.01.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 24. Le Roi peut, en cas de besoin et dans le cadre des crédits totaux prévus pour l'année budgétaire 1981 au titre II du tableau de la présente loi, opérer des transferts entre crédits d'ordonnancement. Les projets d'arrêté royal y afférents sont soumis à l'accord du ministre du Budget.

Art. 24. De Koning mag, zo nodig, en in het kader van de totale kredieten voorzien voor het begrotingsjaar 1981, op de titel II van de tabel van deze wet, overschrijvingen verrichten tussen ordonnancierskredieten. De desbetreffende ontwerpen van koninklijk besluit worden voor akkoord aan de minister van Begroting voorgelegd.

— Adopté.

Aangenomen.

Titre IV. — Section particulière

Art. 25. Les opérations effectuées sur les fonds spéciaux figurant au titre IV du tableau joint à la présente loi sont évaluées à 6 791 700 000 francs pour les recettes et à 6 108 000 000 de francs pour les dépenses.

Titel IV. — *Afzonderlijke sectie*

Art. 25. De verrichtingen op de speciale fondsen die voorkomen in titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet, worden geraamd op 6 791 700 000 frank voor de ontvangsten en op 6 108 000 000 frank voor de uitgaven.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 26. Le mode de disposition des avoirs mentionnés aux fonds inscrits au titre IV du tableau joint à la présente loi est indiqué en regard du numéro de l'article ou du littéra se rapportant à chacun d'eux.

Les fonds dont les dépenses sont soumises au visa préalable de la Cour des comptes sont désignés par l'indice A.

Les fonds et comptes sur lesquels il est disposé à l'intervention du ministre des Finances sont désignés par l'indice B.

Art. 26. De wijze van beschikking over het tegoed vermeld voor de fondsen ingeschreven in titel IV van de tabel gevoegd bij de wet wordt aangeduid naast het nummer van het artikel of van de littera die betrekking heeft op elk dezer.

De fondsen waarvan de uitgaven aan het voorafgaand visum van het Rekenhof worden voorgelegd zijn door het teken A aangeduid.

De fondsen en rekeningen waarop door tussenkomst van de minister van Financiën wordt beschikt, worden door het teken B aangeduid.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 27. Le Trésor est autorisé à consentir des avances lorsque les opérations relatives au compte 82.04.01.00.B de la section « Opérations d'ordre de Trésorerie » — Comptes courants des cessions et prestations réciproques effectuées dans le cadre de traités ou accords internationaux — créent une position débitrice de ces comptes courants.

La même autorisation est accordée en ce qui concerne les opérations relatives au :

1° Compte 82.04.02.00.B de la section « Opérations d'ordre de Trésorerie » — Compte courant de l'exploitation du réseau Centre-Europe des pipelines;

2° Compte 82.04.03.00.B de la même section — Compte courant de l'exploitation des réseaux de télécommunications Otan;

3° Compte 87.07.01.00.B de la même section — Compte courant des opérations de paiement et de remboursement de rémunérations pour compte d'autres départements ou services, d'organismes étrangers ou internationaux, ou d'autres tiers.

Art. 27. De Schatkist wordt ertoe gemachtigd voorschotten toe te kennen wanneer de verrichtingen in verband met de rekening 82.04.01.00.B van de sectie « Thesaurieverrichtingen voor orde » — Rekeningen-courant van de wederzijdse cessions en verstrekkingen, verwezenlijkt in het kader van internationale verdragen of overeenkomsten — een debetstand van deze rekeningen-courant veroorzaken.

Dezelfde machtiging wordt verleend voor de verrichtingen in verband met :

1° De rekening 82.04.02.00.B van de sectie « Thesaurieverrichtingen voor orde » — Rekening-courant van de exploitatie van het Centraaleuropees pijpleidingennet;

2° De rekening 82.04.03.00.B van dezelfde sectie — Rekening-courant van de exploitatie der Navo-televerbindingennetten;

3° De rekening 87.07.01.00.B van dezelfde sectie — Rekening-courant van de betalings- en terugbetalingsverrichtingen van bezoldigingen voor rekening van andere departementen of diensten, van buitenlandse of internationale organismen, of van andere derden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 28. Pour les marchés faisant l'objet de liquidations pour compte de l'infrastructure Otan, les soumissions ou les offres, suivant le type de marché, seront comparées sans tenir compte ni de la taxe sur la valeur ajoutée, ni des droits de douane appliqués dans les pays de la CEE.

Art. 28. Wat de overeenkomsten betreft die het voorwerp uitmaken van vereffeningen voor rekening van de Navo-infrastructuur

dienen de inschrijvingen of offertes, al naargelang van het type van de overeenkomst, vergeleken te worden zonder rekening te houden met de belasting op de toegevoegde waarde en de douanerechten toegepast in de landen van de EEG.

— Adopté.

Aangenomen.

Titre VII. — *Organismes d'intérêt public*

Art. 29. Est approuvé le budget de l'Office de renseignements et d'aide aux familles des militaires (Oraf) pour l'année budgétaire 1981 annexé à la présente loi.

Ce budget s'élève à 158 236 000 francs pour les recettes et les dépenses.

Titel VII. — *Instellingen van openbaar nut*

Art. 29. Wordt goedgekeurd de bij deze wet gevoegde begroting van het Hulp- en informatiebureau voor gezinnen van militairen (HIB) voor het begrotingsjaar 1981.

Deze begroting beloopt 158 236 000 frank voor de ontvangsten en de uitgaven.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DE LA DÉFENSE NATIONALE DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1980

Discussion et vote des articles

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN LANDSVERDEDIGING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1980

Beraadslaging en stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous passons à l'examen des articles du projet de loi ajustant le budget du ministère de la Défense nationale de 1980.

Wij gaan over tot het onderzoek van de artikelen van het ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Landsverdediging voor 1980.

Personne ne demandant la parole dans la discussion des articles du tableau, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de behandeling van de artikelen van de tabel breng ik deze in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (Voir document n° 5-IX-1, session 1980-1981, de la Chambre des représentants.)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen (Zie stuk nr. 5-IX-1, zitting 1980-1981, van de Kamer van volksvertegenwoordigers.)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés :

I. — *Kredietaanpassingen*

Artikel 1. De kredieten ingeschreven onder de titel I, lopende uitgaven, en onder de titel II, kapitaaluitgaven, van de begroting van het ministerie van Landsverdediging voor het begrotingsjaar 1980, worden aangepast volgens de omstandige vermeldingen in de bij deze wet gevoegde tabel en ten belope van (in miljoenen franken) :

AANPASSINGEN	Gesplitste kredieten		
	Niet-gesplitste kredieten	Vast-leggings-kredieten	Ordonnan- cing-kredieten
TITEL I			
<i>Lopende uitgaven</i>			
Deel I:			
— Bijkredieten voor het lo- pend jaar	774,6	2 137,4	—
— Verminderingen	1 248,1	2 137,4	1 385,0
— Bijkredieten voor vorige jaren	177,2	—	—
Deel II:			
— Bijkredieten voor het lo- pend jaar	24,0	—	—
Deel III:			
— Verminderingen	27,7	—	—
— Bijkredieten voor vorige jaren	3,2	—	—
TITEL II			
<i>Kapitaaluitgaven</i>			
Subtitel I:			
Deel I:			
— Verminderingen	—	17,0	—
Deel II:			
— Bijkredieten voor het lo- pend jaar	4,0	—	—
Deel III:			
— Verminderingen	0,3	—	—
Subtitel II:			
Deel I:			
— Bijkredieten voor het lo- pend jaar	40,0	32,0	32,0
— Verminderingen	40,0	32,0	32,0
Algemeen totaal:			
— Bijkredieten voor het lo- pend jaar	842,6	2 169,4	32,0
— Verminderingen	1 316,1	2 186,4	1 417,0
— Bijkredieten voor vorige jaren	180,4	—	—

I. — Ajustements des crédits

Article 1er. Les crédits inscrits au titre I, dépenses courantes, et au titre II, dépenses de capital, du budget du ministère de la Défense nationale de l'année budgétaire 1980, sont ajustés suivant les données détaillées au tableau annexé à la présente loi et à concurrence de (en millions de francs):

AJUSTEMENTS	Crédits dissociés		
	Crédits non dissociés	Crédits d'engage- ment	Crédits d'ordonnan- cement
TITRE I			
<i>Dépenses courantes</i>			
Partie I:			
— Crédits supplémentaires de l'année courante	774,6	2 137,4	—
— Réductions	1 248,1	2 137,4	1 385,0
— Crédits supplémentaires pour les années anté- rieures	177,2	—	—

AJUSTEMENTS	Crédits dissociés		
	Crédits non dissociés	Crédits d'engage- ment	Crédits d'ordonnan- cement
Partie II:			
— Crédits supplémentaires de l'année courante	24,0	—	—
Partie III:			
— Réductions	27,7	—	—
— Crédits supplémentaires pour les années anté- rieures	3,2	—	—
TITRE II			
<i>Dépenses de capital</i>			
Sous-titre I:			
Partie I:			
— Réductions	—	17,0	—
Partie II:			
— Crédits supplémentaires de l'année courante	4,0	—	—
Partie III:			
— Réductions	0,3	—	—
Sous-titre II:			
Partie I:			
— Crédits supplémentaires de l'année courante	40,0	32,0	32,0
— Réductions	40,0	32,0	32,0
Total général:			
— Crédits supplémentaires de l'année courante	842,6	2 169,4	32,0
— Réductions	1 316,1	2 186,4	1 417,0
— Crédits supplémentaires pour les années anté- rieures	180,4	—	—
— Aangenen.			
Adopté.			

II. — Diverse bepalingen

Art. 2. In afwijking van artikel 23 van de wet van 15 mei 1846 op de rijkscomptabiliteit, mogen de vaste uitgaven met betrekking tot het burgerlijk personeel van het kabinet voor algemeen beleid het voorwerp van ordonnantiën van kredietopening uitmaken.

II. — Dispositions diverses

Art. 2. Par dérogation à l'article 23 de la loi du 15 mai 1846 sur la comptabilité de l'Etat, les dépenses fixes se rapportant au personnel civil du cabinet de politique générale peuvent faire l'objet d'ordonnances d'ouverture de crédit.

— Aangenen.

Adopté.

Art. 3. De bij deze wet toegestane kredieten zullen door de algemene middelen van de Schatkist gedekt worden.

Art. 3. Les crédits ouverts par la présente loi seront couverts par les ressources générales du Trésor.

— Aangenen.

Adopté.

Art. 4. Deze wet treedt in werking de dag van haar bekendma- king in het *Belgisch Staatsblad*.

Art. 4. La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*.

— Aangenomen.

Adopté.

M. le Président. — Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DE LA GENDARMERIE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1981

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DE LA GENDARMERIE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1980

Discussion générale

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN DE RIJKSWACHT VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1981

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN DE RIJKSWACHT VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1980

Algemene beraadslaging

M. le Président. — Nous abordons l'examen des projets de loi contenant le budget de la Gendarmerie de l'année budgétaire 1981 et ajustant ce même budget pour l'année budgétaire 1980.

Wij vatten de beraadslaging aan over de ontwerpen van wet houdende de begroting van de Rijkswacht voor het begrotingsjaar 1981 en houdende aanpassing van deze zelfde begroting voor het begrotingsjaar 1980.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

La parole est à M. Descamps.

M. Descamps. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, mesdames, messieurs, le budget de la Gendarmerie, comme celui de la Défense nationale, que nous venons d'examiner, a été déposé à la Chambre, et fut établi avec beaucoup d'autorité par M. Poswick. Il me sera dès lors possible d'être bref.

Quelques remarques me paraissent cependant devoir être formulées.

L'examen d'un budget ne peut se limiter à l'examen d'une série de chiffres, mais doit avant tout porter sur les réalités se cachant derrière les chiffres.

L'excellent rapport qui nous vient de la commission de la Défense nationale de la Chambre, nous apprend que le budget de la gendarmerie est avant tout un budget de personnel, puisque 77,6 p.c. des crédits y sont affectés à des dépenses de personnel.

Regardons donc de plus près la question du personnel à la gendarmerie ou, plus précisément, la situation de ses effectifs. Déjà fin 1975, le législateur reconnaissait la nécessité d'augmenter l'effectif maximum autorisé et depuis, lors des discussions budgétaires annuelles, les ministres successifs ont toujours maintenu que cette augmentation se réaliserait sur une période de cinq années.

Or, nous voilà en 1981 et, non seulement l'effectif maximum n'est pas atteint, mais, chose plus grave, les effectifs, en exécution de l'accord de gouvernement, se trouvent bloqués au niveau atteint le 1er janvier 1979. Pourtant les motifs ayant décidé le législateur de 1975, peuvent se vérifier encore aujourd'hui et, dans les faits, ils ont gagné en pertinence: je veux parler de la diminution de la durée du travail et de l'augmentation du niveau de la criminalité ou plus généralement de la charge de travail confiée à la gendarmerie.

Fixée à 40 heures dès avant l'augmentation des effectifs décidée en 1975, la durée du travail hebdomadaire a été ramenée au 1er octobre 1979 à 38 heures/semaine. Vous avez affirmé vous-même, monsieur le ministre, que la répercussion de pareille diminution devait être estimée à 28 500 heures de prestation par semaine pour l'ensemble de la gendarmerie, ce qui correspond à la suppression pure et simple d'un effectif de 720 hommes. Il y a dans cette évolution une logique qui m'échappe.

Il en est de même pour la non-créeation du corps administratif et logistique voulu également par la loi de décembre 1975. Ce corps pourtant permettrait de reconvertir à des missions légales un bon

millier de gendarmes actuellement occupés à des tâches logistiques. Cette possibilité est d'autant plus évidente que l'accord de gouvernement autoriserait un recrutement répondant à des besoins strictement administratifs et logistiques. Il s'agit là toutefois d'une possibilité de renforcement purement théorique tant que le Parlement n'aura pas eu l'occasion de se prononcer sur votre proposition quant au statut légal à accorder, selon le vœu du législateur, au personnel qui constituera ce corps administratif et logistique.

Ce qui précède met en lumière la stagnation perdurante des effectifs depuis le 1er janvier 1979 et la diminution de la capacité de travail de ces mêmes effectifs, par le biais de la diminution des prestations hebdomadaires.

Dans le domaine des missions par contre, le mouvement n'est pas à la baisse et dans « l'aperçu général de l'activité de la gendarmerie en 1980 », document publié par l'état-major général, il apparaît que la charge de travail est en augmentation constante.

Quelques chiffres permettent de frapper les esprits en cette matière. Ainsi, le nombre de vols qualifiés constatés par la gendarmerie est passé de 20 630 en 1979 à 29 420 en 1980, le nombre de vols avec violences passant pour ces mêmes années de 2 096 à 2 903. Les homicides, en ce compris les tentatives, passaient de 234 à 281, chiffres qui couvrent l'ensemble des constatations faites par la police et par la gendarmerie.

Je sais de bonne source que lors de la dernière réunion organisée par Interpol au niveau européen dans la semaine du 1er avril 1981, il est apparu, au vu des chiffres fournis par les bureaux nationaux de documentation de tous les pays européens, que la croissance de la courbe de criminalité est la plus forte dans notre pays.

Il est évident que la croissance de la criminalité est avant tout un problème de société, que la lutte contre le phénomène postule une réaction fort complexe et que l'action policière à elle seule ne peut porter remède. Mais il est tout aussi évident que sans intervention policière efficace, et surtout sans surveillance continue sur tout le territoire par une gendarmerie et une police disposant de moyens suffisants pour se livrer à une prévention cohérente, il manquera à la lutte contre la criminalité une composante essentielle.

La population demande à pouvoir vivre et travailler dans un climat de sécurité. Or, sans vouloir dramatiser, il faut bien constater que de plus en plus de voix s'élèvent pour incriminer une insécurité s'introduisant dans nos agglomérations, je dirais de façon insensible si le mal n'était aussi dangereux.

A cet égard, je relève dans le rapport que le ministre de la Défense nationale est conscient du fait que la charge de mesures prises en matière de police administrative, retombe toujours essentiellement sur les épaules de la gendarmerie et que, compte tenu des possibilités budgétaires et du blocage des effectifs, la charge de rupture est près d'être atteinte.

Il convient évidemment après avoir établi un diagnostic aussi net, d'appliquer la thérapeutique qui s'impose. A terme, mais je précise à court terme, il est impérieux d'exploiter toutes les ressources que pourrait offrir la réalisation du corps administratif et logistique. Dans l'immédiat, tout devrait inciter le gouvernement à faire sauter le verrou bloquant les effectifs du corps opérationnel.

Parallèlement, il faut s'atteler à un examen très critique de toutes les missions imposées à la gendarmerie et dont certaines pourraient être reprises aisément par d'autres administrations ou être repensées dans leur mode d'exécution. Il en est ainsi pour la police des audiences près des tribunaux, du transfert administratif de prisonniers, du contrôle des passeports dans les aéroports et aux postes de frontière importants, de la fouille aux aéroports, et j'en passe. Toutes ces missions ont un caractère essentiellement administratif ne nécessitant pas l'intervention systématique de membres d'une troupe armée, ayant une compétence de police très générale, tant en matière de police administrative que de police judiciaire. Maintenir du personnel de gendarmerie dans le type de missions monocordes dont je parlais, revient à gaspiller un personnel que la qualification désigne pour d'autres tâches et que les circonstances actuelles appellent impérieusement ailleurs.

Que cet examen ait pour cadre le groupe de travail interdépartemental dont parle l'accord de gouvernement et qui est chargé de formuler les propositions concernant le concept général de notre appareil policier et la répartition de principe des différentes tâches, me semblerait tout à fait normal. L'important c'est que l'examen se fasse, que le gouvernement ose en tirer les conclusions qui s'imposent et qu'il soit suffisamment décidé pour les traduire en actes.

En attendant, je trouve consternant que par des mesures inconsidérées d'économie, la gendarmerie doive mettre son action en veilleuse. Car c'est bien de cela qu'il s'agit, lorsque je lis les directives d'économie données par le commandant de la gendarmerie à ses

unités et dont certaines me paraissent d'une gravité certaine, telle la réduction des services préventifs et des services de surveillance générale, y compris les services ayant trait à la police de la circulation routière.

Je répète qu'il s'agit d'une mesure inconsidérée d'économie, parce qu'elle ralentit, voire paralyse, une activité qui, au contraire, demande à être stimulée. L'application aveugle de pourcentages d'économie uniformes sur tous les budgets n'est pas le fait d'une bonne politique. La politique, c'est l'art de choisir. Elle ne peut conduire à des situations pareilles à celles où la gendarmerie se trouve plongée.

Il apparaît en effet que pour hisser l'activité de la gendarmerie à un niveau plus acceptable, un crédit de 300 millions manquerait au budget proposé. Il correspond à un montant que la gendarmerie consacrait au paiement des heures supplémentaires prestées par son personnel, montant réduit à la portion congrue dans la proposition qui nous est faite, au point d'avoir obligé le commandant de la gendarmerie à interdire à tous ses échelons la prestation d'heures supplémentaires. Ainsi, donc, une économie de 300 millions obère gravement tout le rendement d'une organisation justifiant d'un budget de plus de treize milliards et demi.

Il faut bien le dire: une économie pareille est une mauvaise économie. Cette économie est d'autant plus mauvaise qu'elle frappe un corps dont il convient de souligner la belle efficacité et la volonté évidente de servir aux mieux la communauté. L'engagement permanent de son personnel est chose suffisamment rare aujourd'hui pour être soulignée ici. Engagement n'allant pas sans sacrifices par ailleurs et dont témoignent certains durement touchés par le crime dans l'exécution de leur mission. Il faut le rappeler ici, les fautes de quelques-uns survenues récemment ne suffisent pas à effacer le mérite de milliers d'autres. Voilà ce que je tenais à dire très simplement. (*Applaudissements sur de nombreux bancs.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Wyninckx.

De heer Wyninckx. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, mijn uiteenzetting zal zeer kort zijn. Het zal u waarschijnlijk in de eerste plaats interesseren; mijnheer de minister, te weten hoever wij opgeschoten zijn met de werkzaamheden in de commissie die de toepassing van de wet van 1934 inzake de privémilities samen met het probleem van de ordehandhaving bestudeerd heeft in de Senaat gedurende een periode van ongeveer één jaar.

Ik wens voor deze vergadering te zeggen dat u samen met andere collega's uit de regering hebt bijgedragen tot het goed vervullen van de opdracht van de commissie. U zelf en uw medewerkers strekt dit tot eer. Bovendien wens ik bij de bespreking van de begroting van de Rijkswacht reeds nu te onderstrepen welke openheid wij ontdekten hebben, niet alleen bij de hoge leiding van dit korps, maar ook bij de ondergeschikte geleidingen. Wij hebben ook geleerd dat er in feite een behoefte bestaat aan contact tussen verantwoordelijken van de rijkswacht en het Parlement en dat deze zeer dikwijls niet beter vragen dan vanwege de wetgever te worden geïnspireerd bij het vervullen van hun taak. Dit is gebleken uit herhaalde gesprekken die wij hebben gevoerd met de leiding van de rijkswacht en met de vertegenwoordigers van dit korps, overigens ook uit gesprekken met vertegenwoordigers van andere korpsen.

De commissie heeft haar verslag ingediend, heeft het nu in druk gegeven en heeft heden voormiddag de procedure bepaald voor de besluitvorming. Wij verwachten van de leden van de commissie dat zij vóór 1 oktober suggesties en voorstellen van conclusies zullen indienen. Nadien zal het bureau van de onderzoekscommissie deze conclusies bewerken, er een analyse van maken, en, bij wijze van overzichtelijke tabel, als werkdocument aan de commissie overmaken. Deze zal dan pogen tot een eenparig besluit te komen dat bij wijze van resolutie bij de Senaat zal worden ingediend en aanleiding kan geven tot een debat. Dit zou het debat kunnen worden over het verslag zoals dit door de commissie enkele dagen geleden werd goedgekeurd.

De commissie heeft gestreefd naar unanimiteit, zoals zij door de unanieme Senaat de opdracht had gekregen deze taak te vervullen. Zo ook wensen de leden van de commissie bij eenparigheid aan de Senaat een aantal voorstellen te kunnen doen in verband met de dubbele waaier van haar opdracht, namelijk de toepassing en de toepasbaarheid van de wet van 1934 enerzijds en het handhaven van de orde anderzijds.

Mijnheer de minister, het is u niet onbekend dat wij ons momenteel in de Senaat beraden over het afschaffen van de *garde civique*, die sinds 150 jaar in de Grondwet staat. Men wil die uit de Grondwet verwijderen. Bepaalde leden hebben trouwens de opmerking gemaakt dat op een ogenblik dat de gemeentelijke financiën — als burgemeester hebt u daarmee een en ander te maken — worden aangevreten, wij misschien later opnieuw een beroep zullen moeten doen op de *garde civique* als wij de politiekorpsen niet meer kunnen onderhouden. Bovendien hebben anderen — en dit zijn de deugnieten natuurlijk — de opmerking gemaakt dat misschien de burgertomités waarvan in sommige politieke milieus gewag wordt gemaakt, in de plaats zouden kunnen komen van de burgerwacht.

Er is nog een ander korps dat zelfs ouder is. Ook dit wijst op de noodzaak deze problemen fundamenteel opnieuw te overdenken.

Artikel 120 van de Grondwet bepaalt dat de inrichting en de bevoegdheid van de rijkswacht door een wet worden geregeld. Het is eigenlijk pas in 1957, 130 jaar na de onafhankelijkheid, dat ter zake een wet tot stand is gekomen. In de hele tussenperiode werd dus een feitelijke toestand bevestigd die ontstond was tijdens de Franse revolutie en voortduurde in de Hollandse periode. In wezen was deze wetgeving dus geïnspireerd door een bezetter. In belangrijke mate wordt momenteel nog altijd *mutatis mutandis* deze situatie naar onze huidige samenleving overgebracht.

Het hoeft geen betoog dat in de gewijzigde politieke en sociale structuren en verhoudingen, de wet van 2 december 1957 aan herziening toe is.

De verwijdering tussen de administratieve overheden en één van hun belangrijkste uitvoerende organen, namelijk de rijkswacht, is ongemeen groot en wordt in de hand gewerkt door de wet van 2 december 1957, die de rijkswacht in een militair keurslijf opsluit.

Een groot deel van de wet op de rijkswacht handelt over de militaire opdrachten. Dit luik van deze wet geeft de rijkswacht de gelegenheid een scherm op te bouwen tussen haarzelf en de bevoegde administratieve overheden, waarachter zij naar eigen goeddunken al te vaak de problemen, misschien omwille van een gebrek aan inspiratie van de uitvoerende en de wetgevende macht, gaat oplossen en in vele gevallen moet regelen naar eigen goeddunken bij gebrek aan duidelijkheid in de verhoudingen tussen wetgever en uitvoerende macht aan de ene kant en de rijkswacht langs de andere kant. Collega Descamps heeft in dezelfde zin gesproken. Dit is een fundamenteel probleem waarmee naar mijn gevoel — en dit is ook gebleken uit de werkzaamheden van de commissie — ook de hoge leiding van de rijkswacht sterk is begaan.

Het is geweten dat de rijkswacht een niet te veronachtzamen aantal effectieven inzet ten behoeve van de militaire veiligheid bijvoorbeeld. Dit berust op geen wettelijke basis, maar wordt verdonkermaand in het geheel van haar militaire activiteiten. In welke mate is een dergelijke taak, welke zich situeert binnen het raam van internationale conflicten, te verzoenen met het instaan voor een vreedzame samenleving van de burgerbevolking, het handhaven van de orde in het binnenland, in vreedstijd? Dit betekent dat een weloverwogen humaan optreden bij de handhaving van de orde zeer vaak moeilijk te verwachten is van een korps dat overwegend op militaire leest is geschoeid. Dit is een benadering die wij waarschijnlijk tijdens het ruim debat over deze materie zullen ontmoeten.

De automatismen die in sommige artikelen van de wet van 1947 vervat zijn, dragen bij tot de verwijdering tussen de overheid en de rijkswacht. Soortgelijke automatismen verplichten de rijkswacht zelf in alle onafhankelijkheid een aantal prioriteiten te bepalen waardoor het accent vooral dreigt te worden gelegd op het repressieve optreden. Daardoor komt men overwegend in een sfeer van andere korpsen, zoals de gerechtelijke politie.

Samen met de instelling van de gerechtelijke overheden, die zich onder druk van de omstandigheden willen wagen op het terrein van de administratieve overheden, draagt deze gang van zaken bij de rijkswacht bij tot een volslagen eenzijdig optreden, dikwijls repressief, wat soms ongewild een dreiging is voor de goede werking van onze instellingen.

Ik herhaal dat het mijn oprechte overtuiging is dat bij de hogere leiding van de rijkswacht ook de zorg voor deze problematiek leeft. Ook daar beseft men inderdaad dat de wet van 1957 dient te worden aangepast. Dit is ook waar ten aanzien van de sociale moeilijkheden. De bepaling van artikel 27 van de wet van 1957, welke de rijkswacht oplegt te allen tijde de doorgangen vrij te houden, maakt het haar mogelijk soms partij te kiezen voor de werkgever in bepaalde sociale conflicten. Dat kan aanleiding geven tot wrijving met

de plaatselijke autoriteiten of met de plaatselijke bevolking. Ik wijs erop dat de minister van Binnenlandse Zaken heeft gevraagd dat de rijkswacht angstvallig zou vermijden op te treden bij de staking op de Boelwerf te Temse. Dit heeft bijgedragen tot een pacifiek verloop van deze aanslepende sociale situatie.

Door het feit dat slechts ten behoeve van de rijkswacht een politiewet tot stand is gekomen, waarin natuurlijkerwijze aandacht wordt besteed aan op uitvoering gerichte regelen, slaagt de rijkswacht erin het algemeen beleid te onderwerpen aan de uitvoering ervan.

Het militaire karakter van dit korps blijkt ook uit de aard van de middelen die de rijkswacht ter beschikking werden gesteld. Deze middelen zijn trouwens in vele gevallen een compromis tussen vereisten van militaire en van niet-militaire aard.

Mijnheer de minister, het is volgens mij betreurenswaardig dat bij de opbouw van de begroting uw collega's van Justitie en Binnenlandse Zaken niet worden betrokken. Het is toch ook voor hen dat de rijkswacht het leeuwendeel van haar taken vervult. Het is slechts op het ogenblik dat deze begroting op het administratieve vlak is afgerond, dat zij ter ondertekening aan uw beide collega's wordt voorgelegd. Bij mijn weten hebben de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken zelden of nooit in Kamer of Senaat verantwoording afgelegd over deze begroting. Deze situatie kan niet blijven duren. Graag vernam ik hoe dit kan worden verholpen. Het is trouwens een materie die ook ter sprake zal komen bij het behandelen van het verslag van de commissie voor de privé-milities en de ordehandhaving.

Aan wie moet ik vandaag de vraag stellen, mijnheer de minister, wat er terecht is gekomen van de mededeling van de minister van Binnenlandse Zaken die zegde dat hij aan de rijkswacht directieven had verstrekt in verband met de informatie-inwinning? De minister van Binnenlandse Zaken is hier afwezig. Wij hadden hem anders graag deze vraag gesteld. Het is een van de gevolgen van een dubbelzinnige situatie die naar mijn gevoel verdient te worden herhaald.

Tenslotte bepaalt artikel 13 van de wet dat de rijkswacht mag overgaan tot de aanwerving van 1 580 personeelsleden ten behoeve van het administratief en logistiek korps. Collega Descamps heeft er ook terecht op gewezen. Soortgelijke aanwerving zal tot gevolg hebben dat een groot aantal manschappen van het operationeel korps wordt vrijgemaakt voor louter operationele taken.

Op hetzelfde ogenblik zou de rijkswacht worden belast met, bijvoorbeeld, het bewaken van nucleaire installaties. Dit is een contradictie in het beleid die, naar mijn gevoel, niet te wijten is aan de ingesteldheid van de rijkswacht maar aan de problemen die ontstaan door de wijze waarop de rijkswacht wordt beheerd.

De rijkswacht is een zeer belangrijk korps waarvoor wij zeer veel eerbied opbrengen en dat in moeilijke omstandigheden vaak zeer ondankbare taken moet vervullen. Wij hebben ons kunnen vergewissen van de openheid van dit korps en van zijn verlangen om te komen tot een open gesprek. De bespreking van de begroting van de rijkswacht geeft ons de gelegenheid dit te onderstrepen.

Tot besluit kan ik u derhalve meedelen dat ook deze begroting door de socialistische fractie zal worden aangenomen. *(Applaus op de banken van de meerderheid.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Maes.

De heer Maes. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik ben ietwat verlegen u op dit late uur nog te moeten ophouden. Ik heb derhalve besloten om een stuk van mijn nochtans moeizaam klaargemaakte redevoering over te slaan.

Ik zal dan ook niet lang blijven stilstaan bij die punten die met betrekking tot de begroting van de Rijkswacht, jaar na jaar op-nieuw te berde gebracht worden.

Iedereen is het er blijkbaar wel over eens dat een korps zoals de rijkswacht nodig is. Niemand kan ook loochenen dat de aan dit korps opgelegde taken de jongste jaren in aanzienlijke mate toegewonnen zijn en dat ook sociale verworvenheden met hun weerslag op de inzetmogelijkheden van de rijkswachters, hun rol spelen.

Niet iedereen gaat echter akkoord om tengevolge van dit alles het aantal manschappen te verhogen en de huidige budgettaire moeilijkheden leggen blijkbaar ook daar beperkingen op.

Daarbij van onzentwege volgende vaststellingen.

Wij zijn niet bevreesd voor een staatsgreep door leger en/of rijkswacht. De jongste tijd heeft men weliswaar bij de man in de straat meer dan eens de opmerking gehoord dat er een sterke man zou moeten komen om in de knoeiboel die ons staatshuishouden thans

geworden is, orde op zaken te stellen. Het zal wel niet zover komen, maar dit neemt niet weg dat het zorgen voor een degelijk bestuur door alle overheidsinstanties het beste middel zal blijven om iedere tendens naar een sterk gezag te vermijden. Hier ook is het beter voorkomen dan genezen. Hoewel wij dus niet bang zijn voor een tamelijk sterk rijkswachtkorps, menen wij ook dat de getalsterkte in de huidige omstandigheden toch niet zonder meer dient te worden opgevoerd.

Er zijn wellicht andere middelen — het werd hier al gezegd — om door een herschikking van bepaalde taken en door de voorziene aanwerving van vrouwelijke rijkswachters en burgers meer manschappen voor de meest noodzakelijke taken vrij te maken. Een van deze taken blijft, onzes inziens het waarborgen van de veiligheid en dit vooral in en om de grote centra.

Tijdens het debat in de Kamer werd opgemerkt dat de fusies van gemeenten geleid hebben tot het opvoeren van het aantal politieagenten en dat dit zowat als tegenwicht voor de inzet van de rijkswacht zou moeten dienen. Het komt mij voor dat dit een verkeerde redenering is. Het aantal politieagenten is inderdaad in vele fusiegemeenten verhoogd omdat de fusies blijkbaar grotere behoeften geschapen hebben. Daar waar men in een aantal gemeenten vroeger met één of twee veldwachters kon volstaan en er daar geen permanentie, dit wil zeggen geen avond- of nachtdienst verzekerd werd, is dit op vele plaatsen in de nieuwe fusie-entiteiten wel het geval.

Maar ik betwijfel ten eerste of in de grote agglomeraties en hun onmiddellijke omgeving hetzelfde gebeurd is. Ik kan alleen maar vaststellen dat men bijvoorbeeld 's avonds te Brussel zeer weinig politie opmerkt en dat de onveiligheid er de laatste tijd aanzienlijk is toegenomen. Er zijn mij gevallen bekend waarbij jeugdbenden vanuit de stad, op festiviteiten in de omgeving binnenvielen en ernstige incidenten uitlokten, waartegen de paar politieagenten van dienst niet opgewassen waren en waarbij het gering aantal op dat ogenblik beschikbare rijkswachtpatroeljes — sommigen moesten daarvoor nog van heel ver komen — niet in staat waren tijdig in te grijpen, laat staan dergelijke zaken te vermijden.

Dit brengt mij meteen tot het probleem van de bezuinigingsmaatregelen die ook aan de rijkswacht worden opgelegd. In de recente jaren heeft de mobiliteit, dit wil zeggen de beschikking over een vrij groot aantal voertuigen, toegelaten bepaalde bewakingsdiensten, vooral 's avonds, 's nachts en tijdens de weekeinden met een beperkt aantal manschappen te verzekeren. Maar nu schijnt het zo te zijn dat het gebruik van de voertuigen afgeremd is en misschien heeft u, zoals ik, vastgesteld dat men weer naar de goede oude fiets heeft teruggeslagen. Dit kan bevorderlijk zijn voor de gezondheid, maar zeker niet voor het perfect vervullen van de opgelegde taken.

In dit verband wou ik u, mijnheer de minister, ook een precieze vraag stellen. Ik maak namelijk deel uit van de bijzondere defensiecommissie, waarover hier al veel is gesproken, die al een viertal maanden aan het vergaderen is. De eerste weken van haar werkzaamheden heeft ze moeten besteden aan het formuleren van een advies over de eventuele verdeling van het krediet van 1 miljard dat verleden jaar op de begroting van de Eerste minister in reserve werd geplaatst tot dekking van de verhoogde brandstofkosten, in de eerste plaats van de strijdkrachten.

Het heeft mij van bij het begin af verbaasd dat bij deze besprekingen ook de rijkswacht niet betrokken werd. Zou het niet wenselijk geweest zijn, al ware het maar enkele miljoenen van dit beschikbaar krediet ook aan de rijkswacht toe te kennen?

Als voorlaatste punt nog een paar opmerkingen over de eventuele inzet van de rijkswacht in oorlogstijd. Een bepaald krediet van de huidige begroting zal worden aangewend om 800 nieuwe geweren en 12 mortieren aan te kopen. In dat verband werd trouwens in de Kamer nog maar eens de aandacht erop gevestigd dat ook aan de rijkswacht een bepaalde opdracht in het kader van de Landsverdediging is toebedeeld en dat tengevolge daarvan met de voor de rijkswacht bestemde kredieten moet rekening gehouden worden om te bepalen hoe groot onze globale defensiebesteding wel is.

Tot voor drie, vier jaar toonde men tijdens de rijkswachtparade elk jaar in oktober te Etterbeek ook enig zwaar materiaal, dit wil zeggen enkele zeer verouderde pantserwagens, een paar mortieren enz. De jongste jaren heeft men dit materiaal niet meer getoond, omdat men het wellicht niet meer toonbaar achtte. Er zijn weliswaar nieuwe gepantserde voertuigen aangekocht, maar daarbij heeft men verzekerd dat deze voor oorlogsoperaties ongeschikt zijn, aangezien ze niet eens bewapend zijn. Derhalve vraag ik mij af welke precies de opdracht van de rijkswacht — en het zou dan wel niet om de plaatselijke brigades maar om de grote mobiele eenheden gaan — zal zijn en over welk materiaal zij daarvoor beschikt of zou dienen te beschikken.

Bij mijn weten werden er ter zake trouwens nog nooit globale oefeningen of iets dergelijks gehouden en zo ik mij vergis, zal u, mijnheer de minister, mij wel terechtwijzen.

Het is nochtans allesbehalve denkbeeldig dat men bij een volgend gewapend conflict zal moeten rekening houden met aanvallen op allerlei doelen, wellicht ver achter de hoofdverdedigingslinie gelegen en dit bijvoorbeeld door langs de lucht aangevoerde troepen al dan niet geholpen door een reeds in het land aanwezige Vijfde Kolonne.

Om te besluiten wil ik even blijven stilstaan bij de kritiek die van bepaalde zijde zeer recent op de rijkswacht is uitgeoefend, en dit meer in het bijzonder inzake de ordehandhaving in de Voerstreek.

Een eerste vaststelling daarbij is dat onze partij ongeveer wat meer dan een jaar geleden eens een betoging in Komen heeft willen houden. Ondanks de bepalingen van de Grondwet ter zake, werd deze betoging van meet af aan verboden en mochten wij, dit wil zeggen ook de Volksunie-parlementsleden, geen voet op het Komens grondgebied zetten. Toen het een paar honderd betogers langs sluikwegen toch lukte enkele honderden meters op Komens gebied door te dringen, werden zij zeer hardhandig aangepakt en het kwam zelfs zover dat, op een ogenblik dat dit door de omstandigheden absoluut niet meer verantwoord was, door rijkswachters op Vlaamse betogers werd geschoten. Zo er in verband met de ordehandhaving in de Voerstreek kritiek op het rijkswachtoptreden aldaar op 31 mei l.l. zou kunnen worden gemaakt, dan zou deze dan ook in de eerste plaats betrekking moeten hebben op het feit dat daar aan de aan de streek vreemde, dit wil zeggen niet-Vlaamse parlementsleden, wel de gelegenheid werd gegeven om de herrie te komen aanwakkeren.

Een tweede reden van kritiek zou kunnen zijn dat, waar enerzijds de Vlaamse wandelaars, of noem ze betogers, indien u wil, zich nogal naïef gericht hebben naar de verbodsbepalingen en derhalve geen vlaggen, stokken of ander gevaarlijk tuig met zich hadden en zich bovendien in kleinere groepen hadden verdeeld, anderzijds het mogelijk was dat precies de kleinste groep Vlamingen door een grotere groep Franstaligen, die wel voorzien waren van allerlei gelegenheidswapens, in een hinderlaag werden gelokt zonder dat de rijkswacht dit verhinderde of een aantal van deze wetsovertreders inrekende.

Ik was zelf op 31 mei jongstleden niet in de Voerstreek maar wat iedereen zowel op de Franstalige als op de Vlaamse TV-uitzendingen kon zien en wat trouwens overeenstemt met talrijke ooggetuigenverslagen, was ter zake duidelijk genoeg.

Er werd, niet door ons maar wel door andere leden van deze vergadering, kritiek geuit op het brutaal optreden van bepaalde rijkswachters tegen individuele personen, onder andere parlementsleden en journalisten. Hoewel in een aantal gevallen rekening zou kunnen worden gehouden met verzachtende omstandigheden, — en dit dan voor alle betrokkenen, — indien incidenten plaatshebben in een verhitte atmosfeer, kan men toch niet gedogen dat leden van politie of rijkswacht zich te buiten gaan. Hun opleiding moet precies erop gericht zijn dit te vermijden.

Maar ook dat is geen nieuws. Al wie zich in de voorbije decennia met de Vlaamse beweging heeft beziggehouden, heeft bij herhaling kunnen vaststellen dat zowel politie als rijkswacht tientallen keren, soms met een schijn van reden en op andere ogenblikken totaal zonder reden, zeer hardhandig tegen Vlaams-Nationalisten zijn opgetreden. Men denke maar aan Herman Vandenreeck, aan de incidenten in 1930 te Diksmuide en aan nog vele andere gevallen van na de tweede wereldoorlog, waarover ik desgewenst zeer precieze bijzonderheden kan vertellen.

Natuurlijk werden daar ook vragen over gesteld en interpellaties gehouden, maar dit heeft allemaal niet veel uitgehaald en steeds hebben de betrokken ministers het optreden van de rijkswacht ten volle verdedigd.

Nu er ter zake enig evenwicht is bereikt, wat nog niet wil zeggen dat Vlaamse rijkswachters eventueel nog steeds niet zeer hardhandig tegen Vlamingen optreden — men denke maar aan de gebeurtenissen van 21 oktober 1979 in de Voerstreek —, is het voor de eerste keer voorgekomen dat een minister van Binnenlandse Zaken zelf kritiek op de rijkswacht uitbrengt.

Zal het dan altijd zo blijven dat in dit land in de ene richting meer mag dan in de andere en dat bijvoorbeeld een Waalse minister anders reageert dan een Vlaamse minister zou gedaan hebben in een gelijkaardig geval?

Hoewel wij dus het noodzakelijk bestaan van de rijkswacht en evenmin het terbeschikking-stellen van de nodige middelen, geenszins betwisten en onze kritiek bovendien slechts betrekking heeft op bepaalde deelaspecten, zal onze fractie deze begroting toch niet

goedkeuren omdat zij deel uitmaakt van de algemene regeringspolitiek, die zo bar slecht is, dat zij op geen enkele manier, ook niet door het goedkeuren van één enkele begroting, kan worden aangevaard. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Swaelen.

M. Swaelen, ministre de la Défense nationale. — Monsieur le Président, chers collègues, je voudrais brièvement répondre à quelques questions qui ont été posées au cours de ce débat.

M. Descamps m'a interrogé au sujet du personnel. Je lui dirai que dans le nombre total du personnel, il faut distinguer le personnel du corps opérationnel formé, c'est-à-dire en service, et le personnel en formation, élèves officiers et sous-officiers. Or, si l'effectif total semble avoir peu évolué, c'est qu'il existait, il y a quelques années, un grand réservoir d'élèves en vue d'augmenter le personnel actif. Depuis, une partie de ce réservoir s'est vidée au profit de la gendarmerie active qui, elle, a vu ses effectifs augmenter constamment.

Je vous cite quelques chiffres: en 1979, nous disposions d'un total de 15 793 hommes, dont 14 166 actifs et 1 627 élèves, tandis qu'en 1981, nous disposons d'un total d'environ 15 540 hommes, dont 14 581 actifs et seulement 959 élèves.

M. Wyninckx et vous m'avez également posé une question au sujet du corps administratif et logistique. L'étude de l'avant-projet de loi sur le statut de ce personnel touche à sa fin. Dès lors, nous pouvons raisonnablement espérer qu'il pourra bientôt être déposé et que les dispositions pratiques nécessaires seront prises.

Mijnheer Wyninckx, ik heb zoals steeds met veel belangstelling naar uw uiteenzetting geluisterd. Ik stel u voor vanavond niet ten gronde op uw opmerkingen in te gaan. Ik vermoed dat wij op basis van de resoluties van de commissie voor de privé-milities en de ordehandhaving nog de gelegenheid zullen hebben het debat hierover te hernemen en punt voor punt te behandelen.

De heer Wyninckx. — Dat was de bedoeling, mijnheer de minister.

De heer Swaelen, minister van Landsverdediging. — Mijnheer Maes, u hebt een aantal concrete vragen gesteld. In de mate van het mogelijke wil ik op twee ervan antwoorden. U hebt een suggestie gedaan in verband met het krediet dat op advies van de gemengde commissie is uitgetrokken uit de provisie die bij de Eerste minister bestaat ter compensatie van de verhoging van de brandstofprijzen. Landsverdediging profiteert reeds van een dergelijke maatregel. U hebt gesuggereerd dat een analoge maatregel zou worden getroffen ten gunste van de rijkswacht.

Ik vind dit een uitstekend idee. Ik heb trouwens reeds een steentje in die richting uitgeworpen bij de minister van Begroting en bij het Comité van de Begroting. Samen met de twee andere voogdijministers van de rijkswacht stel ik nu voor in die zin pogingen te ondernemen. Het is niet meer dan billijk dat ook het operationeel karakter van de rijkswacht wordt gehandhaafd in de mate van de budgettaire mogelijkheden. Inspanningen moeten worden gedaan om de rijkswacht toe te laten haar actueel brandstofverbruik te verhogen of tenminste het niet zodanig te beknotten dat een nadelige invloed wordt uitgeoefend zowel op de preventieve als de repressieve prestaties van de rijkswacht.

Mijnheer Maes, u hebt ook concrete vragen gesteld over de oorslogsopdracht van de rijkswacht. Het is misschien goed heel even te verwijzen naar de wettelijke beschikkingen in dit verband, namelijk de wet van 2 december 1957. Artikel 63 van deze wet bepaalt: «De rijkswacht neemt deel aan de binnenlandse verdediging van het grondgebied in de mate als in gemeen overleg door de minister van Landsverdediging, de minister van Justitie en de minister van Binnenlandse Zaken is vastgesteld. De territoriale eenheden mogen alleen met inlichtings- en alarmopdrachten belast worden. De mobiele eenheden mogen ter ondersteuning van de andere krijgsmachten worden aangewend.»

Deze bepaling wordt geconcretiseerd in het koninklijk besluit van 14 maart 1963 houdende de algemene inrichting van de dienst van de rijkswacht. Ik zou misschien even kunnen toelichten waarop dit praktisch neerkomt. De rol van de territoriale eenheden, namelijk alarm slaan waar nodig en inlichtingen doorgeven omtrent de situatie over het gehele grondgebied lijkt mij, zoals dit is uitgedrukt, zeer duidelijk en vergt geen toelichting. Als minister van Landsverdediging wens ik zeer klaar te stellen dat het om een opdracht gaat van vitaal belang voor onze verdediging en dat er mij geen enkele andere nationaal gestructureerde instelling in staat lijkt deze opdracht over te nemen.

Bij de rol van de mobiele eenheden kunnen twee beschouwingen worden gemaakt. Eerst en vooral wordt hun inzet voor eigenlijke gevechtsoverdrachten in oorlogstijd beperkt tot crisisgevallen en gebeurt het alleen in afwachting dat het leger kan optreden. Vervolgens is het niet denkbeeldig dat in het kader van een gewapend conflict, de handhaving van de orde op nationaal grondgebied het hoofd zou moeten bieden aan bepaalde middelen en methoden van actie die veel gemeen hebben met eigenlijke gevechtsacties. Het komt mij onverantwoord voor dat in dergelijke gevallen de rijks-wacht zou moeten opdoeken. Ook in oorlogstijd blijft de rijks-wacht het enig specifiek instrument dat direct ter beschikking van de regering staat voor de handhaving van de orde.

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, uit het verslag in de Kamer van volksvertegenwoordigers uitgebracht naar aanleiding van de bespreking van de begroting van de Rijks-wacht, blijkt dat ook de begroting van de Rijks-wacht zeer duidelijk de stempel draagt van de crisisperiode die wij op het ogenblik meemaken. Ten opzichte van de initiale begroting van vorig jaar, vertonen de personeelsuitgaven voor dit jaar een stijging van 1,8 pct. De werkingsuitgaven worden, niettegenstaande een stijging van 12,7 pct. ten opzichte van de initiale begroting van het vorig jaar, door een bestendige stijging van de prijs van de petroleumprodukten, waarover men zojuist nog gesproken heeft, onder zeer sterke druk gezet.

Het totaal van de betalingsmiddelen inzake investeringen is dit jaar precies hetzelfde als in 1980. Er is dus geen stijging. Als men rekening houdt met de dit jaar reeds opgelegde verminderings van 88 miljoen op de lopende uitgaven, bedraagt de globale stijging van de aldus aangepaste begroting 1981 nog slechts 2,86 pct. op de initiale begroting 1980.

Het kan niet anders dan dat een dergelijke matiging een weerslag vindt op de werking van de rijks-wacht. Drukken op de personeelskosten betekent uiteraard beperken van prestaties die een meerkost meebrengen, namelijk weekendprestaties en overuren. Wegen op de werkingskosten leidt onder meer tot inkrimpen van dienstverplaatsingen met motorvoertuigen. Dat kan niet anders. Samen genomen betekent dit dat de paraatheid en de beschikbaarheid van de rijks-wacht inboeten bij de haar opgelegde soberheid.

Pourtant, ni l'évolution qui caractérise le phénomène criminel dans son ensemble, ni les circonstances de nature diverse pesant sur la tranquillité et la sécurité publique en général, ni les questions liées à la police de la circulation routière n'autorisent que la gendarmerie réduise son action ou rende plus discrète sa présence.

En édictant les mesures d'économie dont j'ai donné le détail et qui sont reprises au rapport de la Commission de la Chambre, le commandant de la gendarmerie est allé à la limite du supportable. Je tenais à le dire également devant le Sénat.

Ik acht het onontbeerlijk te onderstrepen dat die beperkingen inderdaad onvermijdelijk uitvallen ten nadele van de preventie, maar dat zij eveneens de onderzoeksmogelijkheden inzake criminaliteit gevoelig aantasten.

Ik herhaal dat het niet in mijn bedoeling ligt aan te tonen dat er maar één uitweg zou bestaan om de huidige omstandigheden te verhelpen, namelijk ondoordachte effectievenverhoging of onhoudbare kredietaan-groei. Dat is niet mijn bedoeling. Ik wil wel duidelijk maken dat wij hier met een reëel probleem worden geconfronteerd dat ernstig moet worden onderzocht. Zoals reeds herhaaldelijk gezegd, zou de herverdeling van bepaalde opdrachten tussen de rijks-wacht en andere staatsorganismen kunnen worden overwogen.

De heer Descamps heeft daarstraks enkele voorbeelden van mogelijke herverdeling gegeven. Met die ideeën voor ogen vraag ik u dit budget, dat overeenstemt met het levensminimum van de rijks-wacht, goed te keuren. (Applaus op de banken van de meerderheid.)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles de chacun des projets de loi.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene behandeling gesloten en gaan wij over tot het onderzoek van de artikelen van elk van de ontwerpen van wet.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DE LA GENDARMERIE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1981

Discussion et vote des articles

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN DE RIJKS-WACHT VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1981

Beraadslaging en stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous passons à l'examen des articles du projet de loi contenant le budget de la Gendarmerie de 1981.

Wij gaan over tot het onderzoek van de artikelen van het ontwerp van wet houdende de begroting van de Rijks-wacht voor 1981.

Personne ne demandant la parole dans la discussion des articles du tableau, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de behandeling van de artikelen van de tabel, breng ik deze in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (Voir document n° 4-X-1, session 1980-1981, de la Chambre des représentants.)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (Zie stuk nr. 4-X-1, zitting 1980-1981, van de Kamer van volksvertegenwoordigers.)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés :

Crédits pour les dépenses courantes (titre I) et pour les dépenses de capital (titre II)

Article 1er. Il est ouvert, pour les dépenses de la Gendarmerie, afférentes à l'année budgétaire 1981 des crédits s'élevant aux montants ci-après (en millions de francs) :

	Crédits dissociés		
	Crédits non dissociés	Crédits d'engagement	Crédits d'ordonnement
TITRE I			
Dépenses courantes	12 993,0	43,8	21,2
TITRE II			
Dépenses de capital	154,8	294,9	400,0
Totaux	13 147,8	338,7	421,2

Ces crédits sont énumérés aux titres I et II du tableau annexé à la présente loi.

Kredieten voor de lopende uitgaven (titel I) en de kapitaaluitgaven (titel II)

Artikel 1. Voor de uitgaven van de Rijks-wacht voor het begrotingsjaar 1981, worden kredieten geopend ten bedrage van (in miljoenen franken) :

	Gesplitste kredieten		
	Niet-gesplitste kredieten	Vast-leggings-kredieten	Ordonnancings-kredieten
TITEL I			
Lopende uitgaven	12 993,0	43,8	21,2
TITEL II			
Kapitaaluitgaven	154,8	294,9	400,0
Totalen	13 147,8	338,7	421,2

Die kredieten worden opgesomd onder de titels I en II van de bij deze wet gevoegde tabel.

— Adopté.

Aangenomen.

Dispositions particulières relatives aux dépenses courantes (titre I)

Art. 2. Les indemnités pour frais funéraires, ainsi que les allocations de naissance, peuvent faire l'objet d'ordonnances d'ouvertures de crédit au même titre que les dépenses fixes.

*Bijzondere bepalingen
betreffende de lopende uitgaven (titel I)*

Art. 2. De vergoedingen voor begrafenis­kosten, alsmede het kraam­geld, mogen het voorwerp van ordonnantiën van kredietope­ning uitmaken, zoals de vaste uitgaven.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. Le ministre de la Défense nationale est autorisé à liquider des avances provisionnelles sur l'indemnisation à charge de l'Etat du chef de dommages subis par des membres du personnel ou par des tiers.

Art. 3. De minister van Landsverdediging is ertoe gemachtigd op de schadeloosstelling ten laste van de Staat ingevolge schade, ge­leden door leden van het personeel of door derden, provisionele voor­schotten te betalen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 4. Par dérogation aux dispositions de l'article 18, § 2, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, les soldes des crédits non dissociés ci-après peuvent être reportés à l'année suivante dans les mêmes conditions que les crédits dissociés:

Titre I, section 31, article 11.11;

Titre I, section 31, article 12.04.

Art. 4. Bij afwijking van de beschikkingen van artikel 18, § 2, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, mogen de saldi van de volgende, niet-gesplitste kredieten, naar het volgend jaar worden overgedragen in dezelfde voorwaarden als de gesplitste kredieten:

Titel I, sectie 31, artikel 11.11;

Titel I, sectie 31, artikel 12.04.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 5. Par dérogation aux dispositions de l'article 5 de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, les crédits inscrits aux articles énumérés ci-après peuvent porter sur des sommes qui seront dues par l'Etat du chef d'obligations nées à sa charge au cours d'années antérieures à l'année budgétaire:

Titre I, section 31, article 11.03, uniquement pour ce qui concerne les indemnités pour accidents du travail;

Titre I, section 31, article 12.01;

Titre I, section 31, article 12.04;

Titre I, section 31, article 12.05, uniquement pour ce qui concerne les indemnités pour dégâts matériels;

Titre I, section 31, article 12.20.01, uniquement pour ce qui concerne les fournitures effectuées par des pharmaciens civils ou agréés et les prothèses dentaires et chirurgicales;

Titre I, section 31, article 33.05.

Art. 5. Bij afwijking van de beschikkingen van artikel 5 van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, mogen de kredieten die op de hierna opge­somde artikels ingeschreven zijn sommen beogen die de Staat zal verschuldigd zijn wegens verbintenissen ontstaan te zijnen laste tij­dens jaren die aan het begrotingsjaar voorafgaan:

Titel I, sectie 31, artikel 11.03, slechts wat de vergoedingen voor arbeidsongevallen betreft;

Titel I, sectie 31, artikel 12.01;

Titel I, sectie 31, artikel 12.04;

Titel I, sectie 31, artikel 12.05, slechts wat de vergoedingen voor materiële schade betreft;

Titel I, sectie 31, artikel 12.20.01, slechts wat de leveringen ge­daan door burgerlijke of aangenomen apothekers alsmede hetgeen tand- en heelkundige prothesen betreft;

Titel I, sectie 31, artikel 33.05.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 6. Le crédit provisionnel inscrit à l'article 01.01 de la section 31 du titre I du présent budget peut être réparti selon les besoins, par voie d'arrêté royal, entre les articles appropriés du même titre.

Art. 6. Het provisioneel krediet ingeschreven onder artikel 01.01 van sectie 31 van titel I van deze begroting mag, volgens de behoeften, worden verdeeld over de passende artikels van dezelfde titel door middel van een koninklijk besluit.

— Adopté.

Aangenomen.

Titre IV. — Section particulière

Art. 7. Les opérations effectuées sur le fonds spécial figurant au titre IV du tableau joint à la présente loi sont évaluées à 500 000 francs pour les recettes et à 500 000 francs pour les dépenses.

Titel IV. — Afzonderlijke sectie

Art. 7. De verrichtingen op het speciaal fonds dat voorkomt in titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet, worden geraamd op 500 000 frank voor de ontvangsten en op 500 000 frank voor de uitgaven.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 8. Le mode de disposition des avoirs mentionnés au fonds inscrit au titre IV du tableau joint à la présente loi est indiqué en regard du numéro de l'article s'y rapportant.

Ce fonds dont les dépenses sont soumises au visa préalable de la Cour des comptes est désigné par l'indice A.

Art. 8. De wijze van beschikking over het tegoed vermeld voor het fonds ingeschreven in titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet wordt aangeduid naast het nummer van het artikel dat erop betrekking heeft.

Dit fonds waarvan de uitgaven aan het visum van het Rekenhof worden voorgelegd is door het teken A aangeduid.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DE LA GENDARMERIE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1980

Discussion et vote des articles

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN DE RIJKSWACHT VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1980

Beraadslaging en stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous passons à l'examen des articles du projet de loi ajustant le budget de la Gendarmerie de 1980.

Wij gaan over tot het onderzoek van de artikelen van het ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van de Rijkswacht voor 1980.

Personne ne demandant la parole dans la discussion des articles du tableau, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de behandeling van de artikelen van de tabel, breng ik deze in stemming.

— Ces articles sont successivement mis au voix et adoptés (Voir document n° 5-X-1, session 1980-1981, de la Chambre des représentants.)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (Zie stuk nr. 5-X-1, zitting 1980-1981, van de Kamer van volksvertegenwoordigers.)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés:

I. — Kredietaanpassingen

Artikel 1. De kredieten, ingeschreven onder de titel I — Lopende uitgaven, en onder de titel II — Kapitaaluitgaven, van de begroting van de Rijkswacht voor het begrotingsjaar 1980, worden aangepast volgens de omstandige vermeldingen in de bij deze wet gevoegde tabel en ten belope van (in miljoenen franken):

AANPASSINGEN	Gesplitste kredieten		
	Niet-gesplitste kredieten	Vast-leggings-kredieten	Ordonnan- cerings-kredieten
TITEL I			
<i>Lopende uitgaven</i>			
Bijkredieten voor het lopend jaar	199,5	—	—
Verminderingen	453,7	—	—
Bijkredieten voor vorige ja- ren	24,0	—	—
TITEL II			
<i>Kapitaaluitgaven</i>			
Verminderingen	14,7	85,1	7,3
Bijkredieten voor vorige ja- ren	0,4	—	—
Algemeen totaal:			
Bijkredieten voor het lopend jaar	199,5	—	—
Verminderingen	468,4	85,1	7,3
Bijkredieten voor vorige ja- ren	24,4	—	—

I. — Ajustements des crédits

Article 1er. Les crédits prévus au titre I — Dépenses courantes, et au titre II — Dépenses de capital, du budget de la Gendarmerie de l'année budgétaire 1980, sont ajustés suivant les données détaillées au tableau annexé à la présente loi et à concurrence de (en millions de francs):

AJUSTEMENTS	Crédits dissociés		
	Crédits non dissociés	Crédits d'engage- ment	Crédits d'ordonnan- cement
TITRE I			
<i>Dépenses courantes</i>			
Crédits supplémentaires de l'année courante	199,5	—	—
Réductions	453,7	—	—
Crédits supplémentaires pour les années antérieures . .	24,0	—	—
TITRE II			
<i>Dépenses de capital</i>			
Réductions	14,7	85,1	7,3
Crédits supplémentaires pour les années antérieures . .	0,4	—	—

AJUSTEMENTS	Crédits dissociés		
	Crédits non dissociés	Crédits d'engage- ment	Crédits d'ordonnan- cement

Total général:

Crédits supplémentaires de l'année courante	199,5	—	—
Réductions	468,4	85,1	7,3
Crédits supplémentaires pour les années antérieures . .	24,4	—	—
— Aangenomen.			
Adopté.			

II. — Diverse bepalingen

Art. 2. De bij deze wet toegestane kredieten zullen door de algemeene middelen der Schatkist gedekt worden.

II. — Dispositions diverses

Art. 2. Les crédits ouverts par la présente loi seront couverts par les ressources générales du Trésor.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 3. Deze wet treedt in werking de dag van haar bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*.

Art. 3. La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*.

— Aangenomen.

Adopté.

M. le Président. — Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Wij hebben hiermede onze agenda van vandaag afgehandeld.

Nous avons ainsi terminé nos travaux de ce jour.

ONTWERP VAN WET — PROJET DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De regering heeft ingediend een ontwerp van wet tot inlassing van nieuwe beschikkingen in de wetgeving betreffende de oorlogsslachtoffers.

Le gouvernement a déposé un projet de loi insérant de nouvelles dispositions dans la législation relatives aux victimes de la guerre.

— Dit ontwerp van wet zal worden gedrukt en rondgedeeld.

Ce projet de loi sera imprimé et distribué.

De Voorzitter. — Het wordt verwezen naar de commissie voor de Financien.

Il est renvoyé à la commission des Finances.

Le Sénat se réunira demain jeudi 9 juillet, à 14 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen donderdag 9 juli, te 14 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 20 h 10 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 20 u. 10 m.)